

ORANGE RAPPORT

PENSIONSSYSTEMETS
ÅRSREDOVISNING 2007

ENIGA OM ARVET

Cristina Husmark Pehrsson och Tomas Eneroth
är överens om pensionssystemets framtid

INFORMATIONsutmaningen

Hur informerar man en hel befolkning om något
man inte kan ge besked om?

Innehåll

Eniga om arvet	3
Informationsutmaningen	6
Så fungerar den allmänna pensionen	14
Ålderspensionssystemets kostnader	20
Pensionssystemets framtid i tre scenarier	28
Summering av de orange kuverten	40
Orange rapport 2007 på 7 minuter	42
Resultat- och balansräkningar	45
Redovisningsprinciper	48
Noter och kommentarer	52
Revisionsberättelse	67
Bilaga A. Beräkningsfaktorer	68
Bilaga B. Matematisk beskrivning av balanstalet	75
Ordlista	78

Välkommen till Orange Rapport – Pensions-systemets årsredovisning 2007, Sveriges i särklass största balansräkning – över 7 000 miljarder kronor summerar den till.

Eftersom det går bra för Sverige går det också bra för Sveriges pensionärer och pensionssparare. Den goda inkomstutvecklingen de senaste åren gör att räntan på pensionskontona, liksom räntan på de pensioner som nu betalas ut, är hög. 2008 är det sjunde året i rad som följsamhetsindexeringen givit en viss real ökning av pensionerna. Samlat från 2002 har följsamhetsindex nu gett 16 procents ökning av de inkomstgrundade pensionerna, den tidigare indexeringen med prisutvecklingen hade gett 11 procent.

Årets negativa besked avser årets resultat, inkomstpensionen har gjort en förlust på 82 miljarder kronor, vilket har minskat systemets balanserade överskott till blott 18 miljarder kronor, motsvarande 0,26 procent av pensionsskulden. De huvudsakliga orsakerna till det negativa resultatet är att avgiften och tillgodoräkandet av pensionsrätt för personer med sjuk- eller aktivitetsersättning tillfälligt sänktes 2007, att ökningen i systemets mått på snittinkomsterna slagit igenom snabbare än ökningen i systemets mått på summan av inkomster samt att den tid som en krona i genomsnitt

förväntas ligga i systemet – omsättningstiden – minskat. Att avgifts- och pensionsrättsintjänandet vad avser sjuk- och aktivitetsersättning återställts fr.o.m. 2008 kommer att påverka framtida resultat positivt.

Samtidigt har inkomstpensionens finansiella ställning under flera år förbättrats i de framskrivningar som Försäkringskassan är ålagd att göra. Den huvudsakliga förklaringen till det är att befolkningsökningen, genom en högre realiserad invandring, överträffat prognoserna. I framskrivningarna antas den större befolkningen i förvärvsaktiva åldrar snabbt leda till en högre sysselsättning vilket stärker pensionssystemet.

Försäkringskassan har två huvudsakliga prioriteringar inom pensionsområdet – utöver de givna: att korrekt förvalta de cirka 6 miljarder inkomstpensionskontona samt att betala ut pension i rätt tid till våra 1,7 miljarder pensionärer. Den första prioriteringen är att tillsammans med PPM förbättra och förenkla pensionsinformationen, inte bara vad gäller allmän pension utan totalt sett för svenska pensionssparare och pensionärer. Våra viktigaste verktyg i detta avseende är Försäkringskassans många kundmöten och vårt bidrag till utvecklingen av pensionsportalen minpension.se. Vårt andra fokus är att minska kostnaderna för pensionsspararna. Även här hoppas jag att Försäkringskassan och PPM kan bidra med mer än att minska sina egna kostnader. Vi vill genom vårt arbete med bl.a. information, bidra till ökad kostnadsmedvetenhet och konkurrens i pensionsbranschen.

Orange rapport beskriver allt detta och mycket mer. Bland annat har vi låtit intervju Socialförsäkringsministern Cristina Husmark Pehrsson och socialdemokraternas (dåvarande) socialförsäkringspolitiska talesman Tomas Eneroth om sin syn på "arvet" av pensionsreformen. Vi har också låtit intervju ett antal av våra kollegor runt om i världen om hur de arbetar med att informera sina pensionssparare och blivande pensionärer. Jag önskar alla läsare en lärorik och intressant läsning. Har du synpunkter på rapporten är jag tacksam om du skickar dem till mig: curt.malmborg@forsakringskassan.se.

Curt Malmberg
Generaldirektör

Eniga om arvet

Cristina Husmark Pehrsson (m) och Tomas Eneroth (s)
är överens om pensionssystemets framtid

SKRIBENT: JOHAN SCHÜCK, SAMHÄLLSEKONOMISK KRÖNIKÖR, DN

FOTOGRAF: CAMILLA SVENSK

Samförståndet är påtagligt mellan socialförsäkringsminister Cristina Husmark Pehrsson (m) och socialförsäkringsutskottets vice ordförande Tomas Eneroth* (s), när de möts för att diskutera aktuella pensionsfrågor. Konflikten om pensionsavgiften och därmed om pensionsnivån för tidigare förtidspensionärer är bilagd. Nu vill båda två se framåt och söka gemensamma lösningar, i stället för konfrontation.

– Vi har lärt oss en läxa som är att vara tydligare.

Det finns bitar i fempartiuppgörelsen om pensionssystemet som inte är tillräckligt klart skrivna, utan ger utrymme för tolkningar. Därför kunde regeringen och oppositionen uppfatta formuleringarna om vad som ingår i pensionsuppgörelsen eller inte på olika sätt. Sådant måste vi undvika i fortsättningen, säger Cristina Husmark Pehrsson.

Hon syftar i första hand på arbetet i den pensionsgrupp, med representanter för de fem partierna bakom pensionsreformen, som har tagit vid där den tidigare genomförandegruppen slutade. Där ska Cristina Husmark Pehrsson och Tomas Eneroth samarbeta, trots

att det stundtals kan vara hårda tag i riksdagsdebatterna. Men ingen av dem verkar tveka:

– Jag har goda förhoppningar om att vi kan ta ordentliga debatter och sedan komma överens om vad som skiljer mellan oss och vad som förenar. Vi är gamla scouter båda två, så det finns goda förutsättningar att hantera det där. Jag är inte orolig för det, särskilt som den konfliktfråga som vi hade under förra året är utagerad, framhåller Tomas Eneroth.

När blockeringen mellan alliansregeringen och socialdemokraterna i pensionsfrågor därmed har försvunnit, så finns det mycket att ta igen. Det handlar både om återupprätta det tidigare samarbetsklimatet – där Cristina Husmark Pehrsson och Tomas Eneroth försäkrar att man är på god väg – och att närma sig olika sakfrågor. Som andra komplicerade apparater kräver pensionssystemet sitt underhåll för att i längden kunna fungera.

– Nu är vi där vi borde ha varit för ett år sedan. Men det positiva är att vi har testat pensionsuppgörelsen och konstaterat att den står pall.

---

* Tomas Eneroth har sedan intervjun genomfördes bytt roll och är numera vice ordförande i näringsutskottet. Han efterträds på posten i socialförsäkringsutskottet av Veronica Palm (s).

Samtliga fem partier är väldigt övertygade och måna om att fortsätta vårda pensionssystemet. Men det är ett komplext system som kräver mycket kunskap hos dem som ska sköta det, betonar Cristina Husmark Pehrsson.

En generationsväxling har inträffat i alla de fem partierna – socialdemokraterna, moderaterna, centern, folkpartiet och kristdemokraterna – sedan pensionsuppgörelsen ingicks på 1990-talet. Den grupp av politiker som då kunde samlas till en gemensam lösning över den politiska blockgränsen är numera skingrad. Andra har tagit över, vilket blev särskilt märkbart efter valet 2006.

– När besättningarna byts är det viktigt att partierna lyckas förena flera viktiga krav. I pensionsfrågorna gäller det att både hålla goda relationer till andra partier och ha förankring i sin egen partigrupp. Det behövs ett ömsesidigt förtroende mellan de olika partiernas företrädare – och samtidigt en legitimitet som bygger på att alla har sin egen partigrupp bakom sig. Mitt intryck är att detta skifte har gått bra, understryker Tomas Eneroth.

Pensionssystemet som sådant är ju robust, även i dåliga tider – det är Cristina Husmark Pehrsson och han överens om. Där finns det ingen anledning att bekymra sig när det gäller systemet som sådant, som har sina inbyggda skyddsmekanismer. Balanseringen – av vissa kallad ”bromsen” – innebär ju att uppräknings av ålderspensionerna i akuta lägen blir något långsammare.

Systemet som sådant är självreglerande, men det betyder att tillväxten och sysselsättningen blir avgörande för de framtida pensionerna. Därför spelar det också en stor roll att ohälsotalen är på väg nedåt och att fler äldre arbetar. Sedan får vi diskutera i pensionsgruppen hur man ska hantera sådant som att medellivslängden har stigit med ett år under det senaste decenniet, förklarar Cristina Husmark Pehrsson.

Problemet är hur det skulle gå med pensionssystemets legitimitet hos svenska folket, om balanseringen slår till, anser Tomas Eneroth. Han syftar på den offentliga debatt som skulle uppstå, med risk att allmänheten blir uppskrämd och att många känner sig tvungna att köpa privata pensionsförsäkringar. Det finns både opinionsbildare och privata försäkringsbolag som skulle exploatera en sådan situation.

– Det är lätt att vara efterklok, men man borde aldrig ha använt ordet ”bromsen” som leder tankarna fel. Egentligen är det ju en anpassningsmekanism som är följsam till utvecklingen på arbetsmarknaden.

Nobelpriset till den som hittar ett bättre begrepp – justering eller något liknande!, utbrister Tomas Eneroth.

En pristävling blir vad Cristina Husmark Pehrsson och han till sist föreslår. Vad de vill erbjuda är annars en bättre pedagogik, där man klargör hur pensionssystemet fungerar och vad som ger grunden för kommande pensioner. Riksdagens ledamöter – inte minst de många nya medlemmarna i socialförsäkringsutskottet – ska utbildas, samtidigt som även allmänheten behöver mer information.

– Det orange kuvertet om pensionen har betytt väldigt mycket: det kan jag se på mina egna barn som är i 30-årsåldern och har börjat diskutera dessa frågor. Många är numera medvetna om den stora ekonomiska skillnaden mellan att ta ut pensionen vid 61 år och vid 70 år. Men samtidigt pågår en diskussion om för tidigt uttag av privata pensioner, som måste

”NOBELPRISET TILL DEN SOM HITTAR ETT BÄTTRE BEGREPP”

mötas med ännu bättre information om den allmänna pensionen, säger Cristina Husmark Pehrsson.

Men det är inte säkert att politikernas önskan att människor ska arbeta upp i högre åldrar delas av de blivande pensionärerna själva. Tomas Eneroth nämner att det råder ett nytt läge, där många i 60-årsåldern känner sig ha viljan och kraften att sätta i gång med nya stora livsprojekt efter arbetslivet. Samtidigt finns en stor grupp, ofta kvinnor i vårddyrken, som slits ut redan före 60-årsåldern och av det skälet är i behov av pensionering.

– Utmaningen ligger i att det finns så olika situationer som ska mötas med samma pensionsystem. Men på samma sätt som det är angeläget att en 65-åring kan jobba ett år längre, så gäller detta även för 59-åringen som är på väg ut. Men detta kräver i så fall förändringar som ligger utanför pensionsystemet, såsom förbättrad rehabilitering och utökade möjligheter att gå ner i arbetstid, påpekar Tomas Eneroth.

Inte heller här råder någon oenighet, utan Cristina Husmark Pehrsson instämmer. Detta problem är just vad regeringen intensivt arbetar med, bland annat genom att satsa 3,4 miljarder kronor på rehabilitering och företagshälsovård, intygar hon. Den ökade förtidspensioneringen under tidigare år hänger, enligt henne, samman med att alltför litet gjordes åt en arbetsmiljö där många fastnade i stället för att kunna byta arbetsuppgifter.

Bredare grepp behövs, alltså, men det är ändå i pensionsgruppen som man ska hitta gemensamma lösningar i allt som rör pensionsystemet. Dit hänvisas också alla frågor som Cristina Husmark Pehrsson och Tomas Eneroth inte har något färdigt svar på, oavsett om det gäller förändringar av garantipensionens storlek eller av nivån för intjänandetaket.

Klart är dock att ingen av dem vill definitivt stänga dörren för en framtida överföring av pengar från pensionssystemet till statskassan. Samtidigt fastslår både Cristina Husmark Pehrsson och Tomas Eneroth att frågan saknar minsta aktualitet och inte ger något skäl att oroa sig när det gäller de framtida pensionerna.

Orange kuvert och dess motsvarighet i andra länder

	Sverige	Chile	Finland	Frankrike	Tyskland	USA
Pensionsålder	Flexibel från 61 år	Kvinnor 60 år Män 65 år	62-68 år	Från 60 år	63–67 år (se tabell i artikeln)	62–67 år (se tabell i artikeln)
Målgrupp för årsbesked	Alla som tjänat in pensionsrätter Prognoser från 28 års ålder	20 år och äldre Prognoser från 30 års ålder	Alla 18–67 år, men inte pensionstagare Prognoser från 50 års ålder	År 2008*: Födda 1950, 1951, 1958 och 1963 Prognoser till födda 1950 och 1951	Minst 27 år gammal och minst fem års intjänning Prognos	25 år och äldre Prognos
Utskicksfrekvens	Årligen	Årligen	Årligen	Årligen	Årligen	Årligen
Beskrivs pensionssystemet i årsbeskedet?	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Ja
Ingår andra förmåner än ålderspension i årsbeskedet?	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja, förtidspension	Ja, förtidspension och efterlevandeförmåner
Hur redovisas avgifter till pensions-systemet?	Sammanlagda ingående avgifter plus senaste årets avgifter ger ackumulerat värde	Ingående balans plus månatliga avgifter minus avdrag för kostnader ger ackumulerat värde	Anges ej	Inkomst per år och intjänade pensionspoäng	Sammanlagda avgifter från den försäkrade, från arbetsgivaren och från tredje part ger avgifter under arbetslivet	Pensionsgrundande inkomst per år
Anges prognoser i dagens penningvärde?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Hur beräknas den försäkrades framtida inkomst-utveckling i prognoserna?	Samma som senaste inkomst i scenario med 0 procent tillväxt Samma som senaste inkomst +2 procent per år i scenario med 2 procents tillväxt	Samma som senaste inkomst	Ett genomsnitt av inkomsten de senaste 5 åren	Samma som senaste inkomst	Ett genomsnitt av inkomsten de senaste 5 åren Generell lönetillväxt med 1 procent respektive 2 procent	Samma som senaste inkomst
Ingår ”garanti-pension” i prognosen?	Ja	Nej	Nej	Ingen uppgift	Nej	Nej
Avkastnings-antagande på fonderade avgifter	3,5 procent realt i scenario med 0 procent tillväxt 5,5 procent realt i scenario med 2 procents tillväxt	5 procent per år, realt	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Kostnad per årsbesked	0,50 €	Ingen uppgift	3 €	0,71 €	Ingen uppgift	0,24 €

* Infasning av årsbesked 2007–2011, därefter besked om intjänning vart femte år från 35 års ålder och prognos vart femte år från 55 års ålder.

Informationsutmaningen

Hur informerar man en hel befolkning om något man inte kan ge besked om?

SKRIBENT: INGRID KINDAHL, EKONOMIJOURNALIST

Se där ett dilemma som återkommer varje år i Sverige sedan det orange kuvertet först började delas ut till svenska folket. Men problemet finns inte bara här. Allt fler länders pensionsmyndigheter kommer till insikt om att medborgarna har rätt att få information om sina pensionsrätter och en prognos om hur stor pensionen kan bli.

Svårigheterna med att massinformera om pensioner ligger på flera plan. Det handlar om att upplysa medborgarna om hur pensionssystemet fungerar, vilket är särskilt svårt i länder där det finns stora skillnader i utbildning mellan olika samhällsgrupper. I exempelvis Chile och USA har pensionsmyndigheterna i stort sett gett upp ambitionen att utbilda de medborgare som befinner sig i de lägst utbildade samhällsskikten. I stället koncentrerar man sig på att nå medelinkomsttagare. I Chile, som är det enda land som har ett pensionssystem där hela inbetalningen placeras i fonder som individen själv väljer, har man satsat på ett bra ickeväljaralternativ hellre än att framhärda med en informationsuppgift som ter sig omöjlig att genomföra.

De flesta länder ger också individuella pensionsprognoser, vilket är enklare i länder som tillämpar förmånsbestämda pensionssystem. Men desto svårare för länder som – liksom Sverige – har gått över till avgiftsbestämda system. Sverige är ett av de få länder, om inte det enda, där även mycket unga människor får en prognos om hur stor pensionen väntas bli. De flesta

andra länder har av flera anledningar avstått från att ge prognoser till unga.

Det främsta skälet till det är att pensionsinformationen också har en folkbildningstanke eller rentav ett uppfostrande motiv. Ett av de viktigaste syftena med att göra massutskick är att uppmana medborgarna att komplettera sin allmänna eller statliga pension med privata pensionsförsäkringar och/eller att arbeta mer. Många länder brottas med samma problem som Sverige: Medellivslängden ökar och allt färre unga måste försörja allt fler äldre. Lösningen är att försöka hålla arbetskraften aktiv så länge som möjligt. Det årliga pensionsbeskedet är en lämplig bärare av detta budskap. Om det samtidigt innehåller en prognos som en 20-åring riskerar att misstolka, kan budskapet få motsatt effekt. Den slutsatsen har man till exempel dragit i Finland.

Chile har haft ett helfonderat pensionssystem ända sedan 1981, men har inte förrän nyligen börjat informera mer i detalj om de fem fonder som medborgarna har att välja mellan när det gäller att placera pensionspengarna. Att det har dröjt hänger samman med det fåtal fonder som finns att välja mellan. I Sverige medför konstruktionen med det enorma utbudet av PPM-fonder ytterligare en dimension vad gäller informationen till medborgarna: De behöver få hjälp att navigera i fondvalet. Här är Sverige än så länge relativt ensamt.

Men kanske inte så länge till. Flera länder står i begrepp att reformera sina system. En viktig del av den amerikanska pensionsinformationen utgörs just av varningar för att nuvarande system inte är stabilt. Liknande varningar finns i de tyska och franska pensionsbeskeden.

Om och när reformerna genomförs, kommer dessa länders pensionsmyndigheter att ställas inför nya prövningar och kanske åter vända blickarna mot Sverige för att få inspiration och vägledning. Här finns nu närmare tio års erfarenhet om svårigheterna med att massinformera om något så komplicerat som pensionssystemet och flera akademiska rapporter har redan publicerats – nu senast "Mellan folkbildning och

fondrådgivning: Nya perspektiv på pensionssystemet" (Institutet för Framtidsstudier, januari 2008, red Urban Lundberg)

Hur väl tas då pensionsbeskeden emot av medborgarna i olika länder? Mycket väl, enligt pensionsmyndigheterna själva. I Frankrike och Tyskland talar pensionsadministratörerna om mycket höga uppmärksamhets-siffror, liksom även i Chile och USA som alltså bortser från de allra lägst utbildade grupperna. Frågan är om de höga siffrorna är helt trovärdiga. De flesta medborgare tycker att pension är svårt och tråkigt. I alla fall tills pensionsdagen kan skönjas i fjärran, åtminstone vagt.

Informationen anpassas efter medelinkomsttagarna

Chile införde som första land i världen ett helfonderat pensionssystem redan 1981. Ända sedan dess har pensionsförvaltarna skickat ut information inte mindre än fyra gånger per år till alla medborgare vars arbetsgivare betalar in premier, och en gång årligen till dem som står utanför arbetsmarknaden. Men det var först 2005 som man började addera pensionsprognoser till informationsmaterialet.

Informationen som skickas ut är individuell och innehåller uppgifter om ackumulerat pensionsbelopp, om snittet av de senaste sex månadernas lön – vilket utgör grund för prognosen – samt en uppgift om hur många gånger under den senaste tolv månadersperioden som premier har betalats in.

Därefter besvaras två frågor: Hur stor bli min pension om jag går vid 60 år och inga ytterligare premier betalas in? Samt: Hur stor blir min pension om jag går vid 60 och min arbetsgivare fortsätter att betala in premier i samma takt som nu? Svaren anges i reda pengar per månad.

I mycket finstilt kan man också läsa att avkastnings-antagandet är 5 procent årligen.

Dessutom informeras medborgaren om sina rättigheter till garantipension och vart man ska vända sig för att göra extrainsättningar och/eller skjuta upp sin pensionsålder.

Olika informationsbrev skickas ut till kvinnor och män. Utredningschefen för den chilenska pensionsmyndig-

heten Superintendencia de Administradoras de Fondos de Pensiones, Gonzalo Reyes Hartley, förklarar det med att kvinnor har längre förväntad livstid än män, att de går tidigare i pension (pensionsåldern är 60 år för kvinnor och 65 för män) och att de i snitt tjänar mindre än män och därmed erhåller lägre pensionspremier. Samtidigt poängterar han att informationen är individuell.

I övrigt framstår det chilenska pensionsbrevet som ett under av lättbegriplighet. Den som har någon förkunskap om pensionssystem kan lätt läsa informationen, även med ett begränsat spanskt ordförråd. Enligt Gonzalo Reyes Hartley har också stor möda lagts ned just på detta. Fokusgrupper sattes samman inför den senaste förändringen, då prognoserna tillkom, för att granska ett förslag till utformning.

Den första fokusgruppen bestod av personer ur de lägsta sociala skikten. Tanken var att förstod de, skulle alla förstå. Tyvärr visade det sig att de knappt kunde ta till sig informationen alls, trots att vi hade arbetat mycket hårt för att förenkla så mycket som möjligt, berättar Gonzalo Reyes Hartley.

Åtgärden blev inte att ändra utformningen av informationen utan att sätta samman en ny fokusgrupp, denna gång bestående av medelinkomsttagare. Nu blev reaktionerna helt andra – informationen visade sig lättbegriplig.

Det vi nu skickar ut är alltså anpassat efter medelinkomsttagare. Vi gav upp tanken att försöka nå alla

grupper med information om pensionssystemet. Det lät sig helt enkelt inte göras, förklarar Gonzalo Reyes Hartley.

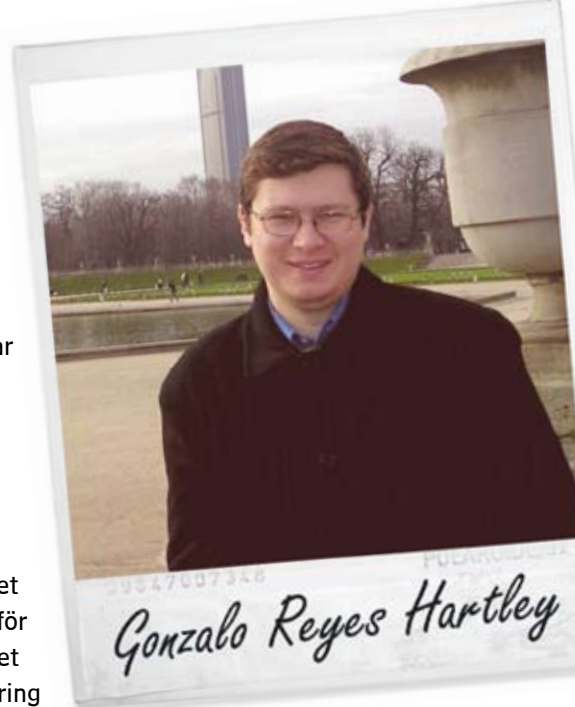
Den information som sänds ut med post är den enklaste och mest kortfattade. Men för den medborgare som är intresserad och kunnig finns goda möjligheter att ta reda på mer. På webbsidan www.safp.cl, som lanserades i november 2007, kan den som vill gå allt djupare in i pensionssystemet, och dessutom simulera egna pensionsscenarier med hjälp av räknenuddor.

Det senaste tillskottet i informationsfloran gäller de fem fonder där pensionsspararna kan placera sina pengar. Helt nyligen har webbsidan förstärkts med en möjlighet att jämföra dessa fonder med varandra, få veta vilka förvaltarna är, hur deras placeringsfilosofi ser ut, vilka förvaltningskostnader som tas ut samt uppgifter om vilka övriga fonder de förvaltar.

Pensionsspararna har full frihet att välja mellan de fem fonderna, som har olika profil vad gäller fördelningen mellan aktier och räntor. Icke-väljares pensionspengar placeras i den eller de av fonderna som är lämpligast

med tanke på spararens ålder och inkomst. I takt med att dessa parametrar förändras, görs automatiska förändringar i fördelningen.

Det chilenska pensionssystemet är obligatoriskt för alla anställda. Det innebär att omkring 50 procent av den arbetsföra befolkningen på 8 miljoner invånare bidrar genom att deras arbetsgivare betalar in 10 procent av lönesumman i premier. För egna företagare, som utgör mellan 25 och 30 procent av arbetskraften, är det statliga pensionssystemet frivilligt. Endast 5 procent uppskattas ha gjort det valet.

Premiär i Finland för vita kuvert

I Finland pågår just nu de första systematiska utskicken till allmänheten med information om den framtida pensionen. Alla som har fyllt 18 men inte 68 år får ett vitt kuvert med historik över sin intjänade pension. Varje enskilt anställningsförhållande finns angivet, liksom vilken lön som har tjänats in. Orsaken till att det har dröjt så länge med informationen är att det finländska pensionssystemet reformerades så sent som 2005.

Den som har fyllt 50 får dessutom en prognos över sin framtida pension. Saknas gör däremot uppgifter om storleken på de premier som arbetsgivaren har betalat in. Den informationen har av Pensionsskyddscentralen ansetts irrelevant att ta fram på individuell basis, eftersom inbetalda avgifterna inte har någon inverkan på pensionsbeloppet, då systemet är helt och hållet förmånsbaserat. I stället har de ansvariga tagit fasta på att de försäkrade troligen är mest intresserade av hur mycket de får ut.

Pensionsskyddscentralen har gjort studiebesök i Sverige, granskat de orange kuverten och tagit del av

den information som svenska blivande pensionärer får. På ett par punkter har de valt att göra annorlunda jämfört med Sverige. Det gäller för det första färgen på kuverten, som i Finland har blivit vit. Skälet är att vitt anses signalera att innehållet är av viktig och officiell natur, medan ett färgglatt kuvert riskerar att komma bort bland reklambladen. Det andra stora avsteget från den svenska informationsmodellen gäller pensionsprognoserna.

Vi tyckte det verkade klokt att avstå från prognoser för de unga. Risken är mycket stor att prognoserna slår fel. Dessutom är summorna för de unga så små, att de kan tolkas som att det inte lönar

sig att arbeta, säger Riitta Korpiluoma, direktör vid Pensionskyddscentralen.

Ett av syftena med pensionsreformen var att ge medborgarna incitament att senarelägga pensionsåldern. Dåliga pensionsprognoser skulle kunna få motsatt effekt, ansåg den finländska pensionsmyndigheten.

Det nya pensionssystemet i Finland är starkt förenklat jämfört med det gamla. Det är exempelvis lätt för den enskilde att på ett ungefär räkna ut hur stor pensionen blir. Fram till 53 års ålder utgör den 1,5 procent av varje årslön. Vid fyllda 55 år pensionen 1,9 procent av årslönen, och efter 63-årsdagen är procentsatsen 4,5. Den som har sparat sina lönebesked genom åren kan lätt kontrollera att alla arbetsgivare finns med i förteckningen och att anställningstider och lönesummor stämmer. Genom förenklingarna och informationen hoppas pensionsmyndigheten kunna höja den allmänna kunskapen om pensionssystemet. Tidigare opinionsundersökningar har gett vid handen att omkring 20 procent av befolkningen känner till hur pensionssystemet är uppbyggt.

Den siffran vill vi höja, men vi har inte satt upp något konkret informationsmål. Den första omgången vita kuvert kommer att följas upp av ytterligare opinionsundersökningar, då hoppas vi att medvetenheten har ökat. Men genom den svenska erfarenheten vet vi att det inte blir några stora förändringar, säger Riitta Korpiluoma.

I det nya systemet finns möjlighet att överklaga och exempelvis anmäla anställningar som inte finns med i förteckningen. Men baserat på tidigare erfarenhet

väntas inte någon anstormning. Även i det tidigare pensionssystemet skickades brev ut, då omkring 400 000 mot nu närmare 3 miljoner. I den förra modellen hörde omkring 1,7 procent av dem som nåddes av informationen av sig med frågor eller krav på ändringar. Ungefär samma andel frågor och klagomål väntas nu.

I framtiden behöver den finländska pensionsinformationen förbättras, bland annat när det gäller de statsanställdas pensioner. De närmaste åren kommer statsanställda inte att få något vitt kuvert. Skälet är att den statliga arbetsgivaren sedan länge ger information via Internet, och har avfärdat brevet som gammalmodigt. Givetvis finns all information även att hämta på Internet för alla medborgare, och då försedd med räknenuddor som möjliggör egna prognoser. Pensionskyddscentralen har lagt ett förslag som går ut på att medborgarna i framtiden ska kunna välja bort det vita kuvertet för att i stället få all information från Internet.

Saknas gör också information om garantipensionen, som i Finland kallas folkpension. Den är inkomstprövad, vilket innebär att hälften av alla pensionärer inte får någon garantipension.

Det finländska pensionssystemet är delvis fonderat, delvis ett pay-as-you-go-system. Men det är helt och hållet förmånsbaserat, vilket underlättar när prognoserna ska göras. De försäkrade har inget inflytande över hur pengarna placeras. Överskott från den del av systemet som är fonderat används som utjämning av avgifterna mellan bättre och sämre år.

Nu börjar Frankrike massinformera

2007 blev premiäråret för massinformation om det franska statliga pensionssystemet. Då fick alla medborgare födda 1957 och 1949 ett brev som innehöll information om intjänad pension och prognos om framtida utbetalningar.

Efter det kommer information om intjänade pensionsrätter att skickas ut till alla som fyller 35, 40, 45 och 50 år. Prognoser kommer att komplettera den information som skickas till alla som fyller 55. Även den utökade informationen skickas ut vart femte år fram till pensioneringen.

Det första utskicket föregicks av två års intensiva förberedelser för pensionsmyndigheten Caisse Nationale d'Assurance Vieillesse (CNAV). Det finns nämligen inte mindre än 36 olika pensionsavtal i Frankrike och dittills fanns ingen koordination. Det gällde alltså att samla in adresser och en rad uppgifter om och från arbetsgivare, något som visade sig bli både tids- och arbetskrävande.

Informationen som skickas ut per post till medborgarna är detaljerad. Ett exempel som avser en kvinna född 1957 omfattar inte mindre än sju sidor. Första sidan är

utformad som ett personligt brev till den försäkrade, där hon får veta vad som kommer att redovisas på övriga sex sidor, och vilka som ansvarar för utskicket. Sidan 2 är förmodligen den mest lästa – här återfinns prognosen i euro per månad vid två olika scenarier: pensionsavgång vid 60 och vid 65 års ålder. Förklaringar följer där det framgår hur man har kommit fram till siffrorna. De bygger dels på antagandet att nuvarande inkomst förblir densamma arbetslivet ut, dels på en rad hypoteser när det gäller den ekonomiska utvecklingen i landet. Själva hypoteserna redovisas dock inte. Därefter följer en redogörelse för antalet arbetsperioder då pensionsrätter har tjänats in. Dessa redovisas inte i pengar, utan i tertial och poäng.

I övrigt innehåller brevet en lista över arbetsgivare och intjänad lön år från år, följda av förklarande texter med en uppmaning att kontrollera uppgifterna och höra av sig till myndigheten om felaktigheter upptäcks.

Den utsända informationen kompletteras med en webbsida, www.info-retraite.fr, där var och en själv kan göra beräkningar och simulera effekten av olika pensionsåldrar och inkomstlägen. På webben finns också mycket information att hämta om själva pensionssystemet. Frankrike tillämpar ett pay-as-you-go-system, men diskussioner förs om inte den demografiska utvecklingen kan komma att tvinga fram ett helt eller delvis fonderat system i framtiden. Regeringen är mån om att förbereda medborgarna på detta. Tydliga förklaringar finns därför om skillnaderna mellan förmånsbaserade och premiebaserade system, med redovisade för- och nackdelar om vart och ett.

Det viktigaste syftet med den utökade informationen sägs vara att uppmana medborgarna att ta reda på sina prognoser och vid behov komplettera med privata pensionsförsäkringar.

Enligt Chantal Jaffeux, direktör vid CNAV, har enkäter gett vid handen att den utsända informationen har tagits väl emot av allmänheten. Siffror visar att 91 procent av de tillfrågade har läst informationen som skickats till dem per post, hälften av dem översiktligt, hälften detaljerat.

Men även de som har ögnat snabbt och sedan lagt åt sidan har alltså läst något. 90 procent uppfattade informationen som lätt att förstå, säger Mme Jaffeux.

Eftersom de som fått utskicket uppmanas i brevet att ta kontakt med myndigheten om de upptäcker felaktigheter, upprättades ett call center som öppnade några dagar innan det första utskicket nådde sina adressater. De fick ta emot 35 000 samtal, en låg siffra med tanke på att 1 700 000 brev hade gått ut. Förklaringen:

– Inför det första utskicket låg vi mycket lågt när det gällde publicitet. Vi var helt enkelt rädda att bli nerringda och avstod därför från alla slags kampanjer. Vi saknade resurser att klara av en anstormning, säger Mme Jaffeux.

Många fel rättas till

Inte oväntat är USA en gigant när det gäller pensionsinformation, åtminstone när det gäller kvantitet. 145 miljoner pensionskuvert skickas ut till medborgarna varje år, vilket innebär 500 000 varje dag från tryckeriet i Miamisburg, Ohio. Alla som har fyllt 25 år får en tvåsidig rapport med uppgifter om intjänad pension samt allmän information om hur pensionssystemet fungerar. De som har fyllt 55 år får ytterligare två sidor med prognoser om hur stor pensionen väntas bli. Till

informationen hör också en förteckning över pensionsgrundande inkomst för varje arbetat år.

Den tryckta informationen kompletteras med en informationsrik webbsida där den som är kunnig och intresserad kan söka all slags information kring pensionssystemet och andra trygghetssystem.

USA har ett pay-as-you-go-system och behöver alltså inte ta hänsyn till eventuell avkastning på kapitalet när

prognoserna görs. Men nuvarande pensionssystem anses inte stabilt och pensionsbeskeden innehåller information om hur det påverkar pensionens storlek. Diskussionerna om utformningen av ett nytt system pågår mer eller mindre ständigt.

Jim Courtney, vice vd för den amerikanska pensionsmyndigheten Social Security Administration med specialansvar för kommunikationen, anser att medborgarna i stort förstår den information som skickas ut. Med hjälp av fokusgrupper har begripligheten testats då och då alltsedan pensionsbrevens började skickas ut 1999. Framför allt är det den språkliga utformningen som granskas och den har också undergått vissa förändringar och förenklingar genom åren – men inte stora.

Det är viktigt att informationen är lätt att förstå, inte minst med tanke på att myndighetens individuppgifter inte sällan innehåller felaktigheter. Medborgarna har rätt att överklaga och begära ändringar om de upptäcker att uppgifter om exempelvis intjänad lön har blivit fel. Sådana korrigeringar görs också relativt ofta, enligt Mr Courtney.

Något konkret informationsmål finns inte längre. Ett sådant har funnits, men visade sig mycket svårt att leva upp till.

Tidigare försökte vi mäta hur väl allmänheten tog till sig informationen, men det har vi slutat med. Nu är målet vagare – att höja medvetenheten om hur pensionssystemet fungerar. Vi är mycket medvetna om att om och när vi reformerar systemet blir informationen en av de största utmaningarna, säger Jim Courtney.

Det hindrar inte att ambitionen är högt satt. Pensionsmyndigheten Social Security Administration har tre utåtriktade mål med verksamheten som den arbetar efter, även om de inte är mätbara. De är:

Informationen ska ge incitament för medborgarna att då och då kontrollera sina uppgifter och i förekommande fall korrigera dem. Den ska inspirera medborgarna att se över sin privatekonomi och sitt totala sparande. Den ska ge impulser att se över sitt

försäkringsskydd i händelse av att någon av familjeförsörjarna blir sjuk eller dör i förtid.

Förutom det tryckta brevet och den innehållsrika hemsidan är tjänstemännen vid Social Security Administration aktiva när det gäller exempelvis att skriva artiklar i lokalpressen runt om i landet.

Min uppfattning är att våra ansträngningar har lett till att folk vet mer om pensionssystemet i stort och om sin egen pension i dag än de gjorde för tio år sedan, säger Jim Courtney.

Höjd pensionsålder

Årskull	År + månader		
	USA	Tyskland	Sverige*
1937	65	65	65
1938	65 + 2	65	65 + 2
1939	65 + 4	65	65 + 2
1940	65 + 6	65	65 + 3
1941	65 + 8	65	65 + 3
1942	65 + 10	65	65 + 4
1943	66	65	65 + 5
1944	66	65	65 + 6
1945	66	65	65 + 8
1946	66	65	65 + 9
1947	66	65 + 1	65 + 10
1948	66	65 + 2	66
1949	66	65 + 3	66 + 2
1950	66	65 + 4	66 + 2
1951	66	65 + 5	66 + 4
1952	66	65 + 6	66 + 6
1953	66	65 + 7	66 + 8
1954	66	65 + 8	66 + 9
1955	66 + 2	65 + 9	66 + 10
1956	66 + 4	65 + 10	66 + 11
1957	66 + 6	65 + 11	67
1958	66 + 8	66	67
1959	66 + 10	66 + 2	67 + 1
1960	67	66 + 4	67 + 1
1961	67	66 + 6	67 + 2
1962	67	66 + 8	67 + 2
1963	67	66 + 10	67 + 3
1964	67	67	67 + 3
1970	67	67	67 + 7
1980	67	67	67 + 11
1990	67	67	68 + 2

* Sverige är ett specialfall utan lagstadgad pensionsålder i det inkomstgrundade pensionssystemet – dock finns 65-årsgränsen kvar i angränsande system. Den ålder som här anges är den pensionsålder som behövs för en i stort oförändrad pensionsnivå. Till skillnad från uppgift om "behövlig pensionsålder" i tabellen på sidan 35 beaktas här den tjugondelsinfasing som sker av det nya systemet för årskullarna födda 1938–1953.

Tysklands pensionssystem står inför förändringar

Sedan det tyska pensionssystemet började reformeras 1992 har medborgarna från och med 27 års ålder fått ett årligt brev med information som innehåller dittills intjänade pensionsrätter, en prognos över den framtida pensionen i två olika tillväxtscenarier samt pensionsålder. Den senare skiljer sig mellan olika generationer, till följd av att man i Tyskland på senare år har beslutat höja pensionsåldern stegvis.

Brevet innehåller också information om vilka inbetalningar som har gjorts för individen. Redovisningen sker både i euro och i pensionspoäng, den parameter som ligger till grund för prognosen.

Dessutom informeras den enskilde om hur inflationen kan komma att påverka värdet av pensionen i framtiden. Detta sker med hjälp av ett konkret räkneexempel, som visar hur värdet av 100 euro ändras fram till tiden för individens pensionering vid en antagen inflationstakt av 1,5 procent.

Tyskland har ett pay-as-you-go-system där arbetsgivare och arbetstagare bidrar med var sin hälft av pensionsavgiften. Inte ens i sin nuvarande form, efter förändringar i flera steg sedan 1992, anses pensionssystemet vara tillräckligt för att trygga medborgarnas behov efter arbetslivets slut.

Ett viktigt syfte med att skicka ut informationen är därför att svart på vitt visa för var och en att den statliga pensionen inte kommer att räcka till, och att alla behöver komplettera med privata pensionsförsäkringar, säger Jürgen Ehler vid den tyska pensionsadministrationen Deutsche Rentenversicherung Bund.

Orsakerna till bristerna i det tyska pensionssystemet är välbekanta: Allt färre arbetsföra tvingas försörja allt fler gamla och sjuka.

Avgifterna till det gamla pensionssystemet steg i allt snabbare takt, och något måste göras för att få stopp på höjningarna. Nu har ökningarna av premierna stannat av, men det betyder samtidigt att utbetalningarna kommer att bli lägre framöver, säger Jürgen Ehler.

Den tysk som går i pension i dag får drygt 50 procent av sin lön i allmän pension, en siffra som beräknas sjunka till omkring 44 procent för dem som pensioneras år 2030.

Informationen från pensionsmyndigheten bedöms vara lätt att ta till sig för allmänheten. Undersökningar görs för att mäta om budskapen når fram, och siffrorna visar på hög förståelse för materialet. Enligt dr Ehler är det bara 2 procent av de tyska medborgarna som uppger att informationen är alltför komplicerad för att förstå. Några planer på att förändra eller förbättra informationen finns därför inte.

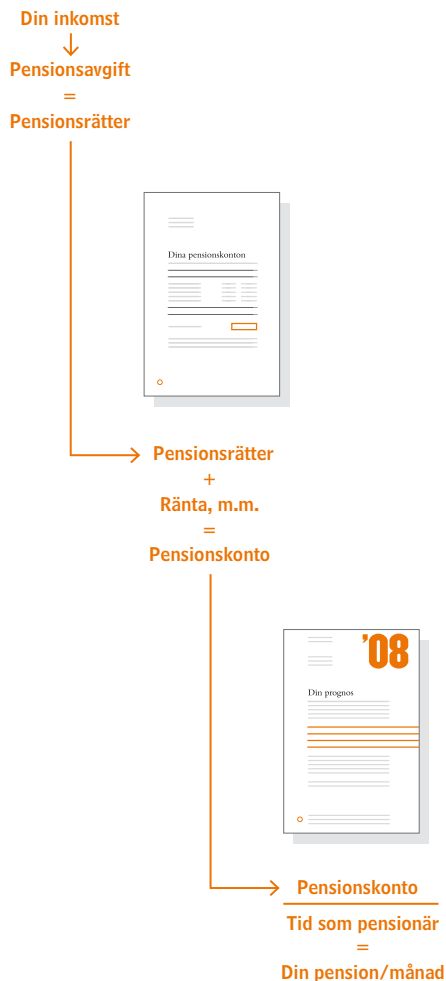

Det görs ingen skillnad på informationen beroende på om mottagaren är man eller kvinna, ung eller gammal. Den enda skillnad som görs är att personer födda före 1946 får en prognos baserad på ett antagande om nolltillväxt. Födda mellan 1947 och 1951 får två prognoser: en baserad på nolltillväxt, och en baserad på ett antagande om 1 procent tillväxt. Personer födda efter 1951 får också två prognoser, då med tillväxtantaganden på 1 och 2 procent.

Liksom i många andra länder finns i Tyskland möjlighet för den enskilde att korrigera eventuella felaktiga uppgifter i pensionsbeskedet, samt stora möjligheter att själv skaffa sig mer detaljerad information om pensionssystemet i allmänhet och sin egen pension i synnerhet på hemsidan www.driv-bund.de.

I pensionsbrevet uppmanas tyska medborgare att se om sitt hus och öppna privata pensionssparkonton. Staten uppmanar detta dels genom att erbjuda skatteavdrag för pensionssparande, dels genom en egen privat pensionsplan, "Riester-Rente", som ger rätt till högre skattereduktion än andra sparprogram.

Nya reformer är på väg i Tyskland i syfte att skapa ett mer hållbart pensionssystem. Närmast till hands ligger att göra om det obligatoriska systemet, så att det även omfattar egna företagare – så är det inte i dag.

Så fungerar den allmänna pensionen

Den allmänna pensionen följer enkla principer. Att läsa schemat här bredvid räcker för att förstå grunderna. För den som vill få en djupare kunskap räcker det med att läsa detta avsnitt.

Nästan som ett banksparande ...

Det allmänna pensionssystemet fungerar i stora stycken som ett vanligt banksparande. Det gäller systemets båda inkomstgrundade delar, inkomst- och premiepension. Varje år betalar de försäkrade, deras arbetsgivare och i vissa fall staten in pensionsavgifter. Avgifterna bokförs som pensionsrätter i den försäkrades "bankbok", det vill säga kontot för inkomst- respektive premiepension. Sparandet växer under åren i takt med avgiftsinbetalningarna och med den "ränta" som gäller. I det orange kuvertet kan den försäkrade följa hur det egna kontot för inkomst- och premiepension utvecklas år från år. När den försäkrade pensioneras vänds betalningsströmmarna och inkomst- respektive premiepension betalas ut till den försäkrade under återstoden av livet.

... men helt och hållet en pensionsförsäkring

I en pensionsförsäkring är sparandet låst. Man kan inte ta ut hela eller delar av sitt pensionssparande före den lägsta tillåtna åldern för uttag av pension. Inkomst- och premiepension kan tas ut först vid 61 års ålder.

Ett syfte med en pensionsförsäkring är att omfördela tillgångar från individer som lever kortare än genomsnittligt till dem som lever längre än så. Avlidna personers pensionstillgångar fördelas varje år på de överlevande i samma årskull. Sådana pengar kallas för *arvsvinst* (se bilaga A). Även efter det att man har börjat ta ut sin pension fördelas tillgångar från dem som lever kortare än genomsnittligt till dem som lever längre. Det sker genom att den månatliga pensionen beräknas med utgångspunkt från en genomsnittlig livslängd, men betalas ut så länge man lever. Följaktligen blir summan av pensionsutbetalningarna till dem som lever kort tid som pensionär mindre än vad de sparat till. De som lever längre än genomsnittligt får ut mer än de själva sparat till.

Saldot på det egna pensionskontot utgörs av summan av pensionsrätter (avgifter), förräntning och arvsvinster. Från kontot dras varje år en administrationsavgift.

Andel* som nybeviljats allmän pension vid olika åldrar, procent

Årskull	Uttagsålder									
	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
1938	3,7	2,3	2,3	2,1	77,4	4,0	3,2	0,8	0,3	
1939	4,0	1,9	2,1	2,3	75,9	6,3	2,3	0,8		
1940	3,1	2,2	2,5	3,2	76,2	4,9	2,5			
1941	3,0	2,3	3,1	3,7	73,3	6,1				
1942	3,6	3,0	3,5	3,9	71,0					
1943	4,0	3,0	3,5	5,1						
1944	4,7	3,3	4,5							
1945	5,1	4,1								
1946	6,0									

* Andelarna avser nya pensionärer i relation till möjliga pensionärer i december 2007. Individer som enbart tagit ut premiepension ingår inte i tabellen. Åldrarna avser åldern 31 december aktuellt år.

En krona i avgift ger en krona i pensionsrätt

Pensionsavgiften är 18,5 procent av pensionsunderlaget. Pensionsunderlaget består av pensionsgrundande inkomster och belopp. Förutom lön räknas ersättning från social- och arbetslöshetsförsäkringarna som inkomster. Pensionsgrundande belopp är beräkningsunderlag, inte några inkomster i egentlig mening. Pensionsrätt för pensionsgrundande belopp tillgodoräknas vid sjuk- och aktivitetsersättning, år med små barn (barnår), studier och pliktjänst. Pensionsunderlaget är maximerat till 7,5

inkomstbasbelopp (344 250 kronor år 2007). Pensionsrätten för inkomstpension motsvarar 16 procent av pensionsunderlaget och pensionsrätten för premiepension motsvarar 2,5 procent.¹

Vem betalar avgiften?

Den försäkrade betalar allmän pensionsavgift till den allmänna pensionen på 7 procent av sin lön och av ersättningar från social- och arbetslöshetsförsäkringarna. Avgiften betalas för inkomster upp till 8,07 inkomstbasbelopp.² Inbetalningen sker tillsammans med preliminärskatten. Den allmänna pensionsavgiften på 7 procent ingår inte i pensionsunderlaget. Årsinkomsten är pensionsgrundande när den överstiger gränsen för deklarationsskyldighet, som från 2003 är 42,3 procent av det gällande prisbasbeloppet.³ När inkomsten har passerat denna tröskel är den pensionsgrundande från första kronan.

För sina anställda betalar arbetsgivare en pensionsavgift på 10,21 procent av varje anställds lön till pensionssystemet.⁴ Avgiften betalas även för inkomster ovanför 8,07 inkomstbasbelopp. Eftersom inkomster som överstiger 8,07 inkomstbasbelopp inte ger pensionsrätt är de avgifterna i själva verket en skatt. De förs därför som en skatt till statsbudgeten och tillfaller inte pensionssystemet.

För de personer som får pensionsgrundande ersättning från social- och arbetslöshetsförsäkringarna betalar staten en avgift på 10,21 procent av ersättningen till pensionssystemet. För personer som tillgodoräknas pensionsgrundande belopp betalar staten en avgift till pensionssystemet på 18,5 procent av det pensionsgrundande beloppet. Dessa statliga ålderspensionsavgifter finansieras med allmänna skattemedel.

Pensionsavgiften summerar således till 17,21 procent, samtidigt som pensionsrätten och pensionsavgiften är 18,5 procent av pensionsunderlaget. Skillnaden förklaras av att den allmänna pensionsavgiften, 7 procent, dras av från avgiftsunderlaget när pensionsrätten beräknas.⁵ Det innebär att maximalt pensionsunderlag är 93 procent av 8,07 inkomstbasbelopp, det vill säga 7,5 inkomstbasbelopp. Maximal pensionsrätt år 2007 var 63 686 kronor.

Vart tar avgiften vägen?

Av pensionsavgiften på 18,5 procent går 16 procentenheter till inkomstpensionens fyra buffertfonder: Första, Andra, Tredje och Fjärde Allmänna Pensionsfonden.⁶ Varje fond får en fjärdedel av avgifterna och finansierar en fjärdedel av pensionsutbetalningarna. De inkomstpensioner som betalas ut varje månad kommer alltså från buffertfonderna. I princip är det samma pengar som betalades in under månaden som betalas ut i form av pension till pensionärerna.

Premiepensionsmyndigheten (PPM) placerar de pengar som sätts av till premiepensionen, 2,5 procent av pensionsunderlaget, i räntebärande tillgångar till dess att taxeringen är fastställd. Först då vet PPM hur mycket pensionsrätt för premiepension varje försäkrad har tjänat in. När pensionsrätterna är fastställda köper PPM andelar i de fonder de försäkrade har valt. De som inte valt får sina pengar placerade i Premiesparfonden. Vid årsskiftet 2007/2008 fanns inom premiepensionssystemet 785 fonder, förvaldade av 86 olika fondbolag. Vid pensioneringen säljer PPM fondandelar och pengarna från försäljningen betalas ut som pension.

¹ Pensionsrätt för premiepension kan överföras mellan makar. Överfört kapital minskas med för närvarande 14 procent. Detta på grund av att PPM räknar med att fler överföringar kommer att göras till kvinnor än till män och att kvinnor i medeltal lever längre än män, vilket medför att överförd pensionsrätt troligen kommer att betalas ut under en längre tid.

² År 2007: $8,07 \times 45\,900 = 370\,413$ kronor.

³ År 2007: $0,423 \times 40\,300 = 17\,047$ kronor.

⁴ Egenföretagare betalar allmän pensionsavgift om 7 procent och egenföretagaravgift om 10,21 procent.

⁵ $0,1721/0,93 = 0,185$

⁶ Dessutom finns Sjätte AP-fonden som är en tillgång i inkomstpensionssystemet, men som inte tillförs några avgifter eller betalar några pensioner.

Fonder i premiepensionssystemet 2007

	Antal registrerade fonder 2007	Förvalt kapital, miljarder kronor per den 31 dec. 2007	Förvalt kapital, miljarder kronor per den 31 dec. 2006	per den 31 dec. 2005
Aktiefonder	582	163	141	99
Blandfonder	49	10	9	7
Generationsfonder	31	35	31	23
Räntefonder	122	13	7	5
Premiesparfonden (aktiefond)	1	87	79	58
Totalt	785	308	267	192

Ränta på avgifterna som gav pensionsrätt

Den som sparar i bank får ränta på pengarna. Så fungerar också den allmänna pensionen. Röntan på inkomstpensionskontot bestäms som regel av genomsnittsinkomstens utveckling. Genomsnittsinkomsten mäts med *inkomstindex* (se bilaga A). Premiépensionskontots motsvarighet till ränta bestäms av värdeförändringen i de fonder den försäkrade valt.

Förräntningen av pensionsrätterna beror således på olika sidor av den ekonomiska utvecklingen. Inkomstpensionskontot förräntas med inkomstutvecklingen, priset på arbete om man så vill. Utvecklingen på premiépensionskontot följer av utvecklingen på de finansiella marknaderna som bland annat speglar priset på kapital. Ingen av räntorna är garanterade, de kan till och med vara negativa. Genom att fördela avgifterna till olika delsystem, vars ränta bestäms av delvis olika omständigheter, uppstår en viss riskspridning. Den genomsnittliga röntan i inkomstpensionssystemet, mätt som kapitalvägd avkastning, har sedan 1995 varit 3,1 procent. Den genomsnittliga årliga variationen i röntan, mätt som standardavvikelse, har varit 1,1 procentenheter. Premiépensionssystemets genomsnittliga avkastning, sedan de första inbetalningarna till systemet skedde 1995, har varit 5,8 procent efter avdrag för fondförvaltningsavgifter. De årliga variationerna i denna avkastning, mätt som standardavvikelse, har varit 14,3 procentenheter.

Årlig inkomstindexering respektive premiépensionsavkastning, 1995–2007, procent

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Inkomstindexering	1,8	1,8	2,8	3,4	1,7	1,4	2,9	5,3	3,4	2,4	2,7	3,2	4,5
Premiépensionsavkastning*	4,6	4,6	4,6	5,0	3,7	0,7	-8,6	-31,1	17,7	7,9	30,5	12,2	5,6

* Kapitalvägd avkastning (internränta).

Annan ränta än inkomstindex – balansering

Vid viss demografisk och ekonomisk utveckling är det inte möjligt att förränta inkomstpensionskontot och inkomstpensionen med genomsnittsinkomstens utveckling och samtidigt finansiera inkomstpensionerna med en fast avgift. För att kunna hålla avgiften fast vid nivån 16 procent måste i en sådan situation avsteg göras från inkomstindexeringen. Det sker genom att aktivera den så kallade balanseringen.

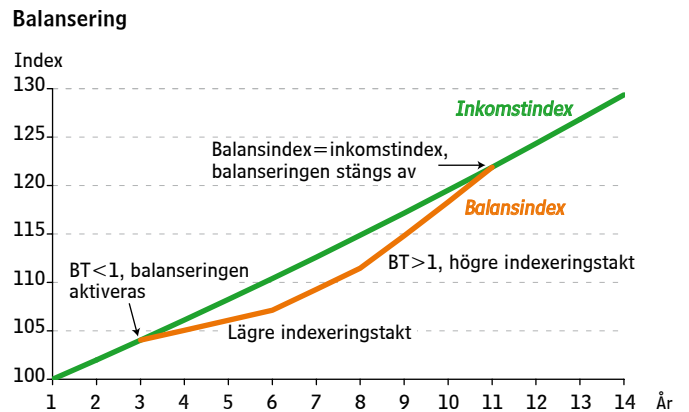
Genom att dividera systemets tillgångar med pensionskulden får man ett mått på dess finansiella ställning, en kvot som kallas *balanstalet*. Om balanstalet är över ett (1) är tillgångarna större än skulderna. Om balanstalet är under ett är skulderna större än tillgångarna och balanseringen aktiveras. När balanseringen aktiveras indexerar pensionsbehållningar och

pensioner med förändringen i ett *balansindex* i stället för med förändringen i inkomstindex. Balansindexet förändras som en följd av förändringen i inkomstindex och balansstalets storlek.

Ett exempel: Om balansstalet faller under 1,0000 till 0,9900 samtidigt som inkomstindex ökar från 100,00 till 104,00 räknar man fram ett balansindex genom att multiplicera balansstalet (0,9900) och inkomstindex (104,00). Balansindex blir då 102,96. Indexeringen av pensionsbehållningarna blir då 2,96 i stället för 4 procent.⁷ Även indexeringen av pensionerna minskar i samma utsträckning.

Om balansstalet under en period då balanseringen är aktiv överstiger 1,0000 indexeras pensionsbehållningar och pensioner snabbare än vad inkomstindex ökar. När pensionerna återfår det värde de skulle ha haft om de enbart indexerats med inkomstindex, det vill säga när balansindex når inkomstindexets nivå, stängs balanseringen av och systemet återgår till att indexera med enbart förändringen i inkomstindex.

⁷ Nästa års balansindex beräknas genom att multiplicera balansindexet (102,96) med kvoten mellan nytt och gammalt inkomstindex, multiplicerat med nytt balansstal.

Administrationskostnaderna minskar pensionen

Inkomstpensionens administrationskostnader dras varje år från pensionsbehållningen. Avdraget görs genom att pensionsbehållningarna multipliceras med en förvaltningskostnadsfaktor (se bilaga A). Kostnadsavdraget görs endast fram till det att pension börjar tas ut. Med nuvarande kostnadsnivå innebär kostnadsavdraget att inkomstpensionen blir cirka 1 procent lägre än om inget avdrag hade gjorts.⁸

Premiepensionens administrationskostnader dras på motsvarande sätt varje år från premiepensionskapitalet. Här fortsätter dock avdraget även efter att pension har börjat tas ut. Nuvarande kostnadsnivå är 0,46 procent per år. Administrationskostnaderna väntas dock sjunka och genomsnittet under de kommande 31 åren beräknas till 0,34 procent. Med denna kostnadsnivå innebär kostnadsavdraget att premiepensionen blir cirka 10 procent lägre än om inget kostnadsavdrag hade gjorts.⁹

Hur beräknas inkomstpensionen?

Inkomstpensionen beräknas genom att beloppet på inkomstpensionskontot divideras med ett delningstal (se bilaga A) vid pensionstillfället. Delningstalen är specifika för varje årskull och speglar dels återstående livslängd vid den ålder pensionen tas ut, dels en ränta om 1,6 procent. Den återstående livslängden avser ett genomsnitt för män och kvinnor. Räntan om 1,6 procent gör att delningstalet blir lägre än vad medellivslängden är och att begynnelsepensionen blir högre än vad den annars skulle ha varit.

Ett exempel: Anta att delningstalet är 16. En person som vid 65 års ålder har 2 miljoner kronor på sitt inkomstpensionskonto får då en inkomstpension på 125 000 kronor per år (2 mkr/16) eller 10 400 kronor per månad.

Inkomstpensionen räknas årligen om med förändringen i inkomstindex minus den ränta på 1,6 procentenheter som tillgödöräknas i delningstalet¹⁰, så kallad följsamhetsindexering. Det innebär att om lönerna ökar med exakt 1,6 procent *mer* än inflationen, mätt med konsument-

⁸ Den genomsnittliga tid som en krona ligger i systemet innan den börjar utbetalas är cirka 21 år. Med administrationskostnader om 0,04 procent per år innebär detta att administrationskostnaderna minskar inkomstpensionen till $(1-0,0004)^{21} \approx 99$ procent av vad den skulle ha varit utan kostnadsavdrag.

⁹ Den genomsnittliga tid som kostnadsavdraget görs är 31 år. Med administrationskostnader om 0,34 procent per år innebär detta att administrationskostnaderna minskar premiepensionen till $(1-0,0034)^{31} \approx 90$ procent av vad den skulle ha varit utan kostnadsavdrag.

¹⁰ Det är lite missvisande att skriva minus, omräkningen av inkomstpension sker med kvoten mellan det nya och gamla inkomstindexet dividerat med 1,016.

prisindex, ökar pensionerna exakt med inflationen. Pensionerna är alltså bara konstanta i fasta priser om lönerna ökar med exakt 1,6 procent *mer* än inflationen. Om lönerna ökar med till exempel 2 procent mer än inflationen så ökar pensionerna med 0,4 procent i fasta priser. Om lönerna ökar med 1 procent mer än inflationen så minskar pensionerna med 0,6 procent i fasta priser. När balanseringen är aktiverad ersätter balansindex inkomstindex vid indexeringen av pensionerna.

Hur beräknas premiepensionen?

Premiepension kan tas ut antingen som traditionell försäkring eller fondförsäkring.

I båda försäkringsformerna divideras beloppet på premiepensionskontot med ett delningstal på samma sätt som för inkomstpensionen. Premiepensionens delningstal bygger, till skillnad från inkomstpensionens delningstal, på prognostiserade framtida livslängder. Den tillgodoräknade räntan är för närvarande 2,2 procent i traditionell försäkring och 3,9 procent i fondförsäkring, efter PPM:s kostnadsavdrag om 0,1 procent.

Att ta ut premiepension i form av traditionell försäkring betyder att pensionen beräknas som ett livsvarigt garanterat nominellt månadsbelopp. PPM säljer den försäkrades fondandelar och tar själv över investeringsansvaret och den finansiella risken. Pensionen beräknas med en antagen nominell avkastning om, för närvarande, -0,1 procent efter kostnadsavdrag. Utbetalda belopp kan bli högre genom så kallad återbäringsränta om den traditionella livförsäkringsrörelsen visar positivt resultat (se bilaga A).

Fondförsäkringen innebär att den försäkrade behåller sitt sparande i valfria PPM-fonder. I fondförsäkringen räknas premiepensionens storlek årligen om med utgångspunkt från fondandelarnas värde i december. Det följande året säljs varje månad det antal fondandelar som krävs för att finansiera den beräknade premiepensionen. Ökar fondandelarnas värde säljs färre andelar, minskar fondandelarnas värde säljs fler andelar. Prisvariationerna påverkar värdet av följande års premiepension.

Premiepensionen kan tas ut med ett efterlevandeskydd under pensionstiden. Det innebär att premiepensionen betalas ut till endera av två makar eller sambor så länge någon av dem lever. Om man väljer att ha detta efterlevandeskydd blir månadspensionen lägre.

Garantipension¹¹

Garantipensionen är ett grundskydd för den som haft låg eller ingen inkomst. Garantipension kan betalas ut från 65 års ålder till den som är bosatt i Sverige. För att ha rätt till full garantipension måste den försäkrade, i princip, ha bott 40 år i Sverige från 25 års ålder. Bosättning i annat EU/EES-land ger också rätt till garantipension.

År 2007 var den maximala garantipensionen för en ensamstående pensionär 7 153 kronor per månad (2,13 prisbasbelopp¹²) och för en gift pensionär 6 381 kronor per månad (1,90 prisbasbelopp). Garantipensionen minskas för den som har en inkomstgrundad pension. Minskningen görs i två steg. För låga inkomster görs en avräkning krona för krona, för högre inkomster är det endast 48 procent som reducerar garantipensionen. Det innebär att till en ensamstående pensionär med en månatlig inkomstgrundad pension år 2007 på 10 310 kronor eller mer utbetalades

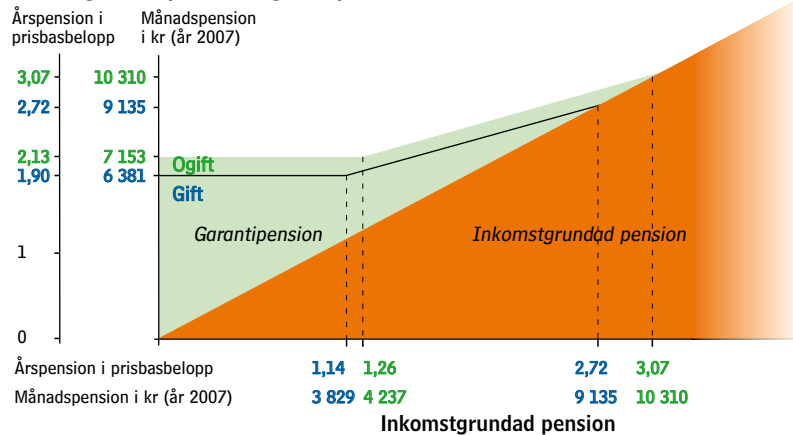
¹¹ Beskrivningen avser garantipension till personer födda 1938 eller senare. För äldre personer gäller andra regler.

¹² År 2007 var prisbasbeloppet 40 300 kronor.

ingen garantipension. För en gift pensionär var motsvarande inkomstgräns 9 135 kronor.

Ett exempel: En ensamstående pensionär har en inkomstgrundad pension på motsvarande 2,26 prisbasbelopp. Garantipensionen avräknas krona för krona mot inkomsten upp till 1,26 prisbasbelopp. Det återstående beloppet (2,13–1,26) 0,87 prisbasbelopp minskas med 48 procent av inkomsten över 1,26 prisbasbelopp, det vill säga med 0,48 prisbasbelopp, vilket ger en garantipension på 0,39 prisbasbelopp. Den sammanlagda årspensionen blir då 2,65 prisbasbelopp.

Inkomstgrundad pension + garantipension

När garantipensionen beräknas bortses från premiepensionen. I stället beräknas inkomstpensionen som om den tjänats in med 18,5 procent i stället för 16 procent. Ett skäl för dessa regler är att de ansetts underlätta administrationen av garantipensionen. När premiepensionen fått större omfattning kan reglerna komma att ändras.

Garantipensionen finansieras med allmänna skattemedel direkt över statsbudgeten och ingår därför inte i pensionssystemets resultat- och balansräkning.

Tilläggs pension

Pensionärer födda före 1938 har inte tjänat in vare sig inkomst- eller premiepension. De får i stället tilläggs pension, som beräknas enligt äldre regler. Tilläggs pensionens nivå baseras på inkomsten för de femton bästa åren och det krävs 30 inkomstår för oavkortad pension.

För personer som är födda 1938–1953 gäller särskilda övergångsregler. De får en viss del av sin inkomstgrundade ålderspension som tilläggs pension och resterande del som inkomst- och premiepension. Ju yngre personen är desto mindre del betalas ut som tilläggs pension. Pensionärer födda 1938 får 80 procent av tilläggs pensionen, pensionärer födda 1939 får 75 procent och så vidare. Det finns ett garantitillägg som garanterar att deras pension inte blir lägre än den tilläggs pension de tjänat in till och med 1994 – året då pensionsreformen principiellt beslutades. De som är födda 1954 och senare tjänar in hela sin pension enligt reglerna för inkomst- och premiepension. Tilläggs pensionen följsamhetsindexeras på samma sätt som inkomstpensionen från och med 65-årsåret. Vid uttag före 65-årsåret prisindexeras tilläggs pensionen.

Ålderspensionssystemets kostnader

I inkomst- och premiepensionens resultaträkningar framgår de kostnader som Försäkringskassan, PPM och AP-fonderna redovisar som kostnad i sina egna resultaträkningar, ”bruttoredoisade kostnader”¹³. De kapitalförvaltningskostnader i AP-fonderna och PPM-fonderna som ”netto-redovisas”¹⁴ mot intäkt och fondavkastningen framgår inte direkt av myndigheternas resultaträkningar och inte alls av pensionssystemets resultaträkning.

I det här avsnittet sammanställs de brutto- och netto-redovisade kostnaderna samt även sådana transaktionskostnader som AP-fonderna och PPM endast delvis kan fånga. Syftet är att ge en mer fullständig bild av ålderspensionssystemets totala kostnader.

I det orange kuvertet har fram till och med 2007 de kostnader som bruttoredoisats dragits av från varje inkomst- respektive premiepensionskonto. För att förbättra kostnadsinformationen till de försäkrade ingår dock från och med 2008 de fondförvaltningsavgifter som belastat individens premiepensionsavkastning i premiepensionskontots kostnadsavdrag i orange kuvertet.

Effekten för de försäkrade av de netto-redovisade kostnaderna är olika för premie- respektive inkomstpension.

Eftersom alla kostnader inom premiepensionssystemet antingen minskar avkastningen eller dras av från premiepensionskontot genom ett kostnadsavdrag har de samma negativa effekt för den försäkrade – de minskar tillgångarna och därmed den framtida premiepensionen.

AP-fondernas netto-redovisade kostnader påverkar däremot inte den kostnad som dras av från pensionskontot och i normalfallet¹⁵ inte heller indexeringen av pensionskapitalet och pensionerna. AP-fondernas netto-redovisade kostnader har således endast medfört att AP-fondernas tillgångar är lite mindre än vad de skulle ha varit utan denna kostnad. Genom att endast systemets tillgångar, och inte dess skulder, minskas av dessa kostnader påverkar de systemets resultat negativt. Det innebär att de netto-redovisade kostnaderna påverkar balanstalet negativt. Eftersom de netto-redovisade kostnaderna är mycket små i förhållande till pensions-skulden är dock effekten på balanstalet liten.

Total kostnadsredovisning

Den sammanlagda kostnaden för pensionssystemets försäkringsadministration och kapitalförvaltning uppgår till knappt 5 miljarder kronor, varav 2,1 miljarder kronor redovisas i pensionssystemets resultaträkning. De 2,1 miljarderna är summan av försäkringsadministration (1 119) och bruttoredoisade kapitalförvaltningskostnader (971). Se tabellen Ålderspensionssystemets kostnader.

För inkomstpensionen uppgick de kostnader som redovisas i resultaträkningen år 2007 till 1 772 miljoner kronor, 801 i försäkringsadministration och 971 i bruttoredoisade kapitalförvaltningskostnader. I princip, det finns bland annat periodiseringsskillnader, är det detta belopp (1 772) som belastar de försäkrades inkomstpensionskonto i orange kuvertet. Utöver de 971 miljonerna hade AP-fonderna kostnader i form av provisionskostnader och prestationsbaserade arvoden/kostnader om 803 miljoner kronor samt transaktionskostnader om 435 miljoner kronor. Summa kostnader för inkomstpensionen är således 3 010 miljoner kronor.

¹³ Begreppet bruttoredoisade kostnader används här för sådana kostnader som AP-fonderna, Försäkringskassan och PPM redovisar som kostnad i sina resultaträkningar.

¹⁴ Begreppet netto-redovisade kostnader används här för sådana kostnader som i AP-fondernas redovisning benämns provisionskostnader och prestationsbaserade arvoden/kostnader och som i PPM:s redovisning används för nettot av de poster som benämns förvaltningsavgifter och rabatter förvaltningsavgifter.

¹⁵ Endast i det fall balanseringen är aktiverad påverkar AP-fondernas netto-redovisade kostnader indexeringen av pensionerna.

I premiepensionens resultaträkning redovisas administrationskostnaden till 313 miljoner kronor. I det beloppet ingår inte 5 miljoner kronor för försäkringsadministrationen avseende traditionell försäkring som nettoredovisas genom att de minskat avkastningen på fonderat kapital (se not 17). Den totala kostnaden för premiepensionens försäkringsadministration uppgår därmed till 318 miljoner kronor, se summa försäkringsadministration i tabellen nedan. Samtliga premiepensionens kapitalförvaltningskostnader har reducerat avkastningen (se not 16). För premiepensionssystemets del avser posten Kapitalförvaltningskostnader nettoredovisade de avgifter som fonderna tar ut efter att rabatter återförts till premiepensionsspararna. Rabatten uppgick till 1 451 miljoner kronor, avgiften före rabatt var således 2 375 miljoner kronor. Utöver de 924 miljonerna i kapitalförvaltningskostnader har PPM från fondförvaltarna fått uppgift om transaktionskostnader om 713 miljoner kronor. I likhet med motsvarande post för AP-fonderna utgör detta belopp inte någon fullständig redogörelse för alla transaktionskostnader.

Ålderspensionssystemets kostnader, miljoner kronor

	Inkomst- pension	Premie- pension	Totalt
Avgiftsuppbörd, m.m. (Skatteverket)	287	45	330
Pensionsadministration	514	273	789
Summa försäkringsadministration	801	318	1 119
Kapitalförvaltningskostnader bruttoredovisade	971	0	971
Kapitalförvaltningskostnader nettoredovisade	803	924	1 727
Transaktionskostnader*	435	713 **	1 148
Summa kapitalförvaltning	2 209	1 637	3 846
Summa kostnader	3 010	1 955	4 965

* Här avses framför allt transaktionskostnader på aktiemarknaden. Transaktionskostnader på ränte- och valutamarknaden uppstår till följd av skillnad mellan köp- och säljkurs. Dessa kostnader redovisas inte i denna tabell.

** Här redovisas endast kostnader i de fonder som rapporterar så kallad totalkostnadsandel (TKA) till PPM. Dessa fonder innehar 95 procent av kapitalet i premiepensionssystemet. Beloppet inkluderar också räntekostnader och kupongskatt i fonderna.

Försäkringskassans kostnader

I pensionssystemets resultaträkning redovisas den ersättning från AP-fonderna som regeringen beslutat att Försäkringskassan ska erhålla för att täcka sina administrationskostnader. Inkomstpensionens redovisning sker utifrån kontantmässig princip, inte bokföringsmässig princip. Skillnaden mellan erhållen ersättning från AP-fonderna och Försäkringskassans redovisade kostnad för inkomstpension räknas av mot den ersättning myndigheten får två kalenderår efter det år skillnaden uppstod. I tabellen nedan framgår dels den beslutade ersättningen, det vill säga den kostnad som tas upp i pensionssystemets årsredovisning, dels den bokföringsmässiga kostnaden, ”kostnadsutfall”, som använts i tidsserierna nedan.

Försäkringskassans kostnad för inkomstpension, miljoner kronor

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ingående balans	45	61	-70	-92	16	139	312	302
Beslutad ersättning*	734	730	785	904	895	794	514	257
Kostnadsutfall**	719	861	807	796	772	622	524	
Årets över-/underskott	15	-131	-22	108	123	172	-10	
Utgående balans	61	-70	-92	16	139	312	302	

* Ersättning från AP-fonderna. Den kostnad som tas upp i inkomstpensionens resultaträkning.

** Den kostnad som ingår i tabellerna Ålderspensionssystemets kostnader 2001–2007 och Kostnader i kronor per försäkrad 2001–2007.

Kostnadernas utveckling 2001–2007

För att ge perspektiv på kostnaderna redovisas i tabellerna nedan kostnads-posterna varje år från 2001 – det första året som pensionssystemets års-redovisning upprättades. Kostnaderna redovisas i kronor och i kronor per antal försäkrade, det vill säga antalet personer som har ett pensionskonto, inklusive pensionärer. Av utrymmesskäl visas inte kostnadernas storlek i förhållande till det ”kapital” som kostnaderna dras från, det vill säga kostnaderna som andel av pensionsskulden. För att möjliggöra en sådan beräkning redovisas dock i tabellen *Pensionsskuld/kapital på vilket kostnadsavdraget gjorts 2001–2007* hur stort det ”kapital” är som kostnaderna ska tas ut från.

Ålderspensionssystemets kostnader 2001–2007, miljoner kronor

PP = inkomstpension, PP = premiepension

		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Avgiftsuppbörd, m.m. (Skatteverket)*	IP	250	297	340	344	279	403	287
	PP	–	–	–	–	43	63	45
Pensionsadministration	IP**	719	861	807	796	772	622	524
	PP	499	442	351	285	244	272	273
Summa försäkrings- administration	IP	969	1 158	1 147	1 140	1 051	1 025	811
	PP	499	442	351	285	287	335	318
Kapitalförvaltningskostnader bruttoredoisade	IP	946	1 025	1 233	1 487	857	880	971
	PP	–	–	–	–	–	–	–
Kapitalförvaltningskostnader netto-redovisade	IP	–	–	–	–	769	672	803
	PP	306	273	374	523	697	892	924
Transaktionskostnader***	IP	..	..	305	414	369	424	435
	PP****	..	..	..	..	503	537	713
Summa kapitalförvaltning	IP	..	..	1 538	1 901	1 995	1 976	2 209
	PP	..	..	..	..	1 200	1 429	1 637
Summa kostnader	IP	..	..	2 685	3 041	3 046	3 001	3 020
	PP	..	..	..	..	1 487	1 764	1 955

* PPM:s administrationsersättning till Skatteverket och avgift för pensionsadministration skiljer sig från föregående års redovisning eftersom ersättningar till Försäkringskassan då inkluderades i Avgiftsuppbörd, denna avgift redovisas nu i stället i pensionsadministration.

** År 2001 och 2002 ingår kostnaden för Försäkringskassorna, RFV, Statens Pensionsverk, KPA och Konjunkturinstitutet. År 2003 och 2004 är det kostnader för Försäkringskassorna och RFV. År 2005 och framåt är det Försäkringskassans kostnader. Beloppet för inkomstpension avser faktisk kostnad medan beloppet i tabellen Ålderspensionssystemets kostnader avser administrationskostnadsersättning från AP-fonden.

*** Se förklaring i tabellen Ålderspensionssystemets kostnader.

**** Se förklaring i tabellen Ålderspensionssystemets kostnader.

Pensionsskuld/kapital på vilket kostnadsavdraget gjorts 2001–2007, miljarder kronor

		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Pensionsskuld på vilket kostnadsavdraget gjorts	IP*	3 943	4 157	4 314	4 486	4 613	4 751	4 910
	PP	65	59	94	125	193	269	311

* Fördelningssystemets pensionsskuld, exklusive skuld för tilläggspension och inkomstpension under utbetalning. Inkomstpensionens kostnadsavdrag görs således enbart på inkomstpensionsskuld som ännu inte börjat utbetalas.

Enligt en överenskommelse mellan Försäkringskassan och PPM fördelas från och med 2005 samkostnader för inkomst- och premiepension i enlighet med respektive pensionsavgifts andel av total avgift, det vill säga 16/18,5 respektive 2,5/18,5. Den största samkostnaden är Skatteverkets arbete med avgiftsuppbörd och med att beräkna och fastställa pensionsgrundande inkomst. Andra exempel är kostnader för att producera och distribuera orange kuvertet och kostnader för pensionsportalen minpension.se. Före 2005 finansierade inkomstpensionen i allt väsentligt hela samkostnaden.

Kostnader i kronor per försäkrad 2001–2007

		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Avgiftsuppbörd, m.m. (Skatteverket)	IP	37	43	48	47	38	54	38
	PP	–	–	–	–	8	11	8
Pensionsadministration	IP	106	124	114	109	105	84	69
	PP	101	87	68	53	45	48	47
Summa försäkrings- administration	IP	143	167	162	156	143	138	107
	PP	101	87	68	53	53	59	55
Kapitalförvaltningskostnader bruttoredoisade	IP	140	147	174	204	117	118	128
	PP	–	–	–	–	–	–	–
Kapitalförvaltningskostnader nettoredoisade	IP	–	–	–	–	105	90	106
	PP	63	54	71	98	128	157	158
Transaktionskostnader	IP	..	..	43	57	50	57	58
	PP	..	..	..	..	92	94	122
Summa kapitalförvaltning	IP	..	..	217	261	272	265	292
	PP	..	..	..	..	220	251	280
Summa kostnader	IP	..	..	379	417	415	403	399
	PP	..	..	..	..	273	310	335
Antal försäkrade	IP	6 774 199	6 951 248	7 090 267	7 284 999	7 352 026	7 437 041	7 557 655
	PP	4 894 470	5 081 073	5 233 891	5 350 154	5 456 306	5 689 608	5 838 802

Kapitalförvaltningskostnaderna i förhållande till förvaltad kapital

Ytterligare ett sätt att beskriva kapitalförvaltningskostnadernas storlek är att jämföra dem med det kapital som förvaltas. Inkomstpensionens kapitalförvaltningskostnader avser Första–Fjärde AP-fonden samt Sjätte AP-fonden. Premiepensionens kapitalförvaltningskostnader avser de avgifter premiepensionsfonderna, inklusive Sjunde AP-fonden, tagit ut efter rabatter samt PPM:s kapitalförvaltningskostnader för den traditionella livförsäkringen. De skalfördelar som de fyra stora AP-fonderna inom inkomstpensionssystemet har framgår tydligt av tabellen nedan. År 2007 var summan av brutto- och nettoredoisade kostnader för dessa, samt den betydligt mindre Sjätte AP-fonden, 0,20 procent. Deras transaktionskostnader uppgick till 0,05 procent, och Summa kapitalförvaltning till 0,25 procent. Kapitalförvaltningskostnaden för de mångdubbelt fler och betydligt mindre fonderna inom premiepensionssystemet uppgick till 0,33, och transaktionskostnaden till 0,25 och Summa kapitalförvaltning till 0,58 procent av förvaltad kapital. Kostnadsskillnaderna förklaras dock inte enbart av skillnader i skalfördelar, utan även av att inkomstpensionens fonder investerar cirka 39 procent av sitt kapital i obligationer eller liknande tillgångar med i förhållande till aktier låga förvaltningskostnader. Inom premiepensionssystemet är endast cirka 13 procent av tillgångarna investerade i denna typ av tillgångar.

Kapitalförvaltningskostnaderna i förhållande till förvaltad kapital 2001–2007, procent

		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Kapitalförvaltningskostnader bruttoredovisade	IP	0,17	0,19	0,23	0,24	0,12	0,11	0,11
	PP	–	–	–	–	–	–	–
Kapitalförvaltningskostnader nettoredovisade	IP	–	–	–	–	0,11	0,08	0,09
	PP	0,45	0,44	0,43	0,42	0,42	0,40	0,33
Transaktionskostnader	IP	..	..	0,06	0,07	0,05	0,05	0,05
	PP	..	..	..	..	0,30	0,24	0,25
Summa kapitalförvaltning	IP	..	..	0,29	0,31	0,28	0,24	0,25
	PP	..	..	..	..	0,72	0,64	0,58
Genomsnittligt förvaltad kapital*	IP	572 038	526 355	532 238	611 569	707 695	813 564	878 205
	PP	68 000	62 000	87 000	121 000	167 711	226 014	283 972

* Beräknat som kapitalet vid årets ingång + kapitalet vid årets slut dividerat med två, miljoner kronor.

Faktiskt gjorda kostnadsavdrag 2001–2007

År 2007 var inkomstpensionens kostnadsavdrag från pensionsbehållningarna 0,0440 procent. Kostnadsavdraget görs endast fram till det att pension börjar tas ut. Som angetts ovan belastar varken de nettoredovisade kapitalförvaltningskostnaderna på 0,09 procent av förvaltad kapital (0,02 procent av pensionsskulden) eller transaktionskostnaderna om 0,05 procent av förvaltad kapital (0,01 procent av pensionsskulden) pensions-spararna genom kostnadsavdrag. I orange kuvertets pensionsprognoser antas kostnadsavdraget ligga konstant på 0,045 procent.

År 2007 var avdraget för PPM:s förvaltningskostnader 0,13 procent, baserat på förvaltad kapital i premiepensionssystemet den 1 maj 2007. Här fortsätter avdraget även efter att pension har börjat tas ut. Fondförvaltarnas kostnadsavdrag år 2007 motsvarade efter rabatter 0,33 procent. Därtill finns transaktionskostnader i form av courtage med mera som uppgår till omkring 0,25 procent. Det årliga procentuella kostnadsavdraget kommer att minska framöver. Allteftersom det fonderade kapitalet växer beräknas PPM:s kostnad sjunka från 0,13 till omkring 0,04 procent och rabatterna som återförs från fondförvaltarna och tillgodogörs pensions-spararna bedöms bli större.

Gjorda kostnadsavdrag 2001–2007, procent

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
IP	0,0340	0,0520	0,0480	0,0604	0,0509	0,0312	0,0440
PP, PPM	..	0,30	0,30	0,27	0,22	0,16	0,13
PP, fonder	0,45	0,44	0,43	0,42	0,42	0,40	0,33
PP, summa	..	0,74	0,73	0,69	0,64	0,56	0,46

Man skulle förvänta sig att den kostnad som dras av från inkomstpensionskontona motsvarar den kostnad som tas upp i inkomstpensionens resultaträkning. Detta belopp delat med inkomstpensionsskulden – de försäkrades saldo på sina inkomstpensionskonton – som inte börjat utbetalas skulle vara kostnadsavdraget uttryckt som en andel. I princip gäller detta, i praktiken finns det flera skäl till avvikelser från denna princip. Ett skäl till avvikelserna är att fram till år 2021 ökas kostnadsavdraget stegvis till 100 procent, se not 11. Ett annat är att det är budgeterade kostnader, som dras av från skattade kontosaldon. De (små) avvikelser mellan avdragen och faktisk kostnad som därmed uppstår följs upp och korrigeras i påföljande års kostnadsavdrag.

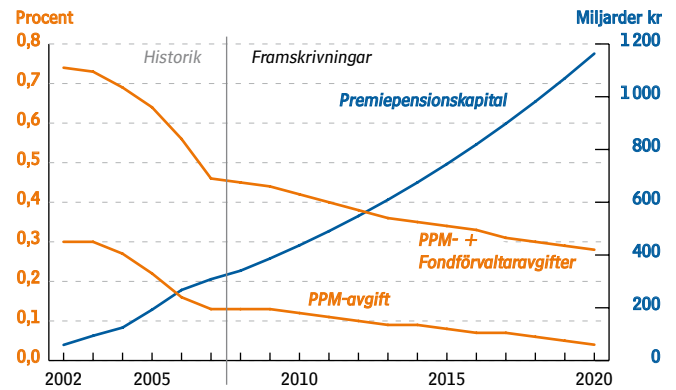
Premiepensionen har motsvarande små periodiska avvikelser mellan den avgift som tas ut och myndighetens faktiska kostnad. Även dessa avvikelser korrigeras löpande för.

Vad betyder kostnaderna för pensionens storlek?

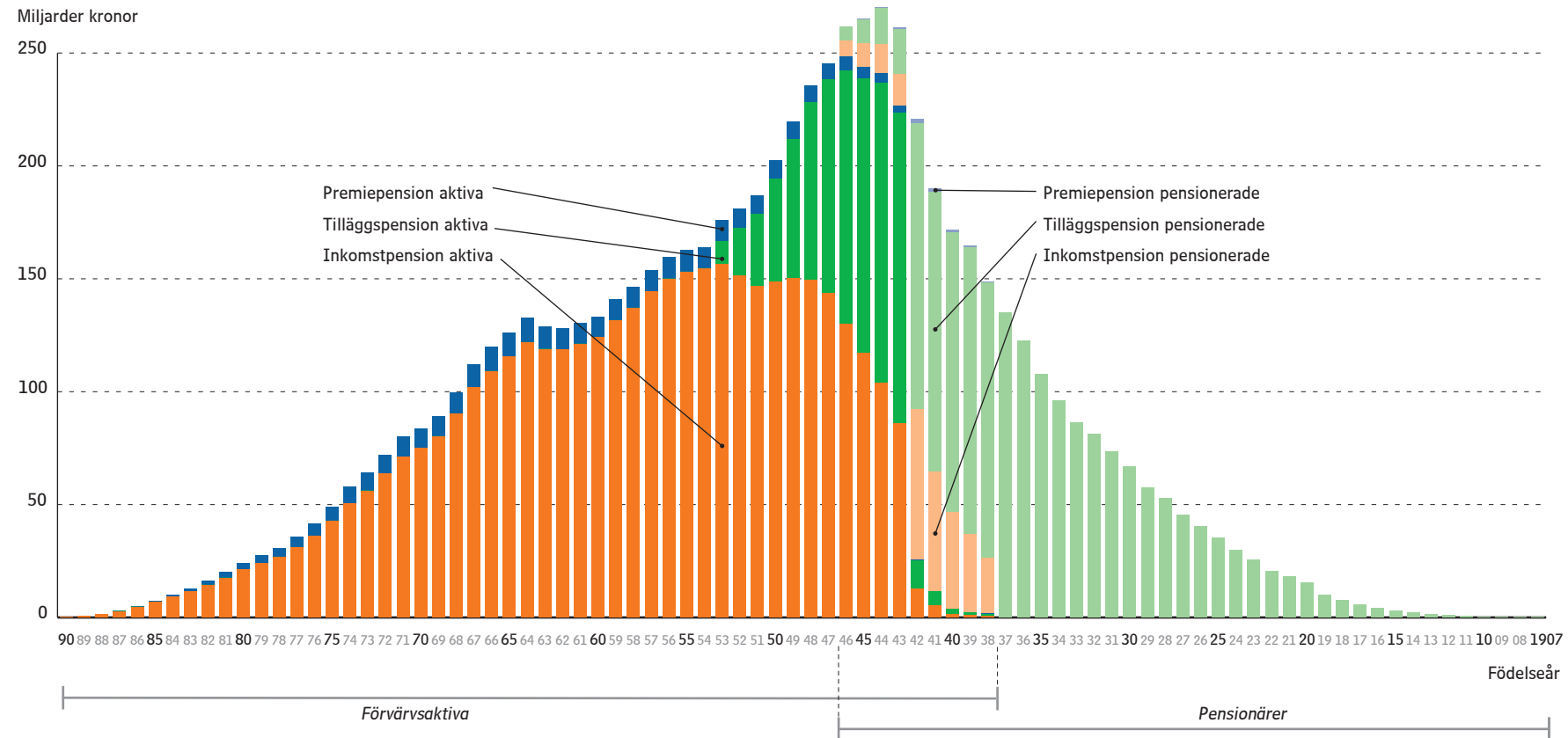
Kostnadernas storlek är en viktig faktor för den framtida pensionen. En till synes låg avgift kan minska pensionen med en avsevärd andel eftersom den betalas över lång tid. Kostnadernas storlek är den faktor, som påverkar pensionskapitalet, som de ansvariga myndigheterna har störst kontroll över och kostnaderna för premiepensionen kan även den försäkrade påverka.

Följande förenklade beräkningsätt ger en ganska precis uppfattning om vad en viss kostnadsprocent innebär för den utbetalade pensionens storlek. Den genomsnittliga tid som en inbetalad avgift ligger i systemet innan den börjar utbetalas är cirka 21 år, och den genomsnittliga tid som en krona ligger i systemet medan pension utbetalas är cirka 10 år. Om inkomstpensionens kostnad är 0,04 procent, kommer avdraget att minska inkomstpensionen till $(1-0,0004)^{21} \approx 99$ procent av vad den skulle ha varit utan kostnadsavdrag. Kostnaden minskar inkomstpensionen med cirka 1 procent. Om premiepensionens kostnader sjunker till, säg 0,3 procent, kommer avdraget att minska premiepensionen till $(1-0,003)^{31} \approx 91$ procent av vad den skulle ha varit utan kostnadsavdrag. Kostnaden minskar premiepensionen med 9 procent. Anledningen till att avdraget sker i 31 år är att i premiepensionssystemet görs kostnadsavdraget också under den tid pensionen utbetalas. En inte ovanlig fondförvaltningsavgift i Sverige för sparande utanför det allmänna pensionssystemet är omkring 1 procent – ofta högre. En avgift på 1 procent under samma tid som i exemplet ovan innebär att det sparade kapitalet blir 73 procent av vad det skulle varit i förhållande till om avgiften varit 0 procent, 27 procent försvinner i avgifter.

Premiepensionens kostnader

Total pensionsskuld per 31 december 2007

Pensionsskuld till aktiva

Inkomstpensionsskulden till aktiva utgörs av summan av respektive årskulls pensionsbehållningar den 31 december 2007 med tillägg för en uppskattning av summan av pensionsrätter för år 2007. För mer information se not 14 tabell A samt bilaga B avsnitt 4.

Tilläggspensionsskulden till aktiva beräknas i Försäkringskassans pensionsmodell. En beräkning görs av varje årskulls tilläggspension det år de fyller 65 år. Det beräknade årsbeloppet multipliceras med respektive årskulls ekonomiska delningstal och nuvärdesberäknas. För mer information se not 14 tabell B samt bilaga B avsnitt 4.

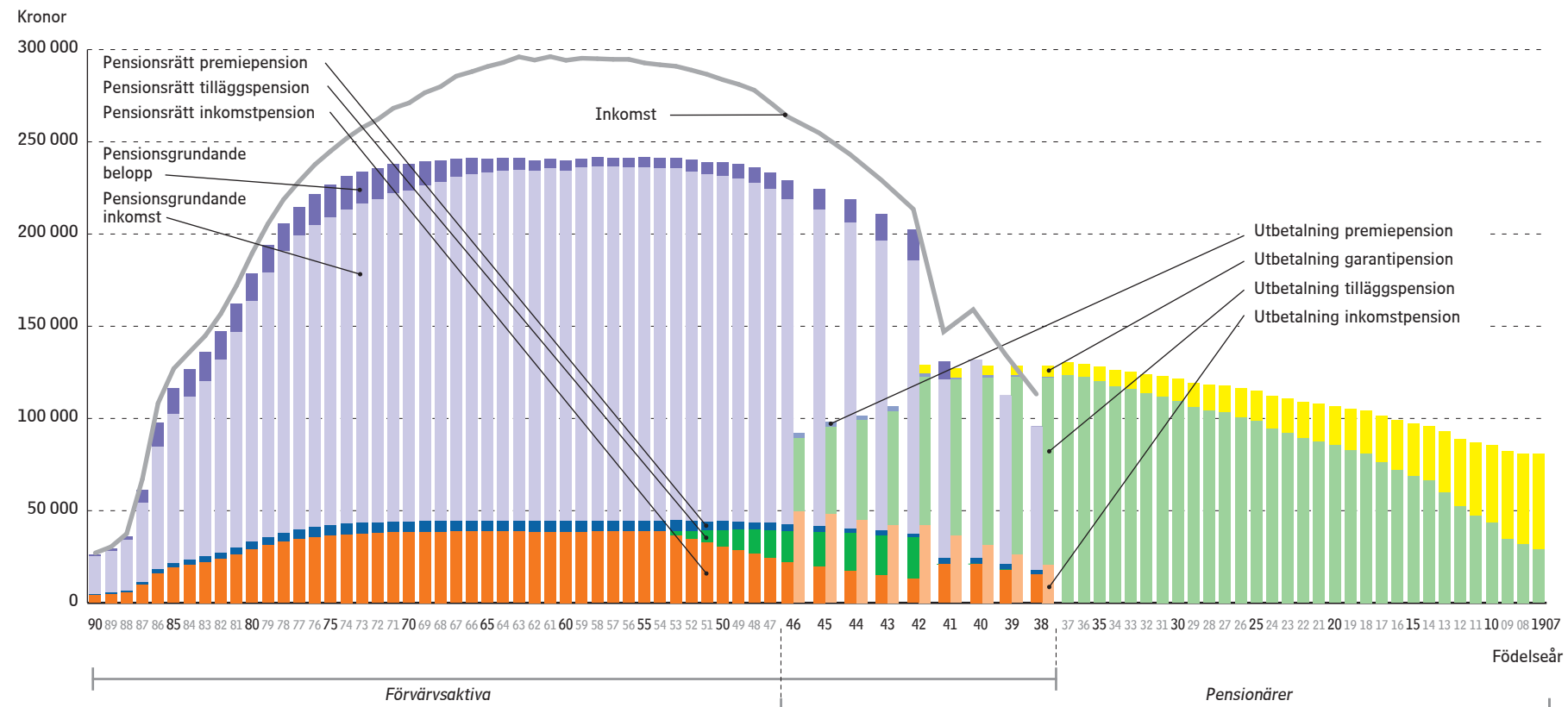
Premiepensionsskulden till aktiva utgörs av summan av respektive årskulls fondtillgångar den 31 december 2007.

Pensionsskuld till pensionerade

Pensionsskulden till pensionerade avseende tilläggspension och inkomstpension beräknas på samma sätt. Summan av respektive årskulls pensionsutbetalningar i december 2007 multipliceras med tolv och detta årsbelopp multipliceras med ett treårssnitt av det ekonomiska delningstalet. För mer information se not 14 tabell C samt bilaga B avsnitt 4.

Premiepensionsskulden till pensionerade är skattad utifrån summan av respektive årskulls premiepensionsutbetalningar i december 2007 multiplicerade med tolv och med delningstal för premiepension.

Genomsnittligt intjänande av pensionsrätt och utbetald pension

Intjänande av pensionsrätt

Uppgifter om inkomst och pensionsrätter är hämtade ur Försäkringskassans intjänande-register och avser genomsnittsbelopp för samtliga försäkrade med positivt intjänande under år 2006. För summa intjänad pensionsrätt under 2006, se resultat- och balansräkning för inkomst- respektive premiepension.

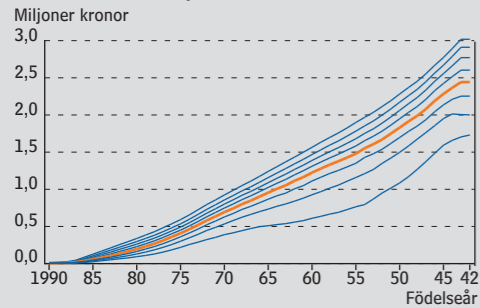
Med inkomst avses inkomst av anställning och annat förvärsarbete samt transfereringar. Inkomsten visas före avdrag för allmän pensionsavgift och för personer med en inkomst över inkomstgolvet (42,3 procent av prisbasbeloppet).

Utbetald pension

Uppgifter om utbetald pension är hämtade från Försäkringskassans utbetalningsregister och avser genomsnittsbelopp för samtliga pensionärer som fått en utbetald pension under år 2007. För summa utbetald inkomst- och premiepension se not 2.

Pensionsskuld till personer 17–65 år

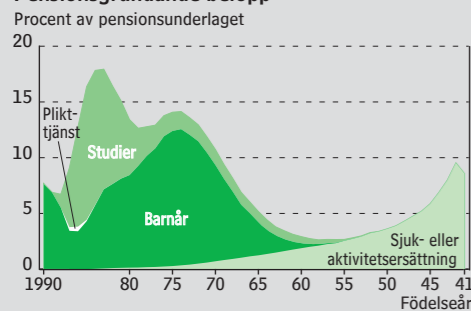

Den röda kurvan representerar medianen. Medianen är det mittersta värdet av de värden som lagts i ordning från det lägsta till det högsta. Övriga kurvor markerar värdena för 20:e–90:e percentilerna, det vill säga den översta kurvan visar det värde på pensionstillgången* som 10 procent av de försäkrade överskrider och den understa kurvan visar det värde på pensionstillgången som 20 procent av de försäkrade underskrider.

Medianvärdet på pensionstillgången för en kvinnlig intjänare på 43,7 år är cirka 880 000 kronor. Vid samma ålder har 10 procent en pensionstillgång som överstiger cirka 1 142 000 kronor och 20 procent en pensionstillgång som understiger cirka 579 000 kronor.

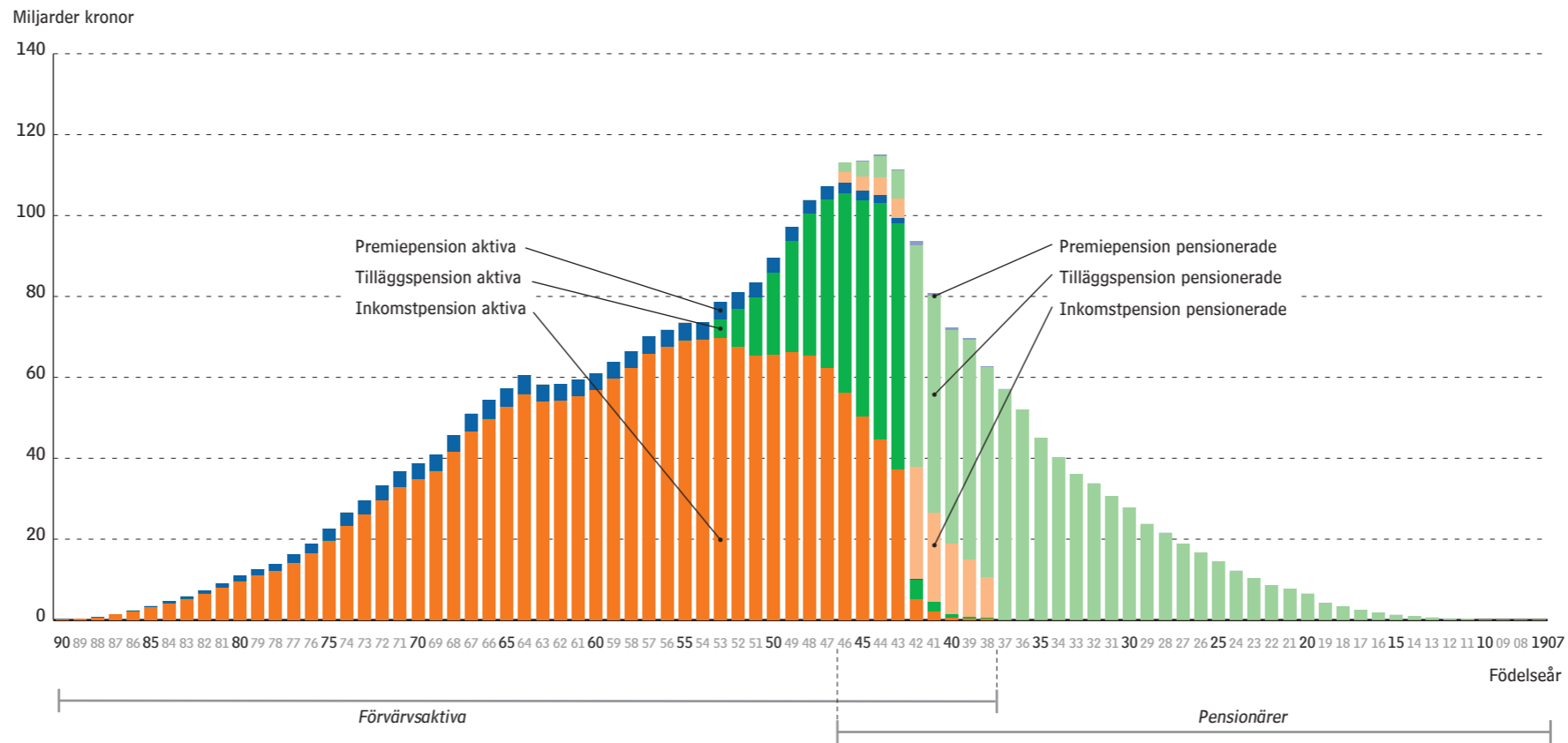
* Individens pensionsbehållning är lika med systemets pensionsskuld.

Pensionsgrundande belopp

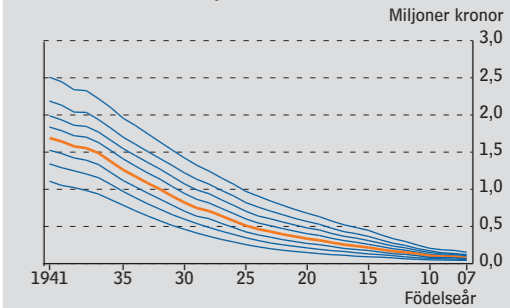

Pensionsgrundande belopp ger pensionsrätt under speciella skeden i livet, som till exempel vid vård av små barn och vid pliktjänstgöring. Intjänandeår 2006 stod pensionsgrundande belopp för 7,4 procent av pensionsunderlaget för kvinnor. Den största delen, 3,8 procent, stod pensionsgrundande belopp för barnår för.

Total pensionsskuld per 31 december 2007, kvinnor

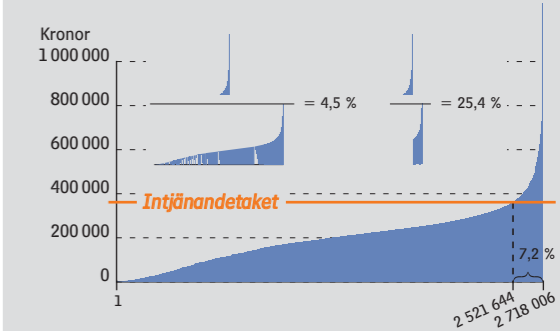

Pensionsskuld till personer 66 år eller äldre

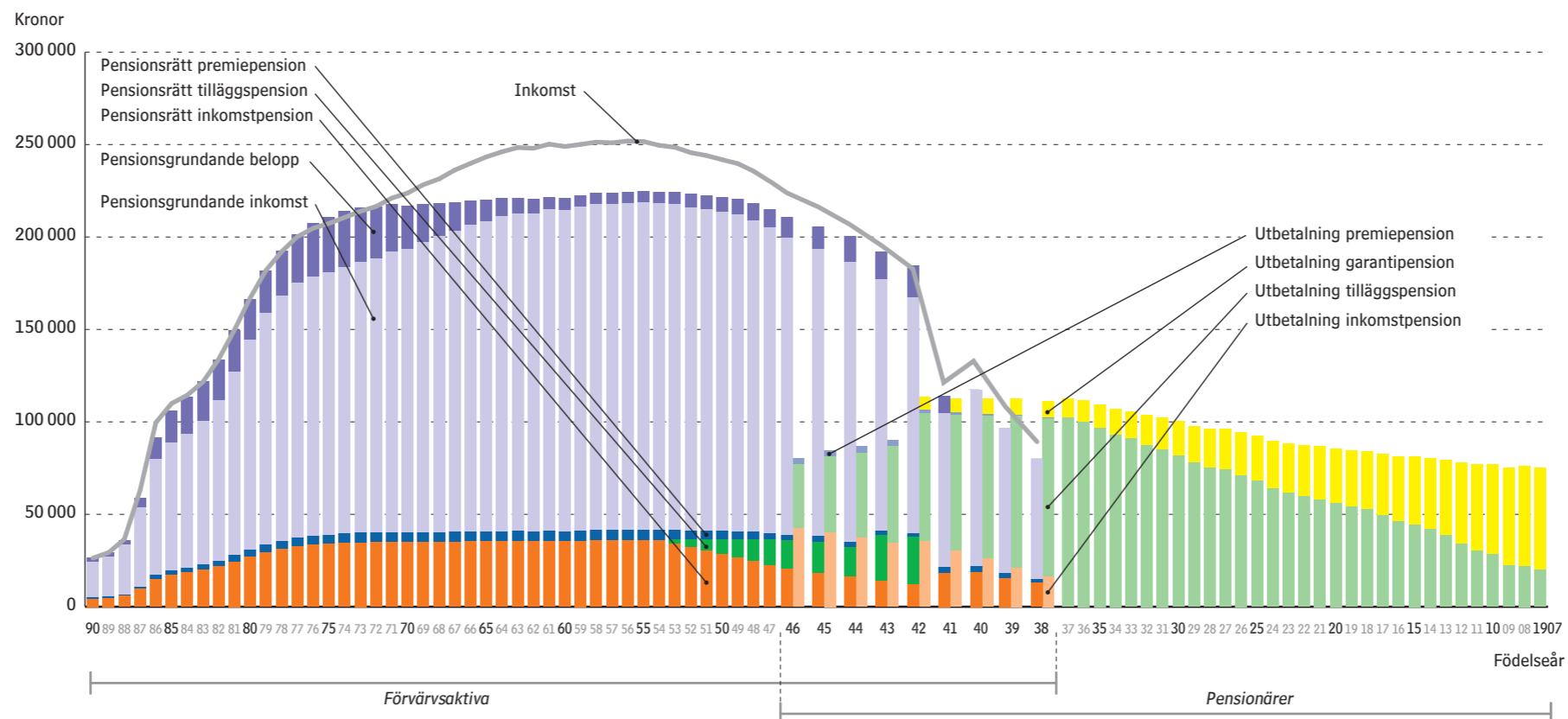
10 procent av de kvinnliga pensionärerna har en pensionstillgång som överstiger cirka 2 508 000 kronor vid 66 års ålder. Medianen vid samma ålder är cirka 1 691 000 kronor och 20 procent har en pensionstillgång som understiger cirka 1 109 000 kronor. För en pensionär på 75,7 år har motsvarande uppgifter minskat till 1 583 000 kronor, 955 000 kronor och 545 000 kronor.

Förvävsinkomster

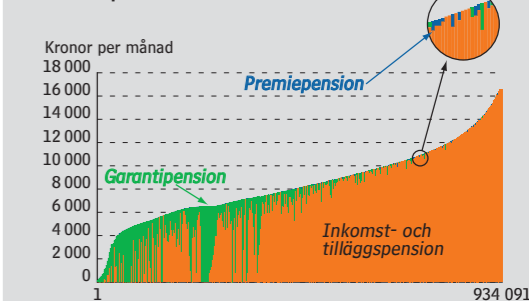

Förvävsinkomster upp intjänandetaket 8,07 inkomstbasbelopp ligger till grund för den allmänna pensionen. I diagrammet är kvinnors förvävsinkomster år 2006 ställda i storleksordning.

Genomsnittligt intjänande av pensionsrätt och utbetald pension, kvinnor

Garantipension

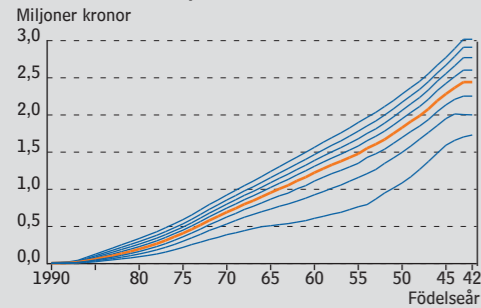

I diagrammet är utbetalningarna av den allmänna pensionen i december månad 2007 för kvinnliga pensionärer födda 1942 eller tidigare ställda i storleksordning (934 091 stycken).

Av de kvinnliga pensionärerna har omkring 69 procent någon garantipension. Totalt stod garantipensionen för omkring 17 procent av pensionsutbetalningarna till kvinnliga pensionärer.

Änkepension ingår inte i diagrammet. Hade änkepension ingått skulle pensionerna, särskilt de lägsta, ökat betydligt.

Pensionsskuld till personer 17–65 år

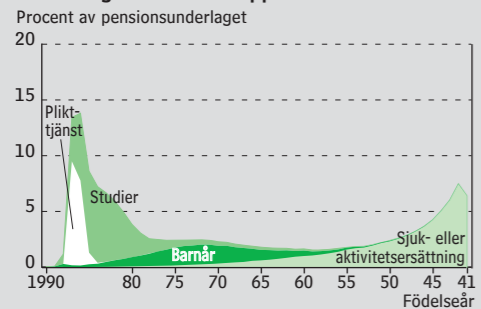

Den röda kurvan representerar medianen. Medianen är det mittersta värdet av de värden som lagts i ordning från det lägsta till det högsta. Övriga kurvor markerar värdena för 20:e–90:e percentilerna, det vill säga den översta kurvan visar det värde på pensionstillgången* som 10 procent av de försäkrade överskrider och den understa kurvan visar det värde på pensionstillgången som 20 procent av de försäkrade underskrider.

Medianvärdet på pensionstillgången för en manlig intjänare på 43,7 år är cirka 1 030 000 kronor. Vid samma ålder har 10 procent en pensionstillgång som överstiger cirka 1 337 000 kronor och 20 procent en pensionstillgång som understiger cirka 532 000 kronor.

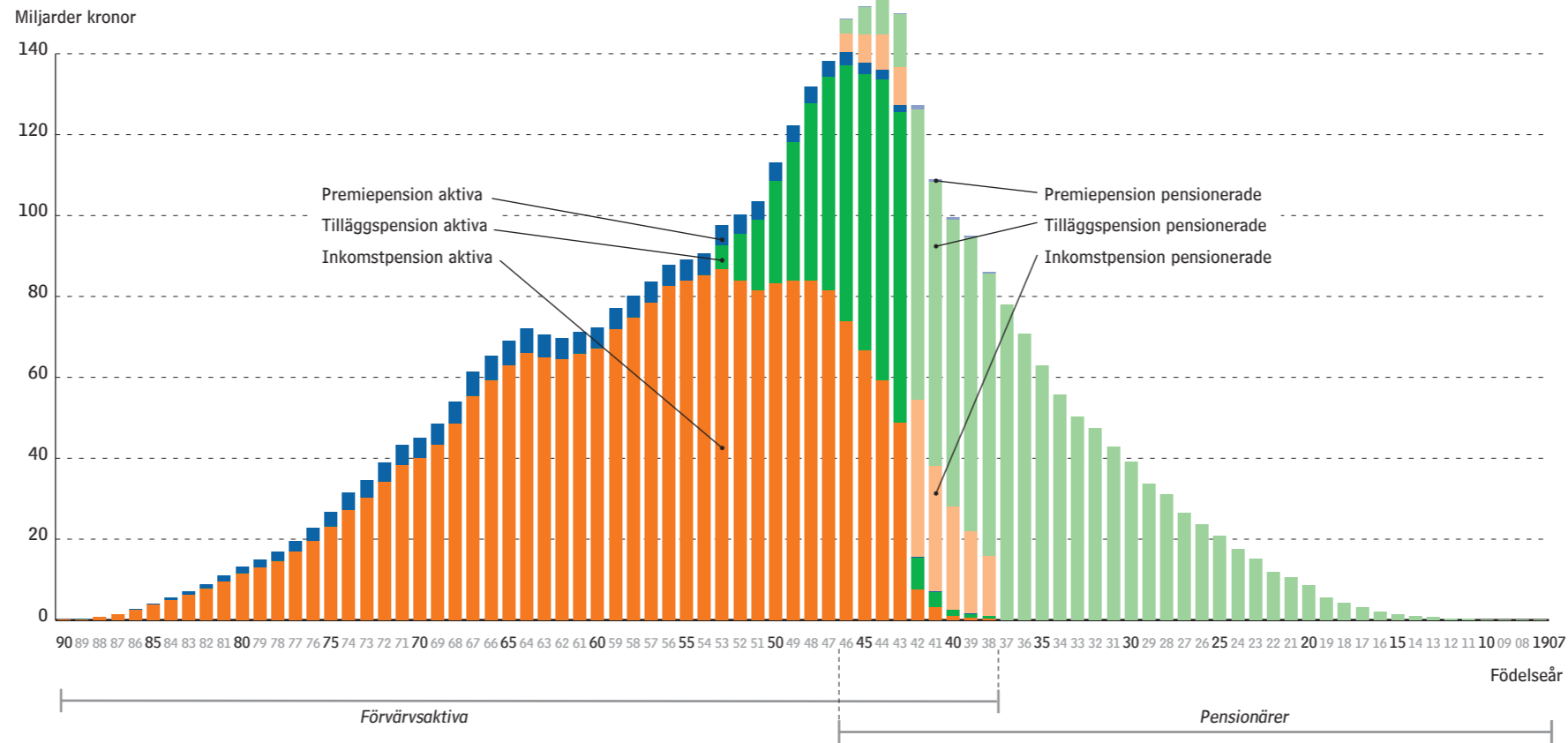
* Individens pensionstillgång är lika med systemets pensionsskuld.

Pensionsgrundande belopp

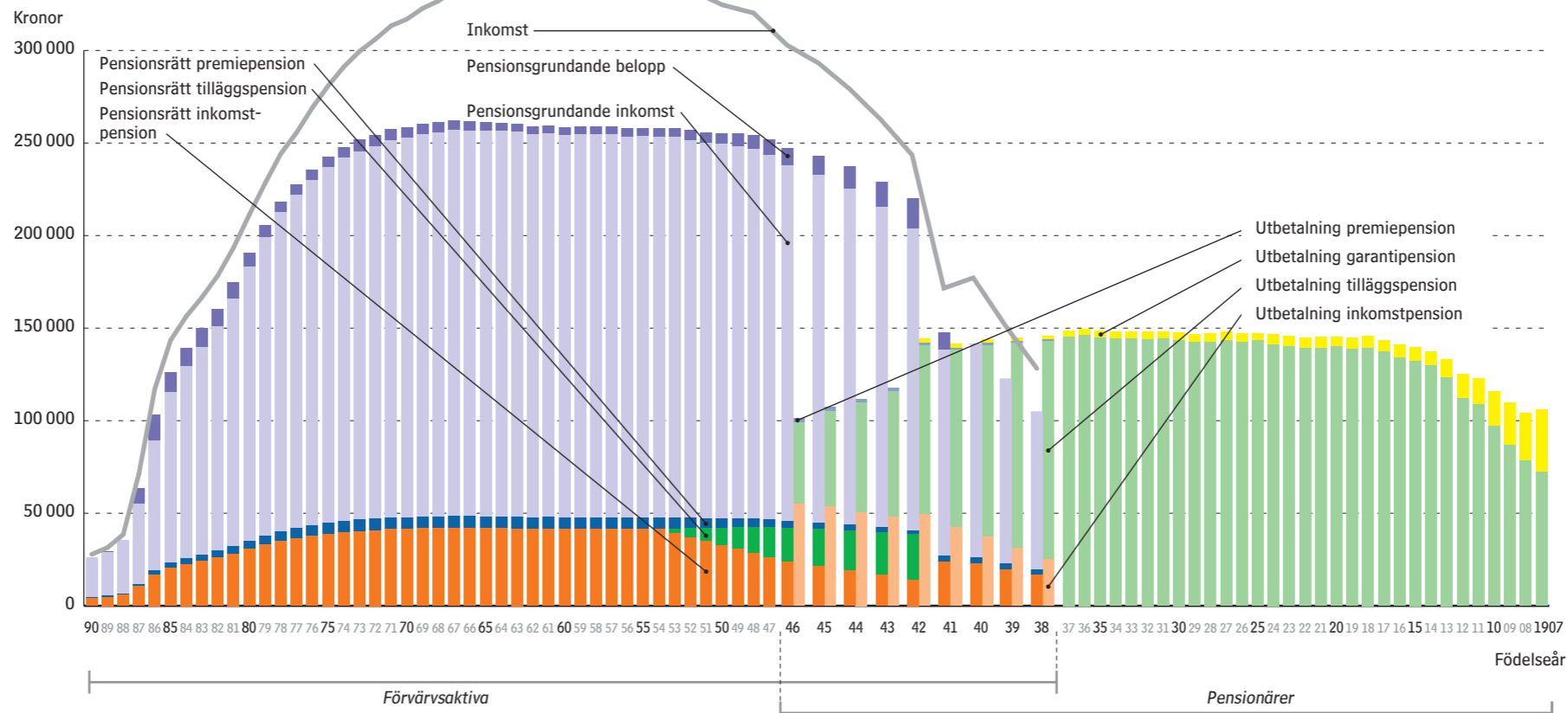

Pensionsgrundande belopp ger pensionsrätt under speciella skeden i livet, som till exempel vid vård av små barn och vid plikttjänstgöring. Intjänandeår 2006 stod pensionsgrundande belopp för 2,9 procent av pensionsunderlaget för män. Den största delen, 1,4 procent, stod pensionsgrundande belopp för sjuk- eller aktivitetsersättning för.

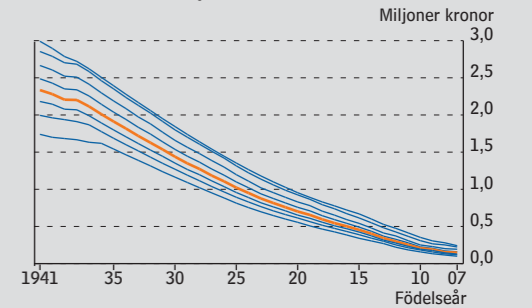
Total pensionsskuld per 31 december 2007, män

Genomsnittligt intjänande av pensionsrätt och utbetald pension, män

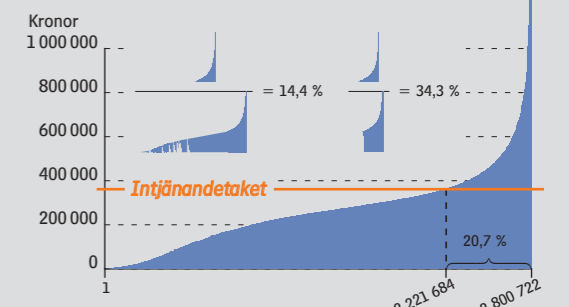

Pensionsskuld till personer 66 år eller äldre

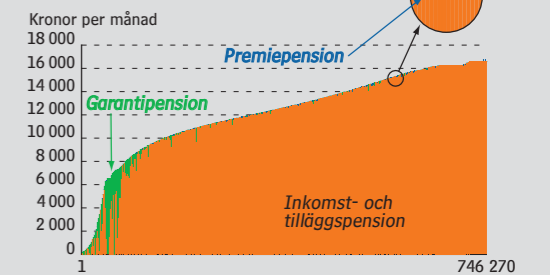
10 procent av de manliga pensionärerna har en pensionstillgång som överstiger cirka 2 991 000 kronor vid 66 års ålder. Medianen vid samma ålder är cirka 2 335 000 kronor och 20 procent har en pensionstillgång som understiger cirka 1 740 000 kronor. För en pensionär på 75,7 år har motsvarande uppgifter minskat till 2 005 000 kronor, 1 582 000 kronor och 1 276 000 kronor.

Förvävsinkomster

Förvävsinkomster upp till intjänandetaket 8,07 inkomstbasbelopp ligger till grund för den allmänna pensionen. I diagrammet är mäns förvävsinkomster år 2006 ställda i storleksordning.

Garantipension

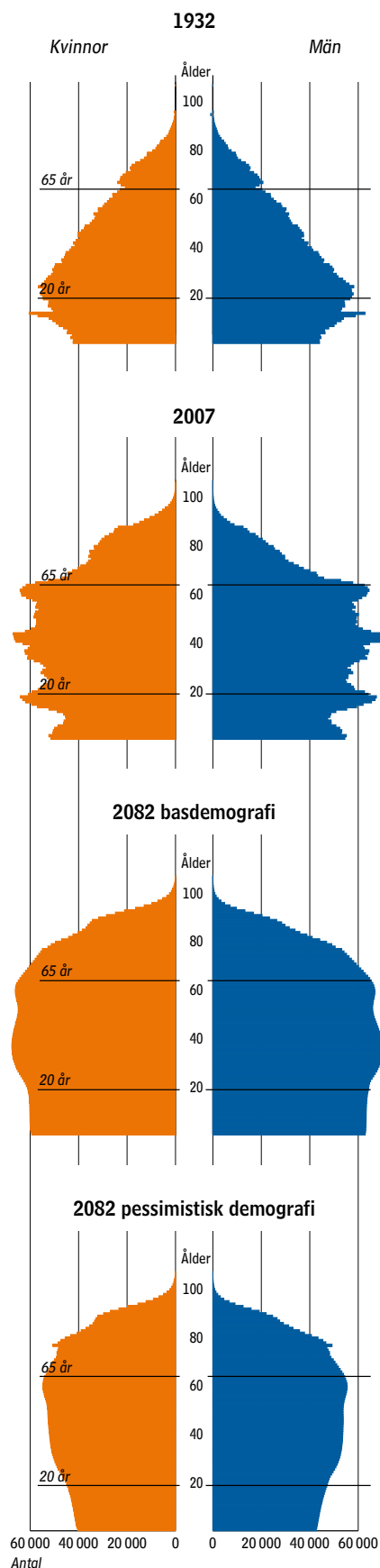

I diagrammet är utbetalningarna av den allmänna pensionen i december månad 2007 för manliga pensionärer födda 1942 eller tidigare ställda i storleksordning (746 270 stycken).

Av de manliga pensionärerna har omkring 22 procent någon garantipension. Totalt stod garantipensionen för omkring 2 procent av pensionsutbetalningarna till manliga pensionärer.

Pensionssystemets framtid i tre scenarier

Befolkningen för 75 år sedan, nu och om 75 år i de två demografiska scenarierna

Källa: Statistiska Centralbyrån

För att belysa hur olika utvecklingsförlopp kan påverka pensionssystemets finansiella ställning och pensionernas storlek presenteras framskrivningar av systemets utveckling på 75 års sikt.

Inkomstpensionssystemets långsiktiga finansiella utveckling beskrivs i tre olika utvecklingsförlopp. De tre framskrivningarna benämns bas, optimistiskt respektive pessimistiskt scenario. Basscenariot utgår från SCB:s senaste befolkningsprognos och antar en årlig real inkomstillväxt på 1,8 procent samt 3,25 procents real avkastning på buffertfondens medel. I övriga scenarier har antaganden gjorts som innebär en mer positiv, respektive en mer negativ utveckling för inkomstpensionssystemets finansiella ställning.

En hög avkastning i buffertfonden kan mildra effekterna av en i övrigt negativ utveckling för pensionssystemet.

Dessa framskrivningar sträcker sig 75 år framåt i tiden. Om 75 år prognostiseras befolkningsstrukturen att vara olik den vi har i Sverige i dag, detta illustreras i befolkningspyramiderna i marginalen. Basscenariot och det optimistiska scenariot har samma demografiska antaganden. Som jämförelse visas även hur befolkningspyramiden såg ut för 75 år sedan, det vill säga år 1932. Då var återstående medellivslängd för en 65-åring ungefär 13 år, i dag är den cirka 19 år och år 2082 beräknas den vara 22 år, samma i både bas- och pessimistisk demografi. För 75 år sedan var 9 procent av befolkningen över 65 år, i dag är denna andel drygt 18 procent. År 2082 beräknas andelen vara 24 procent i scenariot med basdemografi och 27 procent i scenariot med pessimistisk demografi.

Resultaten av framskrivningarna redovisas som beräkningar av avgiftsnetto, buffertfondens storlek, balanstal samt genomsnittlig pensionsnivå för nyblivna pensionärer. Sammanfattningsvis kan sägas att i alla tre scenarierna är avgiftsnettot negativt från cirka år 2010 och under ganska många år framöver. Pensionsutbetalningarna beräknas således överstiga avgiftsinkomsterna, men det är endast i det pessimistiska scenariot som detta så småningom leder till att buffertfonden töms. Att fonden töms beror på att antalet personer i aktiv ålder är lågt, och att buffertfondens avkastning är låg i detta scenario. Det är endast i det pessimistiska scenariot som balanseringen aktiveras.

Detta avsnitt avslutas med en diskussion om beräkning av pensionsnivåer och ersättningsgrad. Framskrivningarnas pensionsnivåer har kompletterats med de ersättningsgrader som finns i varje individs orange kuvert.

Avgiftsnettot

Pensionsutgifternas storlek är en funktion av systemets regler och hur dessa samverkar med demografiska och ekonomiska utvecklingsförlopp. Eftersom årskullarna i befolkningen är olika stora, och i viss utsträckning har arbetat olika mycket, kommer systemets avgiftsinkomster och pensionsutgifter att variera över tiden. Under vissa perioder är utgifterna större än utgifterna, andra perioder är det tvärtom. Över- och underskott hanteras via systemets buffertfond.

För att de tre framtidsscenariernas avgiftsnetton, det vill säga influtna avgifter minus pensionsutbetalningar, ska kunna jämföras med varandra har avgiftsnettot dividerats med scenariots influtna avgifter. Därmed elimineras den volymeffekt som de olika tillväxttakterna har för avgiftsnettot uttryckt i kronor.

När ATP-systemet infördes 1960 var avgiftsuttaget större än de inledningsvis blygsamma pensionsutgifterna, i procent av avgifterna var överskottet stort. Avgiftsnettot har varierat kraftigt sedan 1980. Variationerna förklaras främst av regelförändringar, dels i avgiftsprocenten som påverkat inkomsterna och dels i beräkningar av basbeloppet som påverkat utgifterna. En mindre del av variationerna i avgiftsnettot förklaras av förändringar i antalet pensionärer och antalet förvärvsarbetande.

Avgiftsnettot blir negativt från omkring år 2010 (i Orange Rapport 2006 skedde detta år 2009), då 1940-talets stora årskullar lämnar arbetskraften och går i pension. Omkring år 2020 avtar försvagningen och så småningom minskar avgiftsunderskottet. Efter år 2043 (2044) är inkomsterna större än utgifterna i basscenariot och i det optimistiska scenariot. I det pessimistiska scenariot är avgiftsnettot dock fortsatt negativt ytterligare cirka 20 år. Balanseringen begränsar avgiftsunderskottet till mellan 0 och 15 procent av avgiftsinkomsterna.

Det är endast i det pessimistiska scenariot som balanseringen aktiveras. Den minskning av pensionsnivån som balanseringen här leder till beskrivs i avsnittet Pensionsnivåns utveckling för olika årskullar.

Buffertfonden

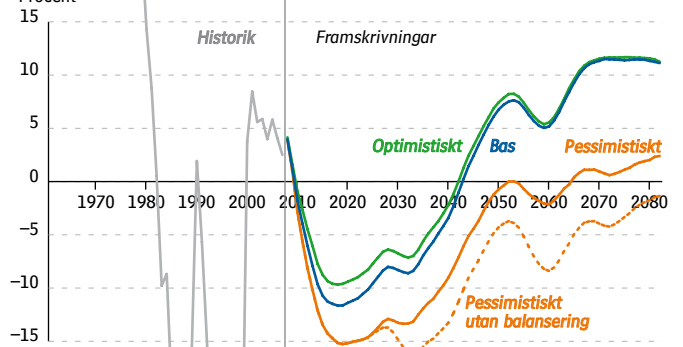
Buffertfondens storlek kan uttryckas i termer av fondstyrka, det vill säga fondkapitalet dividerat med årets pensionsutbetalningar. Fondstyrkan visar hur många års pensionsutbetalningar som fonden, utan avgiftstillskott eller avkastning, kan finansiera. Att buffertfonden utvecklas olika i de tre framtidsscenarierna beror både på skillnaderna i avgiftsnetto och skillnaderna i antagen fondavkastning.

Basscenariot

Basscenariots demografiska utveckling följer SCB:s senaste befolkningsprognos från 2007. I den antas nativiteten ligga på en stabil nivå på 1,85 barn per kvinna under hela prognosperioden. 2007 var medellivslängden för män 78,7 år och förväntas öka till 83,8 år 2050. För kvinnor förväntas livslängden öka från 82,9 till 86,3 under samma tidsperiod. Efter år 2050 är antagandena om dödlighet, det vill säga den förväntade livslängden, oförändrade. De senaste 20 åren har nettoinvandringen uppgått till i genomsnitt 24 400 personer per år. 2006 blev nettoinvandringen på grund av den tillfälliga asyllagen 50 000 personer och även 2007 var nettoinvandringen hög och hamnade då på 54 000 personer. Under de första åren i framskrivningen fram till 2010 antas en hög årlig nettoinvandring. Från år 2010 och framåt beräknas genomsnittet till cirka 24 000 per år. Andelen personer 16–64 år som har en årsinkomst över ett (1) inkomstbasbelopp antas ligga kvar på nuvarande nivå omkring 84 procent, vilket ungefär motsvarar en sysselsättningsgrad enligt så kallad AKU-definition

Avgiftsnetto

Influtna avgifter minus pensionsutbetalningar i procent av influtna avgifter
Procent

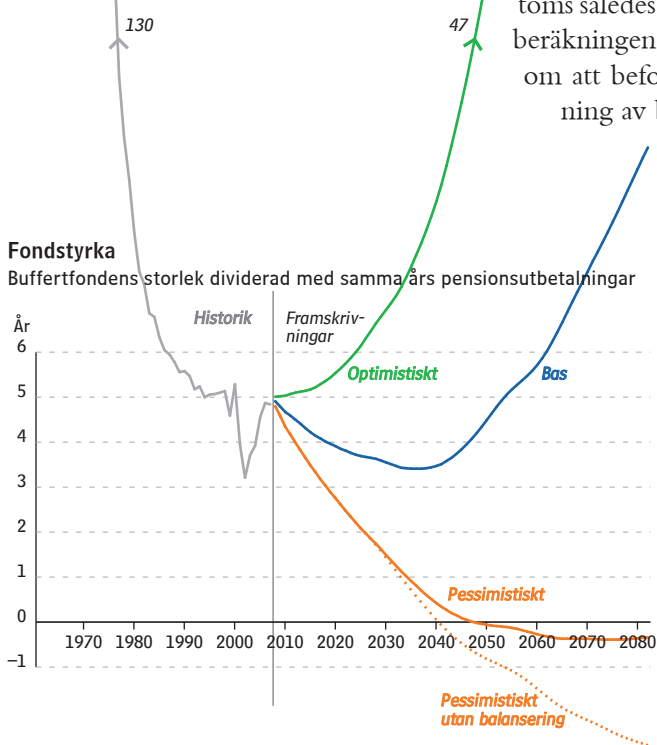
om 77 procent. Den reala tillväxten i snittinkomst antas vara 1,8 procent per år. Buffertfondens reala avkastning har oförändrat antagits vara 3,25 procent per år. Samma avkastning, efter förvaltningskostnader, har antagits för premiepensionsfonderna i beräkningen av den framtida premiepensionen för en nybliven pensionär.

Optimistiskt scenario

De demografiska antagandena är desamma som i basscenariot, endast ekonomiska faktorer skiljer scenarierna åt. I det optimistiska scenariot är andelen personer i åldrarna 16–64 år med en årsinkomst över ett inkomstbasbelopp 86 procent, den reala tillväxten i snittinkomst 2,0 procent efter år 2010 och real buffertfondavkastning 5,5 procent. Även premiepensionsavkastningen antas vara 5,5 procent realt, efter förvaltningskostnader. Ur ett historiskt perspektiv är vare sig tillväxt- eller avkastningsantagandet särskilt högt.

Pensionssystemets framtid i tre scenarier

¹⁶ En bidragande orsak är en marginell, i princip 6 månaders, eftersläpning mellan den tidpunkt då underskottet uppstår och åtgärdas med balanseringen.

Historiskt är fondstyrkan hög eftersom införandet av ATP-systemet 1960 innebar att det år 1960 inflöt avgifter samtidigt som pensionsutbetalningarna var små. Varefter antalet ATP-pensionärer har ökat har fondstyrkan minskat. I genomsnitt har fondstyrkan varit knappt fem år sedan 1990.

I basscenariot medför avgiftsunderskottet att fondstyrkan långsamt minskar. Fondstyrkan är som lägst år 2036 och motsvarar då 3,4 års utbetalningar (3,4).

I det optimistiska scenariot växer fondstyrkan kraftigt. Detta förklaras av det begränsade avgiftsunderskottet och av att fondavkastningen är hög i förhållande till snittinkomstens utveckling. År 2050 motsvarar fondens storlek 14,4 års pensionsutbetalningar (14,8).

I det pessimistiska scenariot töms buffertfonden år 2048 och är därefter svagt negativ. Trots att balanseringen aktiverats år 2025 (2013) töms således fonden och blir negativ. Detta beror huvudsakligen¹⁶ på att beräkningen av omsättningstiden underförstått innebär ett antagande om att befolkningens mängd är konstant. Vid en trendmässig minskning av befolkningen i yrkesaktiva åldrar innebär detta antagande

att omsättningstiden överskattas något. Att balanseringen utformats på ett sätt som inte eliminerar risken för att buffertfonden kan tömmas är ett medvetet val. Denna risk har hanterats genom att fonderna givits en lånerätt. Eventuell upplåning ska ske via Riksgäldskontoret.

När den antagna befolkningsminskningen upphör styrs buffertfonden mot en fondstyrka som lägst är noll. Under de år fonden är negativ betalas ränta på lånen. I diagrammet har låneräntan, via Riksgäldskontoret, antagits vara lika stor som den i scenariot antagna avkastningen, det vill säga 1 procent.

När balanseringen inleds så innebär det att den årliga minskningen av pensionsnivån relativt snittinkomstens utveckling till en början blir mycket liten men ökar något med tiden. För yngre årskullar blir balanseringseffekten cirka 2 procentenheter (3), se avsnittet Pensionsnivåns utveckling för olika årskullar.

Pessimistiskt scenario

Det pessimistiska scenariots antaganden om nativitet och nettoinvandring är lägre än i basalternativet. Nativiteten antas till 1,65 barn per kvinna. Nettoinvandringen antas under åren fram till 2015 uppgå till i genomsnitt 17 000 personer per år och för åren därefter till 15 000 per år. Nativiteten och migrationen följer SCB:s låga antaganden i befolkningsprognosen från 2006. Medellivslängden utvecklas som i de två övriga scenarierna. Antagandet om arbetskraftsdeltagandet är samma som i basscenariot, men den reala tillväxten i snittinkomsten är här 1 procent på sikt. Buffertfondens och premiepensionsfondernas reala avkastning, efter förvaltningskostnader, är också 1 procent. Med en avkastning lika med ökningen i snittinkomst bidrar i princip inte buffertfondens avkastning till den långsiktiga finansieringen av pensionerna. Buffertfonden blir en demografiskt betingad och för systemets finansiering neutral förvaring av pensionskapital. Antagandena i det pessimistiska scenariot innebär att avgiftsflödet växer långsamt i förhållande till den eftersträvarde index-

eringen i snittinkomst. Det pessimistiska scenariot beskriver de risker som hanteras av balanseringen och hur pensionerna påverkas av en långvarig negativ utveckling.

Inkomstpensionens finansiella ställning

Inkomstpensionens finansiella ställning uttrycks med balanstalet. Då balanstalet faller under ett är skulderna större än tillgångarna och balanseringen aktiveras. Ett balanstal på 2,0, det vill säga tillgångarna är dubbelt så stora som skulderna, innebär i princip att systemet är full-fonderat. Balaanstalet är fastställt för åren 2003–2008 och beräknat för 2009. Balaanstalet har beräknats utifrån den finansiella ställningen den 31 december 2007 och skulle ha påverkat indexeringen 2009.

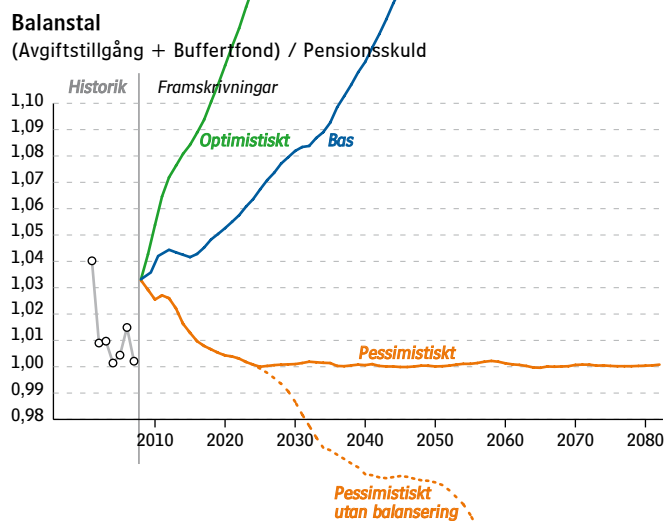
I basscenariot är balanstalet aldrig under ett och ställningen stärks för varje år. Efter år 2037 (2041) är balanstalet på en nivå över 1,1. Det motsvarar den nivå som enligt förslaget i Utdelning av överskott i inkomstpensionssystemet (SOU 2004:25) innebär att utdelningsbara överskott föreligger. Några sådana regler har dock inte beslutats av riksdagen.

I det optimistiska scenariot stärks systemets finansiella ställning under i stort sett hela perioden. Från och med år 2018 (2019) överstiger balanstalet 1,1. I det optimistiska scenariot är systemets tillgångar 46 procent större än pensionsskulden år 2050.

I det pessimistiska scenariot faller balanstalet under 1,0000 år 2025 (2013), med följden att balanseringen aktiveras. Balanseringen medför att systemets skuld förräntas i samma takt som systemets tillgångar växer. Balaanstalet stabiliseras därför vid nivån 1,0.

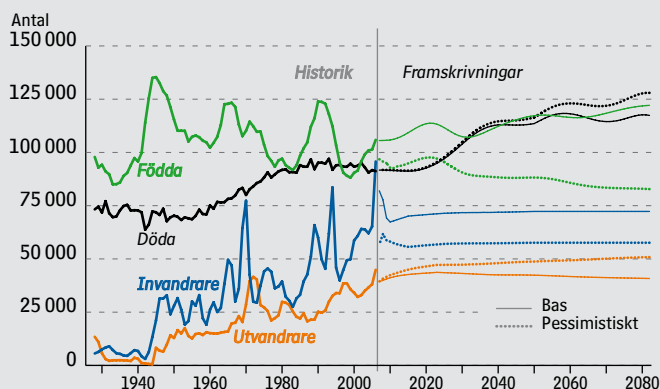
Pensionsnivåns utveckling för olika årskullar

Pensionsnivån definieras här som genomsnittlig allmän pension vid 65 års ålder i förhållande till genomsnittlig pensionsgrundande inkomst för personer med pensionsgrundande inkomst i åldrarna 16–64 år. För att denna nivå ska vara konstant krävs bland annat att förhållandet mellan yrkesaktiv tid och tid som pensionär är ungefärligen konstant. Om detta villkor ska uppfyllas samtidigt som medellivslängden ökar måste pensionsåldern förskjutas uppåt i åldrarna, alternativt

Beskrivning av antagandena i scenarierna

Födda, döda, invandrade och utvandrade, 1928–2007 och antaganden till 2082

Diagrammet visar befolkningsutvecklingen 75 år bakåt i tiden och antagandena 75 år framåt i tiden. De stora födelsekullarna på 1940-, 1960- och 1990-talet framgår tydligt. Antalet döda ökar varje år, inte därför att dödligheten ökar utan för att befolkningen är större. Topparna på invandringen är under 1960–1970-talet då Sverige hade arbetskraftsinvandring framför allt från Finland. Ytterligare en topp inföll i början av 1990-talet då det kom många flyktingar från före detta Jugoslavien. Topparna för invandringen 2006 och 2007 framkommer också tydligt. De demografiska förutsättningarna är desamma i bas- och det optimistiska scenariot.

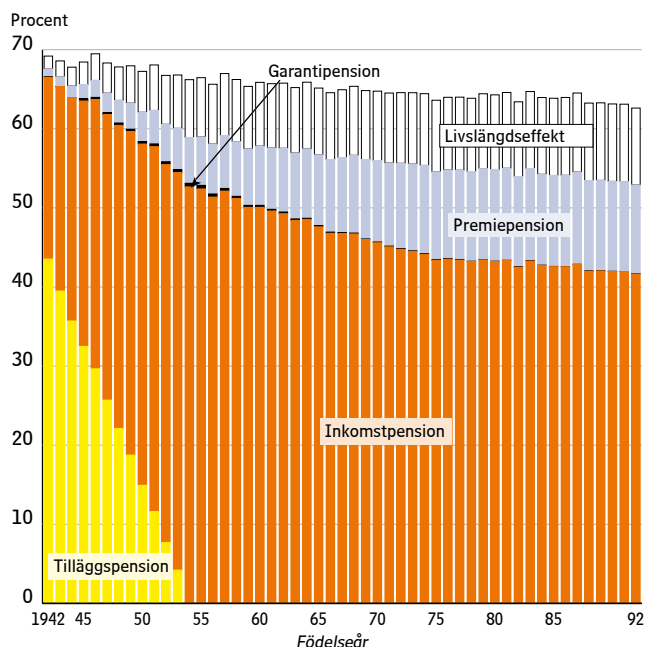
Genomsnittsinkomst och -pension i basscenariot

Kronor

Födelse- år	Pension vid 65 år	Genomsnitts- inkomst	Pensions- nivå, %
1942	11 400	17 500*	65
1965	14 900	26 300	57
1990	21 800	40 900	53

* En genomsnittlig månadsinkomst för en heltidsarbetande är cirka 26 500 kronor. Att genomsnittlig inkomst här är lägre än denna siffra beror på att i beräkningen av genomsnittlig inkomst ingår alla personer i åldern 16–64 år – oavsett om de har någon inkomst eller inte det aktuella året. Det enda krav som ställs för att ingå i beräkningarna är att man vid 65 års ålder har haft minst 30 år med pensionsgrundande inkomst. Deltids- och säsongarbete drar ner både snittinkomsten och pensionen. Att inkomster över tak inte ingår i den genomsnittliga inkomsten minskar denna med cirka 10 procent.

Genomsnittspension vid 65 år i procent av genomsnittsinkomst, basscenariot

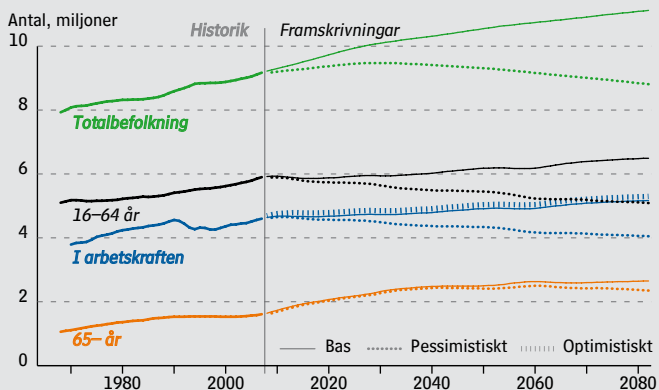
måste inträdesåldern i yrkesverksamhet sjunka. För att pensionernas värde i förhållande till inkomsterna ska vara konstant krävs dessutom att balanseringen inte är aktiverad.

Scenariernas genomsnittliga pension vid 65 års ålder i procent av genomsnittsinkomsten beskrivs i följande stapeldiagram, ett för varje scenario.

I **basscenariot** sjunker den genomsnittliga pensionsnivån vid 65-årsåret, från 68 procent för årskullen född 1942 till 53 procent för årskullen född 1990. Cirka 10 procentenheter av denna minskning beror på den förväntade ökningen i medellivslängd. Resterande del av minskningen förklaras bland annat av att beräkningarna utgörs av personer med 30 eller fler yrkesverksamma år i Sverige. ATP-systemet är i förhållande till det nya systemet särskilt generöst mot personer som arbetat endast 30 år. Om förvärvslivet förlängs så att livslängdsökningens effekt på pensionsnivån neutraliseras, stabiliseras pensionsnivån på drygt 60 procent av snittinkomsten. Ett förlängt arbetsliv ger också högre pension från arvsvinster och den pensionsrätt som tjänas in under dessa extra år. Den förlängda livslängdens påverkan på pensionsålder, för att behålla samma pensionsnivå som äldre årskullar beskrivs i tabellen på sidan 35.

I basscenariot överstiger premiepensionssystemets avkastning på 3,25 procent den antagna tillväxten i snittinkomst som är 1,8 procent. Det leder till att premiepensionens andel av den allmänna pensionen blir större än vad som motsvaras av dess avgifter.¹⁷ För de yngsta årskullarna uppgår premiepensionen till drygt 12 procent av snittinkomsten och inkomstpensionen till omkring 43 procent. Garantipensionen för de som arbetat 30 år eller mer har redan från början endast marginal betydelse i basscenariot. Eftersom garantipensionen antagits vara konstant i fasta priser minskar dess betyd-

Befolkningens storlek, m.m.

Antalet personer över 65 år förändras inte nämnvärt mellan scenarierna eftersom antagandena om dödlighet är desamma i alla scenarierna. Antalet personer med inkomst avser de med inkomst över ett inkomstbasbelopp. De historiska uppgifterna är skattade.

Antagandet om andelen med inkomst är desamma i både basscenariot och det pessimistiska scenariot och är högre i det optimistiska scenariot.

else varje år i takt med att inkomsterna växer. Realismen i antagandet kan dock ifrågasättas. Förhållandet mellan premiepensionssystemets avkastning och tillväxten i snittinkomst påverkar premiepensionens relativa storlek. Ju större den positiva skillnaden är mellan avkastningen och tillväxten, desto större andel kommer premiepensionen att utgöra.

I de två andra scenarierna är tillväxten i genomsnittsinkomsten lägre respektive högre än i basscenariot. Så länge balanseringen inte aktiveras, förräntas (indexeras) inkomstpensionen med tillväxten i snittinkomsten och växer således i samma takt som denna. Förhållandet mellan pension och snittinkomst påverkas då inte av tillväxten, och pensionen i procent av inkomsten förblir oförändrad. Däremot blir naturligtvis inkomstpensionen lägre uttryckt i kronor vid lägre tillväxt respektive högre vid högre tillväxt.

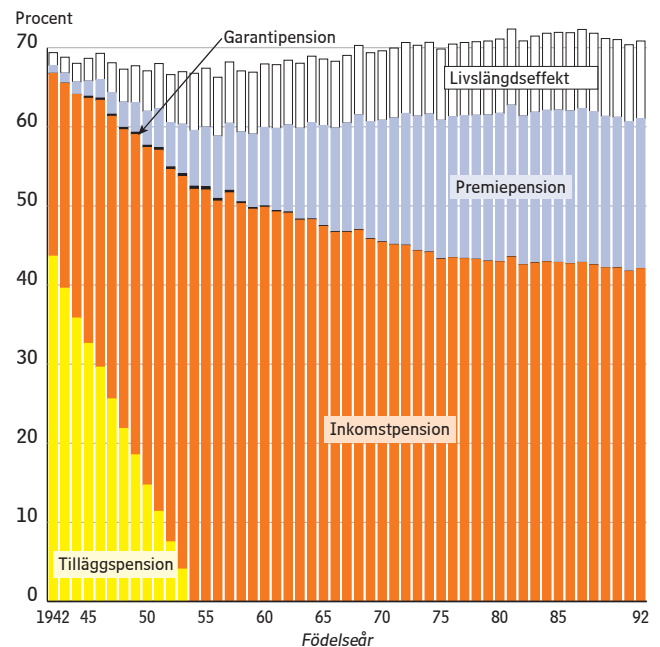
I det optimistiska scenariot är premiepensionsavkastningen 3,5 procentenheter högre än tillväxten i snittinkomst, 5,5 procent jämfört med 2 procent. Den förhållandevis höga premiepensionen som den höga avkastningen leder till kompenserar helt för effekten av livslängdsökningen. Om pensionsåldern skulle stiga i takt med medellivslängden, skulle pensionsnivån ligga konstant på en nivå motsvarande cirka 70 procent. I båda de prognosalternativ som görs för varje försäkrad i det orange kuvertet är skillnaden mellan inkomsttillväxt och premiepensionsavkastning också 3,5 procentenheter.

I det pessimistiska scenariot är tillväxten i snittinkomst 1,0 procent vilket är 0,8 procentenheter lägre än i basscenariot. Avkastningen är också lägre, 1 procent i stället för 3,25 procent. Den lägre avkastningen medför att premiepensionen blir lägre både i kronor och som andel av total pension. De i förhållande till basscenariot lägre inkomstgrundade pensionerna medför att garantipensionen får större betydelse.

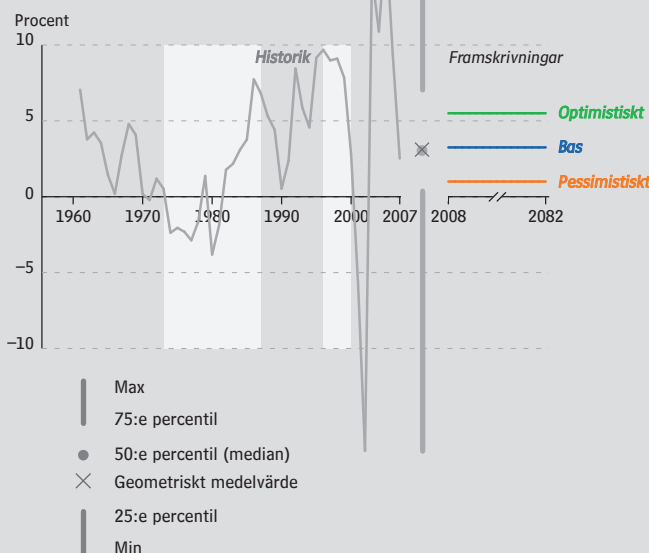
Av diagrammet framgår också balanseringens effekt på pensionen. Balanseringen aktiveras år 2025. För årskullen född 1990 har balanseringen inneburit

¹⁷ Ett annat skäl till att premiepensionen är förhållandevis större är att den tillgodoräknade räntan i delningstalet är högre för premiepensionen än för inkomstpensionen, se avsnittet Så fungerar den allmänna pensionen och bilaga A.

Genomsnittspension vid 65 år i procent av genomsnittsinkomst, optimistiskt scenario

Buffertfondens reala avkastning 1960–2007 och antaganden till 2082

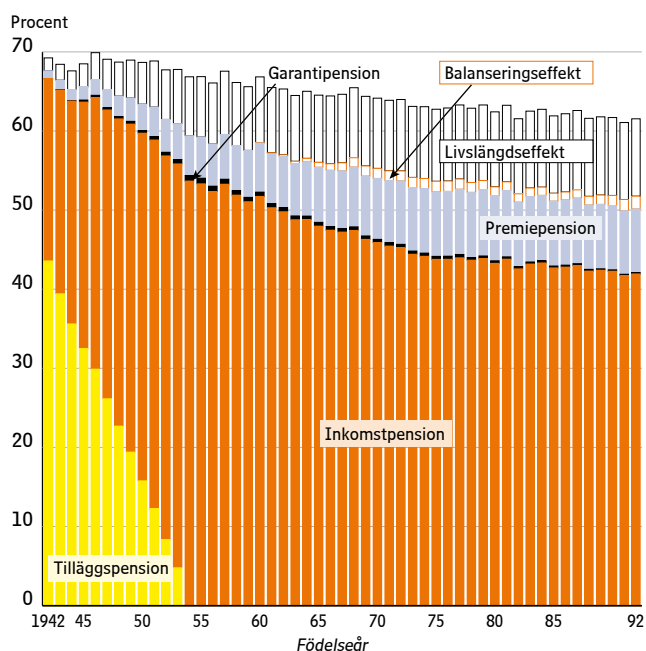
Komprimerad buffertfond historik 1960–2007

Period	Fondorganisation	Placeringsregler, mycket översiktligt
1960–1999	Första–Tredje AP-fonden	100 procent räntebärande, huvudsakligen obligationer
1974–1999	Fjärde AP-fonden	Huvudsakligen aktier
1984–1992*	5 löntagarfondstyrelser	Huvudsakligen aktier
1988–1999	Första–Tredje AP-fonden	Rätt att placera i fastigheter
1988–1999	Femte AP-fonden	Samma inriktning som Fjärde, det vill säga huvudsakligen aktier
1996 – pågående	Sjätte AP-fonden	Aktier och andra värdepapper på riskkapitalmarknaden. (De fem löntagarfondstyrelserna avvecklades, 28 miljarder kronor skiftades ut, resterande bildade Sjätte AP-fonden.)
2000 – pågående	Första–Fjärde AP-fonden	Minst 30 procent räntebärande papper, med fler regler, se AP-fondernas hemsidor

* Dessa förändringar redovisas inte i diagrammet. I diagrammet har informationen i tabellen redovisats som att det skedde förändringar i placeringsreglerna 1974, 1988, 1996, och 2000.

Källa: Ds 1999:38

Genomsnittspension vid 65 år i procent av genomsnittsinkomst, pessimistiskt scenario

motsvarar som mest drygt 13 procent av den besparing pensionssystemet gör när det balanseras.

en minskning av den inkomstgrundade pensionsnivån med 1,3 procentenheter medan garantipensionen inneburit en ökning med 0,2 procentenheter.

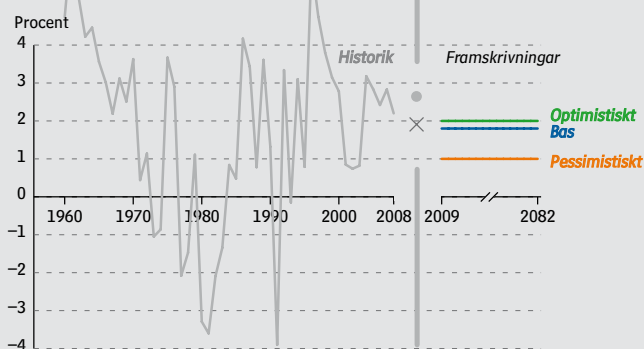
När balanseringen aktiveras minskas indexeringen och pensionsnivån minskas därmed i förhållande till utvecklingen av snittinkomsten. Garantipensionens konstruktion medför att pensionärer med en pension om 0–1,26 prisbasbelopp (0–1,14 för gifta) får ett oförändrat utbetalt belopp genom att garantipensionen helt kompenseras för den lägre inkomstpension som balanseringen medför. Individer med en pension på 1,26–3,07 prisbasbelopp (1,14–2,72 för gifta) kommer genom garantipensionen att kompenseras till 48 procent av minskningen av den inkomstgrundade pensionen som balanseringen medför. Kompensationen via garantipensionen innebär att staten finansierar en del av den minskning av inkomstpensionen som orsakas av en negativ utveckling. Vid förlopp som normalt medför krympande samhällsekonomiska resurser ökar därmed det inkomstomfördelande inslaget i det allmänna pensionssystemet. Den ökade kostnaden för garantipension

Livslängdseffekt och behövlig pensionsålder

I föreliggande beräkning jämförs effekten av en förväntad fortsatt ökning av medellivslängden jämfört med de födda 1930, som var 65 år vid tidpunkten för principbeslutet om att reformera pensionssystemet. SCB antar att medellivslängden fortsätter att öka ganska kraftigt framöver. Detta medför att den förväntade genomsnittliga återstående livslängden vid 65 års ålder ökar från 17 år och 5 månader för personer födda 1930¹⁸ till 22 år och 1 månader för personer födda 1990. Detta motsvarar en ökning av den förväntade medellivslängden med 4 år och 8 månader för årskull 1990 relativt för dem födda 1930. Om de som är födda 1990

¹⁸ Inga delningstal har fastställts för årskull 1930 vars ingångspensioner beräknades helt enligt ATP-systemets regler.

Reallönetillväxt 1960–2007 och antaganden till 2082

Övriga beräkningsförutsättningar

Scenariernas antaganden gäller från och med 2009. 2008 gäller Konjunkturinstitutets prognos. För fondavkastningen gäller dock scenariernas antaganden från och med 1 januari 2008.

Garantipensionen är prisindexerad, vilket innebär att de med lägst pensioner får allt lägre pension i förhållande till snittinkomsten och att skatteinnehållet i pensionsavgiften för låginkomsttagare minskar. Effekten över 75-årsperioden är mycket kraftig. Med 1,8 procent årlig ökning i snittinkomst är snittinkomsten år 2082 nästan fyra gånger så stor som år 2007. Mot slutet av kalkylperioden är därför garantipensionen av helt marginell omfattning.

I och med att pensionsskulden indexeras med utgångspunkt från snittinkomstens tillväxt kan det förefalla onödigt att variera tillväxten i snittinkomst i scenarierna. Inkomstpensionssystemet är ju utformat för att anpassa pensionernas värde i förhållande till utvecklingen i snittinkomst. Eftersom ATP-skulden till förvärvsaktiva indexeras med prisutvecklingen är dock inkomstpensions-

ska ha samma månatliga pensionsnivå som de födda 1930 måste en del av denna förväntade förlängning av återstående livslängd vid 65 bestå av ytterligare arbete. För årskullen född 1990 måste arbetslivet utökas med 38 månader för att denna årskull ska få samma pensionsersättningsnivå som de födda 1930. Samtidigt kommer de födda 1990 att trots den högre pensionsåldern kunna se fram emot att vara pensionärer 1 år och 6 månader längre än de födda 1930.

En av de första årskullarna som hade 65 år som pensionsålder var de som är födda 1911. De fyllde 65 år 1976, det år den allmänna pensionsåldern sänktes från 67 till 65, och hade då en förväntad tid som pensionär på ungefär 16 år.

Medellivslängden och pensionsåldern

Årskull född år	...fyller 65 år	Förväntad livslängd vid 65	Behövlig pensionsålder	Tid som pensionär*	... jämfört med årskull 1930
1930	1995	82 år 5 mån	65 år	17 år 5 mån	0
1938	2003	83 år 4 mån	65 år 8 mån	17 år 8 mån	+3 mån
1940	2005	83 år 7 mån	65 år 9 mån	17 år 10 mån	+5 mån
1945	2010	84 år 3 mån	66 år 3 mån	18 år	+7 mån
1950	2015	84 år 10 mån	66 år 7 mån	18 år 3 mån	+10 mån
1955	2020	85 år 3 mån	66 år 11 mån	18 år 4 mån	+11 mån
1960	2025	85 år 7 mån	67 år 2 mån	18 år 5 mån	+1 år
1965	2030	85 år 11 mån	67 år 5 mån	18 år 6 mån	+1 år 1 mån
1970	2035	86 år 3 mån	67 år 7 mån	18 år 8 mån	+1 år 3 mån
1975	2040	86 år 7 mån	67 år 10 mån	18 år 9 mån	+1 år 4 mån
1980	2045	86 år 10 mån	68 år	18 år 10 mån	+1 år 5 mån
1985	2050	87 år	68 år 2 mån	18 år 10 mån	+1 år 5 mån
1990	2055	87 år 1 mån	68 år 2 mån	18 år 11 mån	+1 år 6 mån

* Skillnad mellan förväntad livslängd vid 65 år och behövlig pensionsålder.

Något om pensionsnivå och ersättningsgrad

Det finns många metoder att beräkna ersättningsnivån i en pensionsordning. Den inkomst som den beräknade pensionen jämförs med kan definieras på olika sätt och det finns många möjliga urval av individer att göra beräkningar för.

systemet inledningsvis inte stabilt i förhållande till tillväxten i snittinkomst. Vidare har förhållandet mellan ökningen i snittinkomst och buffertfondavkastningen betydelse för inkomstpensionens finansiella utveckling. Avkastningens förhållande till tillväxten i snittinkomst har via premiepensionen också en betydelse för pensionsnivån. Buffertfonden bidrar i de tre scenarierna olika mycket till inkomstpensionens finansiering. I basscenariot överstiger buffertfondens avkastning tillväxten i snittinkomst med 1,45 procentenheter (3,25–1,8). I det optimistiska scenariot överstiger avkastningen tillväxten i snittinkomst med 3,5 procentenheter. I det pessimistiska scenariot är avkastningen lika med ökningen i snittinkomst.

Basscenariots utveckling under de tre senaste åren

Pensionssystemets resultat för 2007 var negativt. Även 2002, 2003 och 2004 var pensionssystemets utveckling så som den fångas i pensionssystemets redovisning negativ. Trots dessa negativa resultat har resultatutvecklingen i framskrivningarna av pensionssystemet under mer än ett decennium stegvis visat en allt mer positiv långsiktig utveckling. Orsakerna till detta är huvudsakligen:

- Invandringen har kraftigt överstigit den som antagits i SCB:s befolkningsframskrivningar och SCB har, bland annat därför, stegvis ökat sina antaganden vad gäller det framtida invandringsöverskottet. Effekten av detta är att totalbefolkningen såväl som befolkningen i aktiv ålder ökar snabbare än i tidigare prognoser.
- Sysselsättningstillväxten har varit kraftigare än vad som antagits i framskrivningarna. Det beror dels på den högre än antagna invandringen, dels på att andelen sysselsatta i befolkningen ökat mer än vad som antagits. I basscenariot antas att andelen

¹⁹ Med rak inkomstprofil menas att inkomsten för alla åldrar i arbetskraften växer i takt med den allmänna inkomstutvecklingen fram till pensionsåldern, en rak profil innebär att alla personer varje år antas ha en och samma inkomstutveckling fram till pensionen.

²⁰ Med en konkav inkomstprofil kommer varje åldersgrupp få en åldersspecifik inkomstutveckling varje år fram till pension. I normalfallet ökar inkomsterna snabbare i början av arbetslivet och inkomsterna sjunker från omkring 57 års ålder. En förklaring till minskningen är att i dessa åldrar minskar årsarbetstiden, vilket kan ses som en förberedelse för övergången till pension.

Vilken inkomst som den beräknade pensionen är lämplig att jämföras med är beroende av vilken inkomstprofil som använts vid beräkningen. Används en rak inkomstprofil¹⁹ är det naturligt att jämföra pensionens storlek med den inkomst som personen hade året före pensioneringen.

Om en konkav inkomstprofil²⁰ används vid beräkningen blir frågan om vilken inkomst pensionen bör jämföras med svårare. Beräknas ersättningsgraden genom att jämföra pensionen med det sista årets inkomster finns en risk för att en sådan beräkning ger en ersättningsgrad som kan anses vara missvisande hög. Ett sätt att hantera problemet är att jämföra pensionen med den genomsnittliga inkomsten ett antal år före pensioneringen. Vanligt är då att ta genomsnittsinkomsten i åldrarna 60–64 år.

Vid beräkningarna av pensionsnivån i det här kapitlet har frågan om vilken inkomst som 65-årspensionen ska jämföras med hanterats annorlunda. Här jämförs pensionen med genomsnittsinkomsten för alla personer i beräkningen som är 16–64 år. Ett skäl till detta är att det minskar pensionsnivåns känslighet för antaganden om inkomstprofilens utseende. Den valda jämförelseinkomsten har däremot den uppenbara bristen att den pensionsnivå som beräknas i princip inte säger någonting om den inkomstförändring som kan förväntas vid övergången till pension. Här används därför begreppet pensionsnivå för att peka på att det som beskrivs inte är ersättningsgrader.

Att måttet pensionsnivå i princip inte ger information om inkomstförändringen vid övergång till pension hindrar inte att det i praktiken ändå ger sådan information. Det beror på att genomsnittlig pensionsgrundande inkomst (PGI) för personer 16–64 år mycket nära överensstämmer med genomsnittlig PGI för personer 60–64 år. Det spelar ingen större roll för resultatet vilken definition som används. Således ligger den pensionsnivå som beräknats här nära den ersättningsgrad som skulle ha blivit resultatet om den genomsnittliga inkomsten varje person hade vid åldern 60–64 år använts som jämförelseinkomst. Skulle däremot inkomsten vid 64 års ålder användas som jämförelseinkomst skulle ersättningsgraderna öka betydligt i förhållande till de pensionsnivåer som redovisas här.

I redovisningen av pensionsnivåerna exkluderas de personer som vid 65 års ålder har färre än 30 år med en inkomst om minst ett inkomstbas-

sysselsatta i respektive åldersgrupp framgent motsvarar den vid framskrivningstidpunkten uppmätta andelen.

- Den reala tillväxten i inkomst per person har överstigit Konjunkturinstitutets prognoser för inkomstutvecklingen. Det nya pensionssystemets finansiella utveckling påverkas inte av inkomstillväxten per person. Variationer i denna tillväxt förs genom inkomst- och följsamhetsindexeringen helt vidare till variationer i pensionsskuldens och pensionernas värde. Men under den övergångstid fram till och med 2017 som pensionsrätt kan intjänas i det gamla pensionssystemet påverkar inkomstillväxten pensionssystemets finansiella ställning. Dock är redan nu andelen tilläggs-pensionsskuld till förvärvsaktiva så begränsad (drygt 12 procent) att systemets finansiella ställning inte påverkas särskilt mycket av variationer i inkomstillväxten.
- Avkastningen på buffertfonden har i genomsnitt, och i synnerhet de senaste tre åren, kraftigt överstigit den i framskrivningarna antagna om 3,25 realt per år. Med reservation för resultatet 2007 som hamnade mer i linje med löneutvecklingen.

Nedan följer en jämförelse av det basscenario som presenterats i framskrivningsavsnittet för åren 2005, 2006 och 2007. Antagandena i basscenariot har varit detsamma för alla tre åren vad gäller den långsiktiga inkomstillväxten per person (1,8 procent) och buffertfondavkastning (3,25 procent). Det som förändrats är befolkningsprognosen och den kortsiktiga inkomstillväxten per person som följer Konjunkturinstitutets vid varje framskrivningstidpunkt senast tillgängliga prognos. Vidare är naturligtvis startläget för varje framskrivning ett nytt, ett som bestäms av det senaste årets faktiska utfall i alla relevanta variabler.

belopp vid beräkningen av genomsnittspension och genomsnittsinkomst. Detta för att pensionsnivån ska spegla förhållandena för de som tillbringar större delen av sitt yrkesverksamma liv i denna pensionsordning.

Ytterligare en fråga att ta ställning till är om inkomster som inte är försäkrade i det allmänna pensionssystemet ska vara med i beräkningen av jämförelseinkomsten eller inte. Här har vi valt att bara ha med de inkomster som är försäkrade i det allmänna pensionssystemet. Av alla pensionsgrundande inkomster i Sverige ligger cirka 9 procent över intjänandetaket om 7,5 inkomstbasbelopp. Lägg inkomster över inkomsttaket till jämförelseinkomsten bestämd som genomsnittlig PGI för personer med PGI i åldrarna 16–64 år, ökar denna med 9 procent. Det sänker pensionsnivån med cirka 8 procent.

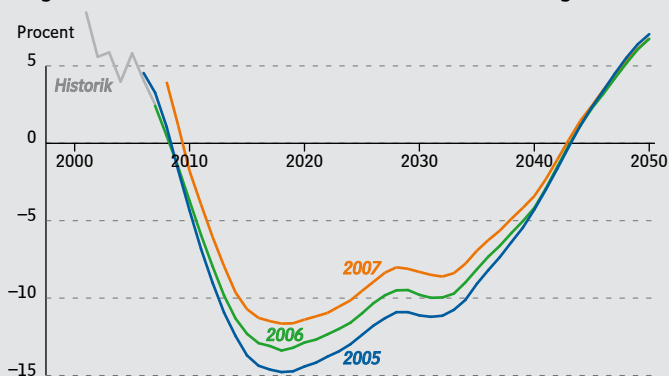
Här jämförs bruttopensioner med bruttointkomster. Den 1 januari 2007 infördes skattereduktion för förvärvsarbete, vilket innebär att det inte längre är samma skatt på pension och den större delen av de inkomster som ingår i pensionsgrundande inkomster. Den 1 januari 2008 infördes även ett förstärkt jobbskatteavdrag. I de pensionsgrundande inkomsterna under inkomsttaket är cirka 88 procent inkomster av förvärvsarbete. Införandet av skatteavdraget medför att pensionsnivån sjunker med cirka 2,7 procentenheter, om skillnaden i beskattning mellan olika inkomsttyper beaktas.

I det orange kuvertet görs varje år pensionsprognoser för varje försäkrad med utgångspunkt från varje individs faktiskt intjänade pensionsrätt. När kuvertet skickas i februari/mars finns inkomstuppgifter fram till och med kalenderåret två år före det år kuvertet skickas. De kuvert som skickades i februari 2008 utgick således från alla inkomster varje individ intjänat till och med 2006.

Ersättningsgrad har beräknats utifrån dessa prognoser genom att varje individs pensionsprognos vid 65 års ålder i alternativet med noll procent tillväxt, exklusive eventuell garantipension, divideras med samma individs pensionsgrundande inkomst år 2006²¹. Ett genomsnitt för varje ålder/årskull har därefter beräknats genom att summera alla ersättningsgrader och dividera med antalet individer i årskullen.

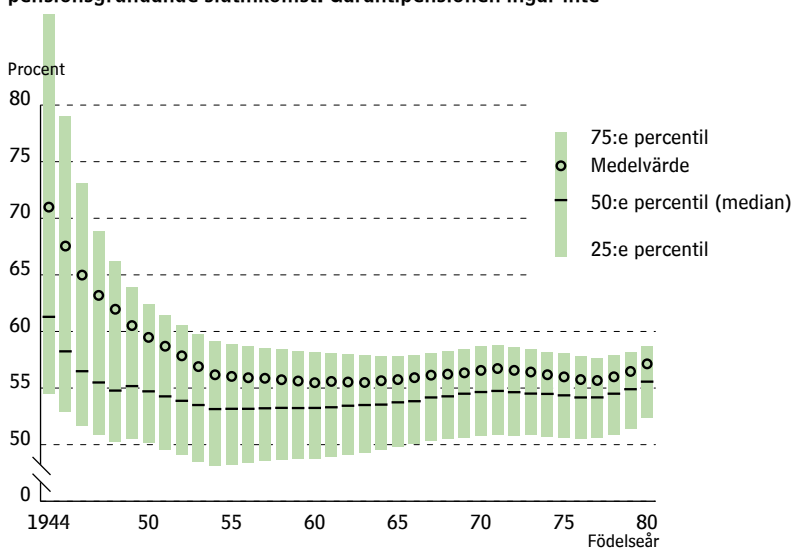
²¹ För personer som inte hade någon inkomst detta år kan inte någon ersättningsgrad beräknas och de har uteslutits från beräkningen. Personer med ersättningsgrad större än 150 procent har också uteslutits ur beräkningen. Detta för att så höga kompensationsgrader oftast beror på så låg inkomst att den vanligen är tillfällig.

Avgiftsnetto i basscenariot i de tre senaste framskrivningarna

Den allt mer positiva förändringen för avgiftsnettot i basscenariot de tre senaste åren beror främst på att andelen aktiva i befolkningen ökar till följd av en hög invandring, något högre andel sysselsatta och på sikt även till följd av fler födda. Genom att tilläggs-pensionssystemet är inkomstberoende har den högre antagna tillväxten också bidragit till ett allt lägre avgiftsunderskott i framskrivningarna.

Orange kuvertets ersättningsgrader – allmän pension vid 65 år i procent av pensionsgrundande slutinkomst. Garantipensionen ingår inte

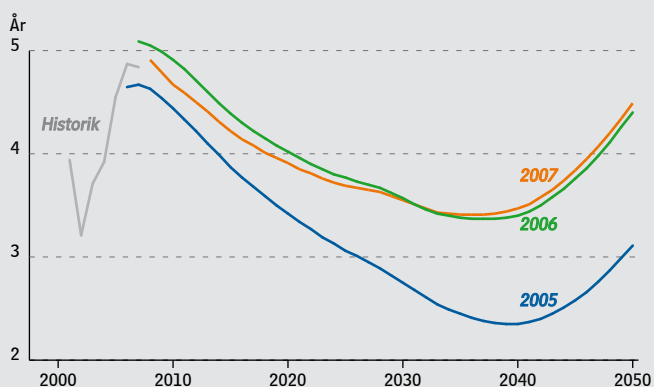

Källa: 4 066 523 individuella prognoser i orange kuvertet 2008

Både antagandena bakom denna beräkning och metoden som använts skiljer sig på väsentliga punkter från den som används i beräkningen av pensionsnivåerna i tabellen på sidan 32 samt i de tre stapeldiagrammen. I beräkningen av pensionsnivå är jämförelseinkomsten snittinkomsten under intjänandetaket för personer i ålder 16 till 64 år respektive år. I diagrammet ovan är jämförelseinkomsten inkomsten under tak år 2006 för respektive individ – vilket motsvarar slutinkomsten eftersom inkomstutvecklingen antas vara noll. För unga individer, med få intjänandeår innebär detta att ersättningsgraden beräknats med en nära nog rak löneprofil. För personer som är relativt nära pensionsålder beräknas pensionen med de faktiska inkomster personerna haft – vilket i genomsnitt innebär en konkav profil.

De höga ersättningsgraderna för de äldsta årskullarna förklaras delvis av att deras egna inkomster, som här används som jämförelseinkomst, har börjat sjunka. Det ger högre ersättningsgrad med den metod som här används. En ytterligare förklaring är att de äldre årskullarna får en andel av sin pension beräknad med de i genomsnitt mer förmånliga ATP-reglerna. Att spridningen i ersättningsgrad minskar för varje yngre årskull förklaras av att beräkningen blir mer fiktiv och rak för varje yngre årskull. Den svaga ökningen av ersättningsgraderna från och med årskullarna födda vid mitten på 1950-talet förklaras av att premiepensionen har större betydelse för dessa årskullar. Den antagna överavkastningen om 3,5 procent och att livslängden antas öka i lägre takt gör att ersättningsgraden vänder svagt uppåt från årskull 1955.

Fondstyrka i basscenariot i de tre senaste framskrivningarna

Fondstyrkan i basscenariot har i utgångsläget och i den nära framtiden minskat från framskrivningen 2006. Detta beror på att fonden gick mycket bra 2006 och inte fullt lika bra 2007, men på längre sikt är utvecklingen allt starkare även för fondstyrkan i basscenariot. Skillnaden i fondstyrkans utveckling mellan de tre åren beror främst på buffertfondens värdeförändring mellan framskrivningstidpunkterna. På sikt slår förändringen i avgiftsnettot igenom.

Garantipension och dess omfattning

Garantipensionen och inkomstpensionen fungerar delvis som komplementär kärn på fler sätt än via balanseringen. Garantipensionen kompenserar en del av livslängdsökningens minskning av den inkomstgrundade pensionen. Givet en viss nivå på inkomstpensionsbehållningen ger en ökad livslängd ett lägre månatligt inkomstpensionsbelopp, vilket då kan leda till mer garantipension. En ökad livslängd kan alltså ge en omfördelning från inkomstpensionen till garantipensionen. Detta visas i några räkneexempel nedan.

För en man född 1943, med en för män genomsnittlig inkomst²² krävs det 30 år för att få en inkomstpension som är tillräckligt hög för att inte berättiga till garantipension – om det förutsättes att personen endast omfattas av det nya pensionssystemet och att inga övergångsregler finns. En kvinna född samma år, med en för kvinnor genomsnittlig inkomst, har först efter 37 år arbetat ihop en lika hög inkomstpension.

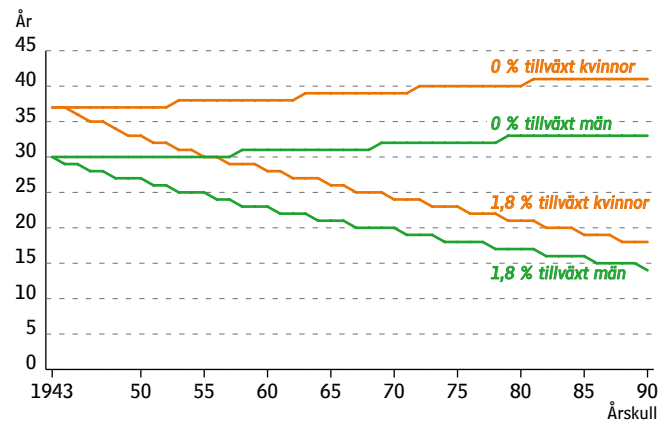
Utan lönetillväxt eller om garantipensionen vore inkomstindexerad, skulle det fordras ännu fler år i förvärvslivet för yngre kohorter för att tjäna in en lika stor inkomstpension.

Med lönetillväxt sjunker garantipensionens betydelse. Med basscenariots lönetillväxt på 1,8 procent per år sjunker antalet år som krävs för att komma över garantipensionsgränsen från 30 år för en ogift man född 1943 och 37 år för en ogift kvinna till 18 år respektive 14 år för dem födda 1990.

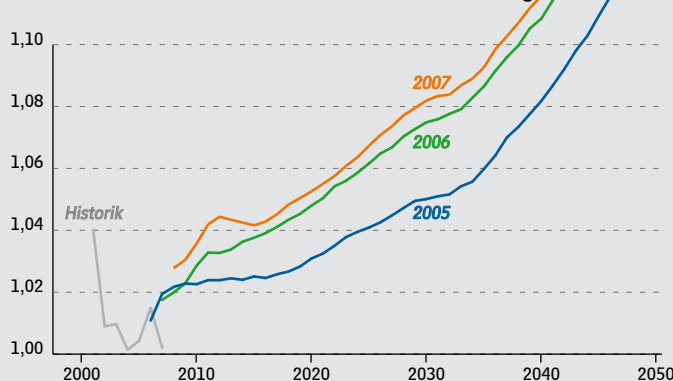
Diagrammet visar effekten i två scenarier. Om garantipensionen indexeras på samma sätt som inkomstpensionen (0 % tillväxt) växer garantipensionens omfattning relativt inkomstpensionen i och med att den då delvis kompenserar för effekten av en förlängd livslängd. Denna effekt finns förstås kvar men blir mindre vid inkomstillväxt.

²² Detta motsvarar ungefär 384 000 kr för män och 308 000 kr för kvinnor. Uppgift från HEK 2005, SCB, för heltidsanställda uppskriven med inkomstindex till 2008.

Antal förvävsår för att inte omfattas av garantipension i basscenariot respektive scenariot med inkomstindexerad garantipension

Balanstal i basscenariot i de tre senaste framskrivningarna

Framskrivningen av balanstalet i basscenariot visar på en allt starkare utveckling. Balanstalet – fördelningssystemets motsvarighet till ett fonderat systems konsolideringsgrad – kan ses som en sammanfattande variabel av avgiftsnettot och fondstyrkan. Med en allt mer positiv utveckling för dessa indikatorer blir balanstalet allt starkare.

Som framgår av diagrammet är skillnaden stor mellan utfall 2007 och prognosen för det året i framskrivningarna 2005 och 2006. En förklaring till den stora skillnaden är att den sänkta pensionsavgiften och pensionsrättsintjänandet för personer med sjuk- och aktivitetsersättning som gällde 2007 inte beaktats i framskrivningarna.

Dina pensionskonton

Förändringar på dina konton under 2007 i kr	Inkomstpension	Premiepension
Värde 2006-12-31	605 791	46 148
Insatt pensionsrätt för 2006	+ 27 858	+ 4 809
Arvsvinst	+ 1 868	+ 94
Administrationsavgift	- 285	- 65
Värdeförändring	+ 27 799	+ 2 401
Värde 2007-12-31 **	647 399	53 215 *

* Här ingår värdeförändring i fonderna samt ränta på pensionsrätten för 2006.

** Att utgående värde inte överensstämmer med summan ovan beror bland annat på taxeringsändringar och att det finns personer som tagit ut pension under året.

Din allmänna pension

Totalsumma på dina konton:

700 614 kr

Medelsvenssons kuvert

Allas pensionskonton

Förändringar under 2007 i kr *	Inkomstpension	Premiepension
Värde 2006-12-31	3 612 428 000 000	269 447 000 000
Insatt pensionsrätt för 2006	+ 166 120 000 000	+ 28 080 000 000
Arvsvinst	+ 11 137 000 000	+ 550 000 000
Administrationsavgift	- 1 701 000 000	- 379 000 000
Värdeförändring	+ 165 770 000 000	+ 14 019 000 000
Värde 2007-12-31 ***	3 860 545 000 000	310 711 000 000 **

* Avrundat till närmaste miljon.

** Här ingår värdeförändring i fonderna samt ränta på pensionsrätten för 2006.

*** Att utgående värde inte överensstämmer med summan ovan beror bland annat på taxeringsändringar och att det finns personer som tagit ut pension under året.

Vår allmänna pension

Totalsumma av de orange kuverten:

4 171 256 000 000 kr

Summan av alla kuvert

Returadress: Försäkringskassan, Gemensam Service, 831 99 Östersund

Totalsumman av de orange kuverten uttalas: fyra miljarder, etthundrasjuttioen miljarder, tvåhundrafemtiosex miljoner kronor. Summabeloppen för inkomstpension återfinns i not 14 tabell A, där förändringen av pensionsskulden till aktiva redovisas. Motsvarande belopp för premiepension återfinns i resultaträkningen för premiepension.

ORANGE RAPPORT 2007

på 7 minuter:

I det här avsnittet presenteras kortfattat den finansiella ställningen och utvecklingen av den allmänna pensionens båda inkomstgrundade delar – inkomstpensionen och premiepensionen – år 2007.

Inkomstpension

Inkomstpensionssystemet är ett fördelningssystem, där inbetalda pensionsavgifter i princip direkt används till att betala samma års pensionsutbetalningar. Buffertfonden hanterar de över- eller underskott som uppstår på grund av skillnader mellan inbetalda pensionsavgifter och pensionsutbetalningar. Tillgångarna i systemet är värdet av framtida pensionsavgifter – avgiftstillgången – och buffertfonden. Avgiftstillgången beräknas genom att inbetalda pensionsavgifter multipliceras med den tid som en krona i genomsnitt ligger i pensionssystemet – omsättningstiden.

Pensionsskulden till aktiva består av summan av slutraden i kontobeskederna i samtliga orange kuvert. Pensionsskulden till pensionerade består av summan av de pensioner som förväntas betalas ut till dagens pensionärer under återstoden av livet. Skulden växer

i huvudsak med den årliga indexeringen av pensionskontonas saldon och pensionerna, det vill säga med förändringen i genomsnittsinkomst i Sverige.

Årets resultat beräknas som skillnaden mellan förändringen av systemets tillgångar och förändringen av pensionsskulden. Resultatet påverkas av ett stort antal samhällsekonomiska och demografiska faktorer. Kortsiktigt är sysselsättningsutvecklingen vanligen den viktigaste faktorn, på lång sikt är demografiska faktorer viktigast.

Balanstalet är ett mått på systemets finansiella ställning och beräknas som systemets tillgångar dividerat med pensionsskulden. Ett balanstal som understiger 1,000 aktiverar balanseringsmekanismen i systemet, som är en del av indexeringen. Pensionssystemet styrs då mot ett över-/underskott om noll kronor genom att indexeringen av pensionerna och pensionsbehållningarna minskas. Eventuella överskott, som uppstår efter att balanseringen har aktiverats, används direkt för att så långt som möjligt öka indexeringen och på så vis återställa pensionernas värde.

Flerårsöversikt

Miljarder kronor

	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Buffertfonden	898	858	769	646	577	488
Avgiftstillgång	6 116	5 945	5 712	5 607	5 465	5 301
Summa tillgångar	7 014	6 803	6 490	6 253	6 042	5 789
Pensionsskuld	6 996	6 703	6 461	6 244	5 984	5 729
Överskott	18	100	28	9	58	60
Balanstal	1,0026	1,0149	1,0044	1,0014	1,0097	1,0105

Från det att det första balanstalet fastställdes var trenden under flera år nedåtgående. Åren 2005 och 2006 ökade balanstalet och nu har det åter minskat. Balanstalet 2009 beräknas utifrån den finansiella ställningen den 31 december 2007 och skulle ha påverkat indexeringen årsskiftet 2008/2009 om det understigit 1,0000.

Årets resultat 2007. Årets resultat 2007 i inkomstpensionssystemet var -82 miljarder kronor och systemets överskott minskade därmed till 18 miljarder kronor. Årets negativa resultat förklaras huvudsakligen av att genomsnittsinkomsten, som bestämmer pensions-skuldens förräntning, ökade mer än avgiftsinkomsterna, som tillsammans med omsättningstiden bestämmer avgiftstillgångens förändring. För 2007 har ökningen i snittinkomsten slagit igenom snabbare än ökningen i summa inkomster. Den tillfälliga sänkningen av underlaget för pensionsrätt för personer med sjuk- eller aktivitetsersättning från 93 till 80 procent av antagandeinkomsten har bidragit till detta, med en resultatpåverkan på cirka -40 miljarder kronor.

Förändring av tillgångarna 2007. Inkomstpensionens tillgångar ökade med 212 miljarder kronor, eller 3,1 procent. Avgiftstillgången stod för 171 miljarder av ökningen. En ökning av pensionsavgifter med 3,3 procent tillförde avgiftstillgången 193 miljarder kronor. Samtidigt minskade dock avgiftstillgången med 22 miljarder kronor till följd av kortare omsättningstid. Omsättningstiden minskade på grund av att genomsnittlig intjänandeålder höjdes från 43,5 år till 43,7 år, effekten motverkades dock av en höjning av den genomsnittliga utbetalningsåldern med 0,1 år.

Buffertfonden, det vill säga Första-Fjärde och Sjätte AP-fonden, ökade med sammanlagt 41 miljarder kronor. Avkastningen på 4,4 procent svarade för 38 miljarder kronor. Pensionsavgifterna översteg pensionsutbetalningarna, vilket efter avdrag för administrationskostnader svarade för den återstående buffertfondökningen med 3 miljarder kronor.

Förändring av pensionsskulden 2007. Pensionsskulden ökade med 293 miljarder kronor, eller 4,4 procent. Indexeringen på 4,0 procent stod för 268 miljarder kronor av ökningen. Den genomsnittliga kapitalvägda förräntningen i inkomstpensionssystemet har sedan 1995 varit 3,1 procent per år. Under 2007 ökade medellivslängden, vilket medförde att pensionernas genomsnittliga utbetalningstid (den ekonomiska livslängden) ökade med 13 dagar. Det ökade skulden med 17 miljarder kronor. Resterande del av skuldökningen förklaras främst av att nyintjänade pensionsrätter och ATP-poäng, inklusive vissa justeringar, översteg årets utbetalningar.

Finansiell ställning 31 december 2007. Den 31 december 2007 var tillgångarna 0,26 procent större än pensionsskulden. Systemets balanstal för 2009 har således beräknats till 1,0026.

Känslighetsanalysen i tabellen visar effekten på balanstalet om en typ av underlag ändras, medan övriga underlag antas vara oförändrade.

Hur påverkas balanstalet av förändringar i underlagen?

Typ av underlag	Förändring i underlag	Förändring av balanstal
Avgiftsunderlag	+1 %	+0,9 %
Genomsnittsinkomst*	+1 %	-0,3 %
Fondavkastning	+10 procentenheter	+1,1 %
Pensionsålder	+1 år	+1,9 %
Ålder för inträde på arbetsmarknaden	-1 år	+1,3 %

* All ökning sker på inkomster över intjänandetaket. Inga utjämnade värden har använts i beräkningen.

Premiepension

Premiepensionssystemet är ett fonderat system där pensionspararna själva väljer i vilka fonder premiepensionspengarna ska placeras. Pensionen utbetalas genom att det ackumulerade kapitalet säljs av. Tillgångarna utgörs av pensionspararnas placeringar i fonder. Pensionsskulden till aktiva och pensionerade för fondförsäkring är i huvudsak knuten till fondandelar. Förändringar i fondandelarnas värden påverkar direkt och lika mycket pensionspararnas tillgångar i systemet. Pensionsskulden för traditionell försäkring är värdet av återstående garanterade utbetalningar. Värdet beräknas med antaganden om framtida avkastning, livslängder och driftskostnader.

Pensionspararnas intjänade pensionsrätter placeras i december. Pensionärernas fondinnehav ökar med de nya pensionsrätterna före årsräkningen av utgående pensioner vilket i sin tur påverkar pensionsutbetalningen för kommande år.

Förändring av tillgångarna 2007. De fonderade premiepensionstillgångarna har under året ökat med 41 miljarder kronor, varav 28 miljarder kronor avser nya pensionsrätter och 14 miljarder kronor avser värdeökning. Värdeutvecklingen under året har varit 5,6 procent. Den genomsnittliga kapitalvägda avkastningen i premiepensionssystemet har sedan de första inbetalningarna till systemet år 1995 varit 5,8 procent per år.

Förändring av pensionsskulden 2007. Pensionsskulden ökade med 41 miljarder kronor 2007. Förändringen av pensionsskulden avser nyintjänade pensionsrätter, en positiv kapitalförvaltning och utbetalning av pensioner. Återbäringsräntan uppgick under 2007 i genomsnitt till 5,7 procent.

Årets resultat 2007. Årets resultat uppgick till 222 miljoner kronor. Resultatet har förutom resultat från fondverksamheten på 112 miljoner kronor, påverkats av den traditionella försäkringen med 156 miljoner kronor, handeln med fondandelar via handelslaget med 21 miljoner kronor och av ett räntenetto med -67 miljoner kronor. Av resultatförbättringen i den traditionella försäkringen avser cirka 130 miljoner kronor effekter av att garantiräntan sänkts till 0 procent för nya pensionsavgifter samt ändrade driftskostnadsantaganden. Det positiva resultatet läggs till konsolideringsfonden i eget kapital som uppgår till 180 (29) miljoner kronor. Medel i konsolideringsfonden fördelas till pensionspararna och utbetalas som återbäring i samband med pensionsutbetalningarna.

Flerårsöversikt

Miljoner kronor

	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Fondförsäkring	309 423	268 708	192 770	125 024	94 124	59 416
Traditionell försäkring	1 288	739	307	94	31	4
Summa försäkrings- tillgångar	310 711	269 447	193 077	125 118	94 155	59 420
Pensionsskuld	310 517	269 447	193 077	125 120	94 157	59 422
Årets resultat	222	56	57	48	-109	-365

Värdet på pensionspararnas premiepensionstillgångar uppgick den 31 december 2007 till 310 711 miljoner kronor.

Inkomstgrundad ålderspension, resultat- och balansräkning

För hänvisningar till noter, se resultat- och balansräkning för inkomst- respektive premiepension.

Inkomst- och premiepension

Resultaträkning, miljoner kronor

Förändring av fondtillgångar	2007	2006	Förändring
Pensionsavgifter	218 496	233 625	-15 129
Pensionsutbetalningar	-186 109	-176 388	-9 721
Avkastning på fonderat kapital	51 719	110 342	-58 623
Administrationskostnader	-2 085	-2 406	321
Summa	82 021	165 173	-83 152
Förändring av avgiftstillgång			
Värdet av förändringen i avgiftsinkomst	192 905	236 612	-43 707
Värdet av förändringen i omsättningstid	-21 573	-12 652	-8 921
Summa	171 332	223 960	-52 628
Förändring av pensionsskuld*			
Nya pensionsrätter och ATP-poäng	-222 142	-241 169	19 027
Pensionsutbetalningar	186 076	176 364	9 712
Indexering/värdeförändring	-282 353	-221 144	-61 209
Värdet av förändringen i medellivslängd	-17 391	-32 764	15 373
Uppkomna arvsvinster	10 679	9 865	814
Fördelade arvsvinster	-11 687	-10 557	-1 130
Avdrag för administrationskostnader	2 080	1 500	580
Summa	-334 738	-317 905	-16 833
Årets resultat	-81 385	71 228	-152 613

* Negativ post (-) innebär att pensionsskulden ökar och positiv post ( ) innebär att pensionsskulden minskar med angivet belopp.

Balansräkning, miljoner kronor

Tillgångar	31/12 2007	31/12 2006	Förändring
Fondtillgångar	898 472	857 937	40 535
Försäkringstillgångar	310 711	269 447	41 264
Övriga tillgångar	29 798	25 956	3 842
Avgiftstillgång	6 115 970	5 944 638	171 332
Summa tillgångar	7 354 951	7 097 978	256 973
Skulder och resultat			
Ingående balanserat resultat	97 995	26 770	71 225
Årets resultat	-81 385	71 228	-152 613
Utgående balanserat resultat	16 610	98 000	-81 390
Pensionsskuld	7 307 001	6 972 457	334 544
Övriga skulder	31 340	27 521	3 819
Summa skulder och resultat	7 354 951	7 097 978	256 973

Inkomstpension, resultat- och balansräkning

100 miljarder kronor

|+++++|

190 416

-185 653

Resultaträkning, miljoner kronor

Förändring av fondtillgångar	Not	2007	2006	Förändring
Pensionsavgifter	1	190 416	183 624	6 792
Pensionsutbetalningar	2	-185 653	-176 156	-9 497
Avkastning på fonderat kapital	3	37 544	83 355	-45 811
Administrationskostnader	4	-1 772	-2 077	305
Summa		40 535	88 746	-48 211
Förändring av avgiftstillgång				
Värdet av förändringen i avgiftsinkomst	5	192 905	236 612	-43 707
Värdet av förändringen i omsättningstid	6	-21 573	-12 652	-8 921
Summa		171 332	223 960	-52 628
Förändring av pensionsskuld*				
Nya pensionsrätter och ATP-poäng	7	-194 062	-191 168	-2 894
Pensionsutbetalningar	2	185 620	176 132	9 488
Indexering	8	-268 334	-194 172	-74 162
Värdet av förändringen i medellivslängd	9	-17 391	-32 764	15 373
Uppkomna arvsvinster	10	10 129	9 490	639
Fördelade arvsvinster	10	-11 137	-10 182	-955
Avdrag för administrationskostnader	11	1 701	1 130	571
Summa		-293 474	-241 534	-51 940
Årets resultat		-81 607	71 172	-152 779

* Negativ post (-) innebär att pensionsskulden ökar och positiv post ( ) innebär att pensionsskulden minskar med angivet belopp.

Balansräkning, miljoner kronor

1000 miljarder kronor

|+++++|

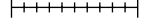
Tillgångar	Not	31/12 2007	31/12 2006	Förändring
Fondtillgångar	12	898 472	857 937	40 535
Avgiftstillgång	13	6 115 970	5 944 638	171 332
Summa tillgångar		7 014 442	6 802 575	211 867

Skulder och resultat

Ingående balanserat resultat		99 565	28 392	71 172
Årets resultat		-81 607	71 172	-152 779
Utgående balanserat resultat		17 958	99 565	-81 607
Pensionsskuld	14	6 996 484	6 703 010	293 474
Summa skulder och resultat		7 014 442	6 802 575	211 867

Pemierpension, resultat- och balansräkning

100 miljarder kronor

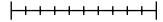

Resultaträkning, miljoner kronor

Förändring av fondtillgångar	Not	2007	2006	Förändring
Pensionsavgifter	1	28 080	50 001	-21 921
Pensionsutbetalningar	15	-456	-232	-224
Avkastning på fonderat kapital	16	14 175	26 987	-12 812
Administrationskostnader	17	-313	-329	16
Summa		41 486	76 427	-34 941
Förändring av pensionsskuld*				
Nya pensionsrätter	18	-28 080	-50 001	21 921
Pensionsutbetalningar	15	456	232	224
Värdeförändring	19	-14 019	-26 972	12 953
Uppkomna arvsvinster	20	550	375	175
Fördelade arvsvinster	20	-550	-375	-175
Avdrag för administrationskostnader	21	379	370	9
Summa		-41 264	-76 371	35 107
Årets resultat		222	56	166

* Negativ post (-) innebär att pensionsskulden ökar och positiv post ( ) innebär att pensionsskulden minskar med angivet belopp.

1000 miljarder kronor

Balansräkning, miljoner kronor

Tillgångar	Not	31/12 2007	31/12 2006	Förändring
Försäkringstillgångar	22	310 711	269 447	41 264
Övriga tillgångar	23	29 798	25 956	3 842
Summa tillgångar		340 509	295 403	45 106
Skulder och resultat				
Ingående balanserat resultat	24	-1 570	-1 622	52
Årets resultat		222	56	166
Utgående balanserat resultat	24	-1 348	-1 565	217
Pensionsskuld	25	310 517	269 447	41 070
Övriga skulder	26	31 340	27 521	3 819
Summa skulder		341 857	296 968	44 889
Summa skulder och resultat		340 509	295 403	45 106

Redovisningsprinciper

Inkomstpensionens tillgångar och skulder värderas i stort sett endast utifrån verifierbara händelser och transaktioner som föreligger vid värderingstillfället. Beräkningen av den så kallade avgiftstillgången följer principer som är särskilt framtagna för ett i huvudsak ofonderat pensionssystem.

Bestämmelser och riktlinjer

Pensionssystemets redovisning har upprättats i enlighet med 15 kap. 20 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

Det inkomstgrundade ålderspensionssystemet omfattar förmånerna inkomst-, tillägg- och premiepension.²³

Inkomst- och tilläggspension är exempel på förmåner inom ett fördelningssystem. I fördelningssystem fonderas inte avgifterna utan dessa används i princip direkt för att finansiera pensionsutbetalningar. AP-fonderna är buffertfonder som hanterar skillnader mellan avgiftsinbetalningar och pensionsutbetalningar. Liksom på andra ställen i redovisningen används här benämningen inkomstpension för hela fördelningssystemet, det vill säga benämningen avser ofta också tilläggspension. Av lag (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension framgår att de redovisade tillgångarna i fördelningssystemet utgörs av avgiftstillgången och värdet av tillgångarna hos Första–Fjärde och Sjätte AP-fonderna. Formler för beräkning av inkomstpensionens avgiftstillgång och pensionskund återfinns i förordning (2002:780) om beräkning av balanstal. Dessa formler återges även i bilaga B.

Premiepensionen är ett fullfonderat system där avgifterna investeras och pensionen utbetalas genom att det ackumulerade kapitalet säljs av.

I enlighet med förordning (2002:135) om årlig redovisning, ingår i redovisningen en framskrivning av systemets antagna långsiktiga utveckling. Se avsnittet Pensionssystemets framtid i tre scenarier.

I AP-fondernas årsredovisningar anges de principer som använts vid redovisningen. Dessa beskrivs därför inte här. Varje AP-fonds årsredovisning finns tillgänglig på respektive hemsida; www.ap1.se, www.ap2.se, www.ap3.se, www.ap4.se och www.ap6.se. I PPM:s årsredovisning beskrivs de principer som använts för redovisning av premiepension, varför dessa endast kortfattat återges här. Mer information finns på www.ppm.nu.

Varifrån kommer siffrorna?

Redovisningen av inkomstpensionen bygger på data från Försäkringskassans intjänande- respektive utbetalningsregister.

I pensionssystemets redovisning har uppgifter som avser Första–Fjärde och Sjätte AP-fondens verksamhet i huvudsak tagits in från respektive fonds årsredovisning. Buffertfonderna upprättar sina redovisningar enligt lag (2000:192) om allmänna pensionsfonder. Vidare har fonderna utifrån gällande föreskrifter för jämförbara finansiella företag utarbetat gemensamma redovisnings- och värderingsprinciper.

I pensionssystemets redovisning har uppgifter rörande premiepension tagits in i huvudsak enligt den av PPM upprättade årsredovisningen.

²³ Garantipensionen, som är en del av den allmänna pensionen, är inte inkomstgrundad och ingår därför inte i redovisningen.

PPM upprättar sin årsredovisning enligt lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag och enligt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag. Till följd av FFFS (2006:17) har övergång till lagbegränsad IFRS skett. Vissa omarbetningar, förenklingar och sammanslagningar av poster har gjorts i syfte att göra sammanställningen mer jämförbar med sammanställningen för inkomstpensionen.

Principer för värdering av tillgångar och skulder

Inkomstpensionens tillgångar och skulder värderas i stort sett endast utifrån verifierbara händelser och transaktioner som föreligger vid värderingstillfället. Att exempelvis avgiftsinkomsterna normalt förändras i takt med den ekonomiska tillväxten beaktas inte i beräkningen av avgiftstillgången. Att pensionsutgifterna, bland annat genom indexering, förändras i framtiden beaktas inte heller i värderingen av pensionsskulden. Principen att värdera tillgångar och skulder utan beaktande av framtidsfaktorer har sin grund i att systemets finansiella ställning uteslutande bestäms av förhållandet mellan tillgångar och skulder, det vill säga den kvot som benämns balanstalet.

Genom inkomstpensionens konstruktion finns det en stark koppling mellan hur systemets tillgångar respektive skulder utvecklas. I de fall balanstalet överstiger ett (1,0000) kommer dock tillgångar och skulder att över tiden förändras i något olika takt. I det fall balanstalet underskrider ett (1,0000) medför reglerna för balansering en i princip absolut koppling mellan skuldernas och tillgångarnas förändringstakt.²⁴

Sättet att värdera inkomstpensionssystemets tillgångar och skulder utgår från att dessa förändras i samma takt från varje värderingstidpunkt. Samma sak annorlunda uttryckt: värderingsmetoden utgår från att systemets framtida internränta överensstämmer med pensionsskuldens framtida värdeförändring, trots att detta endast är säkert om balanseringen är aktiverad. När balanseringen inte är aktiverad kan internräntan både över- och understiga pensionsskuldens värdeförändring.

Att värderingen av avgiftsflödet och pensionsskulden görs i stort sett enbart med utgångspunkt från de förhållanden som råder vid värderingstidpunkten är inte uttryck för en tro att alla dessa skulle vara helt beständiga. Utformningen av redovisningen innebär däremot att förändrade förhållanden införlivas i redovisningen först när förändringarna avspeglas i de händelser och transaktioner som redovisningen utgår från.

Så beräknas inkomstpensionens tillgångar

Avgiftstillgången värderas med utgångspunkt från hur stor pensions-skuld som bokslutsårets avgiftsinkomst, det vill säga inbetalade pensionsavgifter, skulle kunna finansiera om de förhållanden som råder vid tidpunkten för värderingen vore beständiga. De förhållanden som härvid avses är ekonomiska och demografiska samt pensionssystemets regler. De ekonomiska förhållandena utgörs av varje årskulls genomsnittliga pensionsgrundande inkomst och summan av dessa inkomster. De demografiska avser dödligheten i olika åldrar. De regler för pensionssystemet som avses är de som används för att beräkna och indexera inkomstpension, samt de som avgränsar avgifts- och pensionsunderlaget och som anger avgiften i procent. Avgiftstillgången beräknas i princip genom att multiplicera bokslutsårets avgiftsinkomster med samma års omsätt-

²⁴ Det sätt på vilket omsättningstiden beräknas innebär ett underförstått antagande om att den förvärvsaktiva befolkningens storlek kommer att vara konstant. Om befolkningen minskar finns därför en risk att redovisningen (något) överskattar systemets tillgångar i förhållande till dess skulder. Det är dock rimligt att utgå från att befolkningsminskningen vid någon tidpunkt upphör. Vid ett sådant förlopp kommer underskattningen, och det eventuella underskottet i buffertfonden som den medfört, att vara tillfällig. Buffertfonden kommer på sikt att återgå till en nivå om minst noll kronor.

²⁵ Hur omsättningstiden beräknas beskrivs av ekvation 3 i bilaga B.

ningstid.²⁵ Omsättningstiden visar hur lång tid det i genomsnitt förväntas ta från det att en krona i avgift betalas till systemet tills dess att den pensionsrätt som avgiften givit upphov till utbetalas i form av pension. Således speglar omsättningstiden den skillnad i ålder mellan den genomsnittlige avgiftsbetalaren och pensionären som skulle framkomma om bokslutsperiodens ekonomiska, demografiska och juridiska förhållanden vore konstanta.

Att värderingen av avgiftsflödet sker genom att multiplicera årets flöde med omsättningstiden är liktydigt med att avgiftsflödet värderas genom att en förmodad evig ström av avgifter, årligen lika stora som det gångna årets avgifter, diskonteras med en ränta som är ett (1) dividerat med omsättningstiden. Ökar omsättningstiden, sjunker diskonteringsräntan och värdet av avgiftsflödet ökar. Om omsättningstiden i stället sjunker, ökar diskonteringsräntan och värdet av avgiftsflödet sjunker.

För att minska rörligheten i balanstalet, vilket är liktydigt med att minska svängningarna i pensionssystemets årliga resultat, utjämnas det avgiftsflöde som ingår i beräkningen av avgiftstillgången. Utjämnningen följer den som sker i beräkningen av inkomstindex. Eftersom inkomstindex har stor påverkan på utvecklingen av pensionskulden och därmed på balanstalets nämnare är det viktigt att också avgiftsflödet i balanstalets täljare följer den utjämnning som görs av inkomstindex. För att skapa denna följsamhet beräknas genomsnittet av de tre senaste årens avgifts-inkomster, varefter detta tal räknas upp med årstakten i den procentuella förändringen av avgiftsflödet de senaste tre åren, efter att konsumentprisförändringen under samma period räknats bort. Därefter läggs det senaste årets förändring i konsumentpriserna tillbaka. Vidare, också för att minska rörligheten i balanstalet, används medianen av de tre senaste årens omsättningstider vid beräkningen av avgiftstillgången.

AP-fondernas tillgångar värderas till så kallat verkligt värde. Med det avses att tillgångarna i första hand värderas till den senaste betalkursen under årets sista handelsdag, i andra hand till den senaste köpkursen.

Så beräknas inkomstpensionens skulder

Inkomstpensionsskulden till personer som inte börjat ta ut ålderspension värderas till summan av alla försäkrades pensionsbehållningar. Inkomster intjänade det år redovisningen avser har inte hunnit fastställas när redovisningen görs. Till summan av de försäkrades pensionsbehållningar läggs därför en uppskattning av den pensionsrätt för inkomstpension som tjänats in samma år som redovisningen avser. Detta belopp motsvarar endast ungefär tre procent av den totala pensionsskulden. Skillnaden mellan skattad och fastställd pensionsrätt avräknas i följande årsredovisning.²⁶

Pensionsskulden till pensionerade beräknas genom att multiplicera beviljade pensioner (årsbelopp) med det antal år som beloppet förväntas betalas ut. Antalet år diskonteras för att beakta att indexeringen av utbetalda belopp sker med ökningen i inkomstindex minus 1,6 procentenheter. Förväntat antal år med utbetalningar beräknas med utgångspunkt från mätningar av hur länge pensionsbeloppen i Försäkringskassans register betalas ut, så kallade ekonomiska delningstal.²⁷ I de ekonomiska delningstalen beaktas eventuella samband mellan pensionsbeloppens storlek och hur länge de utbetalas.

²⁶ Se not 14, tabell A.

²⁷ Se formel 4.3 i bilaga B.

En princip för redovisningen är att endast inträffade och registrerade händelser eller transaktioner ska ligga till grund för den. I och med att tilläggspension kommer att tjänas in till och med år 2017 kan denna redovisningsprincip ännu inte tillämpas fullt ut. Det beror på att tilläggs-pensionsskulden till personer som inte börjat ta ut ålderspension inte kan beräknas utan antaganden om framtida ekonomisk och demografisk utveckling. Enligt förordning (2002:135) om årlig redovisning får skulden avseende tilläggspension för förvärvsaktiva därför beräknas utifrån vissa antaganden om framtida utveckling. Tilläggspensionsskulden avseende förvärvsaktiva beräknas enligt de grunder som är angivna i propositionen (2000/01:70), Automatisk balansering av ålderspensionssystemet. Dessa innebär att skulden till aktiva beräknas med samma medellivslängd som används för beräkningen av inkomstpensionsskulden och med ett antagande om två procents årlig tillväxt i inkomstindex.

Med dessa förutsättningar beräknas tilläggspensionsskulden per den 31 december 2007 genom att skatta hur stor tilläggspension varje årskull född mellan åren 1943 och 1953 kommer att få det år de fyller 65 år. Detta belopp multipliceras med redovisningsårets fastställda ekonomiska delningstal för 65-åringar. Därefter beräknas nuvärdet av beloppet genom att det diskonteras med den antagna förändringen i inkomstindex om två procent per år från det år respektive årskull fyller 65 år till redovisningsåret. Beloppet reduceras med det på samma sätt diskonterade värdet av årskullens egna förväntade avgiftsinbetalningar fram tills de fyller 64 år. Inkomster intjänade efter denna ålder ger i sin helhet pensionsrätt enligt reglerna för inkomstpension.

Värdering av premiepensionens tillgångar och skulder

Premiepensionens tillgångar värderas till verkligt värde eller upplupet anskaffningsvärde enligt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2006:17) om årsredovisning i försäkringsföretag. Tillgångar som värderas till verkligt värde värderas till balansdagens kurs under årets sista handelsdag. Värdering av tillgångar till upplupet anskaffningsvärde innebär att skillnaden mellan anskaffningsvärde och inlösenpris periodiseras såsom ränteintäkt under resterande löptid.

Fondförsäkringstillgångarna utgörs av pensionsspararnas placeringar i fonder och avser inlösenpris för fondandelar.

Pensionsskulden i fondförsäkring utgörs av fondförsäkringstillgångarna och likvida medel som ännu inte omvandlats till fondandelar.

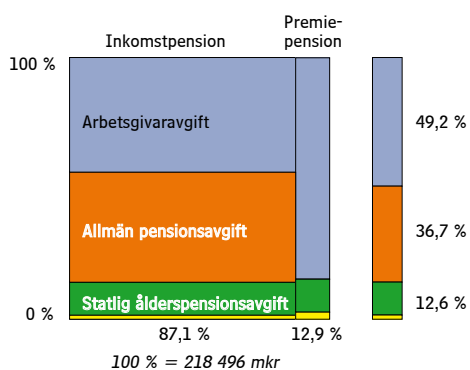
Försäkringstillgångar i traditionell försäkring är placerade i aktie- och räntefonder och värderas till verkligt värde.

Pensionsskulden för den traditionella försäkringen bestäms för varje försäkring som kapitalvärde av återstående garanterade utbetalningar. Värdet beräknas med antaganden om framtida avkastning, livslängder och driftskostnader. Avkastningen utgör en försiktig bedömning av den nominella avkastningen under försäkringstiden. Antaganden om livslängder baseras från och med 1 april 2007 på SCB:s befolkningsprognos för år 2006. Driftskostnader, som tidigare var 0,3 procent, har 2007 ändrats till 0,1 procent. Även räntan vid beräkning av de garanterade beloppen har sänkts från 2,75 till 0,0 procent före PPM:s kostnadsavdrag.

Noter och kommentarer

Not 2–14 avser inkomstpension, not 15–26 avser premiepension. Not 1 avser båda delar av den inkomstgrundade allmänna pensionen. Samtliga belopp anges i miljoner kronor.

Not 1 Pensionsavgifter

Regleringar m.m. har fördelats på arbetsgivaravgift och statlig ålderspensionsavgift i diagrammet.

Avgifter till den allmänna pensionen

	Inkomstpension		Premiepension	
	2007	2006	2007	2006
Avgifter som går till:				
Arbetsgivaravgift under avgiftstaket	84 024	78 708	22 972	21 434
Egenavgift under avgiftstaket	2 802	2 488	764	675
Allmän pensionsavgift	80 094	75 098	–	–
Statlig ålderspensionsavgift	23 743	26 564	3 517	3 830
Regleringar m.m.	–247	766	827	24 062 *
Summa	190 416	183 624	28 080	50 001

* På grund av ändrade rutiner redovisade PPM två års avgifter 2006

Inom den allmänna pensionen finns flera olika avgifter, vilket framgår av tabellen ovan. Alla avgiftsinkomster går inte till pensionssystemet, avgifter över det så kallade avgiftstaket på 8,07 inkomstbasbelopp förs till statsbudgeten. Dessa avgifter, egentligen skatter, är inte medtagna i tabellen. Ålderspensionsavgift betalas av arbetsgivare och egenföretagare, den allmänna pensionsavgiften betalas av alla förvärvsaktiva som får pensionsrätt. Dessutom betalas statliga ålderspensionsavgifter från olika anslag i statsbudgeten för pensionsrätt som vissa transfereringar ger upphov till, exempelvis sjukpenning och arbetslöshetsersättning. Staten betalar också en pensionsavgift för pensionsgrundande belopp.

Avgiftsinkomsterna ökade mellan 2006 och 2007 beroende på att lönesumman ökade. Inkomsterna från de statliga ålderspensionsavgifterna minskade dock. Detta beror främst på att reglerna för beräkning av pensionsrätt för sjuk- och aktivitetsersättning ändrades mellan 2006 och 2007. År 2006 var 93 procent av antagandeinkomsten pensionsgrundande. År 2007 var endast 80 procent av antagandeinkomsten pensionsgrundande. Minskad sjukfrånvaro har också bidragit till minskningen av de statliga ålderspensionsavgifterna.

Avsnittet som följer ger en mer detaljerad redovisning av avgifterna.

Mer detaljerad avgiftsredovisning

Tabell A visar pensionsavgifter som bokförts år 2007. En del avgifter avser tidigare år. Arbetsgivaravgifter, exempelvis, bokförs minst en månad senare än när motsvarande lön utbetalas.

Den allmänna pensionsavgiften förs i sin helhet till AP-fonderna. För arbetsgivaravgifter och egenavgifter sker en preliminär fördelning enligt fastställda procentsatser mellan AP-fonderna, premiepensionssystemet och statsbudgeten. De statliga ålderspensionsavgifterna fördelas mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet enligt fastställda procentsatser.

Den del av ålderspensionsavgiften som förs till statsbudgeten avser avgifter på inkomstdelar ovanför den högsta inkomst för vilken pensionsrätt tillgodoses. Detta tak är före avdrag för allmän pensionsavgift 8,07

inkomstbasbelopp och 7,5 efter sådant avdrag²⁸. Eftersom dessa avgifter inte motsvaras av någon pensionsrätt är de skatter.

²⁸ Inkomstbasbeloppet år 2007 är 45 900 kronor. 8,07 inkomstbasbelopp är 370 413 kronor och 7,5 inkomstbasbelopp är 344 250 kronor.

Tabell A Pensionsavgifter fördelat efter avgiftsslag, 2007

Avgifter som går till:	Inkomst- pension	Premie- pension	Stats- budgeten (skatt)	Totalt	Varav avgifter till den allmänna pensionen
Arbetsgivaravgift	84 024	22 972	12 915	119 911	106 996
Egenavgift	2 802	764	436	4 002	3 566
Allmän pensionsavgift	80 094	–	–	80 094	80 094
Statlig ålderspensionsavgift	23 743	3 517	–	27 260	27 260
Summa exkl. regleringar m.m.*	190 663	27 253	13 351	231 267	217 916
Reglering år 2007 avseende år 2005	726	56	-782	0	782
Uppbördsförlust, reglering	-267	–	–	-267	-267
Differens mellan Försäkringskassans och AP-fondernas resp. PPM:s redovisning	-706	771	–	65	65
Summa	190 416	28 080	12 569	231 065	218 496

* Avgifter som inlutit till Försäkringskassan under 2007 och förts vidare till AP-fonderna, premiepensionssystemet respektive statsbudgeten.

För att säkerställa att premiepensionssystemet för ett visst år har tillförts avgifter som motsvarar intjänad pensionsrätt och att statsbudgeten tillförts avgifterna på inkomstdelar över avgiftstaket görs en avstämning två år senare. En reglering görs därefter mellan statsbudgeten, premiepensionssystemet och AP-fonderna.

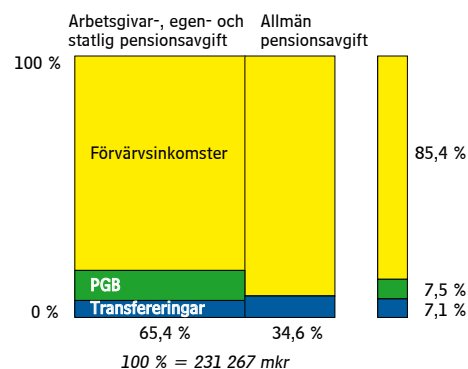
Differensen mellan Försäkringskassans och AP-fondernas redovisning (-706 miljoner kronor) förklaras huvudsakligen av periodiseringskillnader. Differensen mellan Försäkringskassans och PPM:s redovisning (771 miljoner kronor) förklaras av att PPM:s redovisning avser avgiftsinkomster för pensionsrätter som avser 2006. Försäkringskassans redovisning avser avgiftsinkomster som inlutit år 2007.

Tabell B Pensionsavgifter exklusive regleringar med mera fördelat efter avgiftsunderlag, 2007

	Arbetsgivar-, egen- och statlig pensionsavgift	Allmän pensions- avgift	Summa
Förvärvsinkomster*	123 913	73 519	197 432
Transfereringar, se tabell C	9 885	6 575	16 460
Pensionsgrundande belopp, se tabell D	17 375	–	17 375
Summa	151 173	80 094	231 267

Fördelningen av allmän pensionsavgift på de två typerna av avgiftsunderlag är beräknad, den framgår inte av redovisningssystemen.

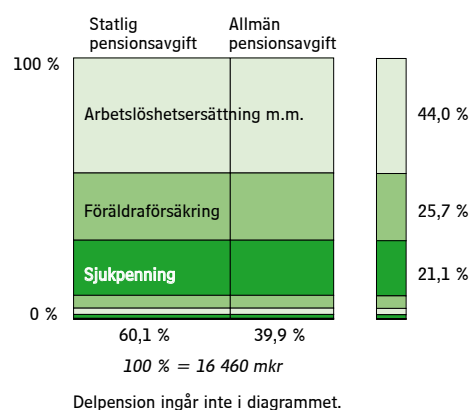
* Inklusive sjuklöön och egenföretagarinkomster, exklusive transfereringar.

Allmän pensionsavgift tas ut med 7 procent på förvärvsinkomster och pensionsgrundande transfereringar som sjukpenning med mera, men inte på sjuk- och aktivitetsersättning. Allmän pensionsavgift tas endast ut på dessa inkomster upp till taknivån på 8,07 inkomstbasbelopp.

Pensionsavgift, som betalas av arbetsgivare och egenföretagare på arbetsinkomster och av staten på nämnda transfereringar, uppgår till 10,21 procent. Statlig pensionsavgift på sjuk- och aktivitetsersättning och på så kallade pensionsgrundande belopp, som inte belastas med allmän pensionsavgift, är 18,5 procent.

För att få en så korrekt fördelning som möjligt i tabell B är endast de ”nya” avgifter som influiter till Försäkringskassan medtagna i tabellen.

Tabell C Pensionsavgifter belöpande på transfereringar, 2007

	Statlig pensionsavgift	Allmän pensionsavgift	Summa
Sjukpenning	2 083	1 385	3 468
Rehabiliteringspenning	147	98	245
Närståendepenning	8	5	13
Arbetsskadeersättningar m.m.	489	325	814
Delpension	-1	0	-1
Föräldraförsäkring	2 543	1 691	4 234
Vårdbidrag	240	160	400
Arbetslöshetsersättning m.m.	4 347	2 891	7 238
Utbildningsbidrag	27	18	45
Konstnärsnämnden	1	1	2
Smittbärappenning	1	1	2
Summa	9 885	6 575	16 460

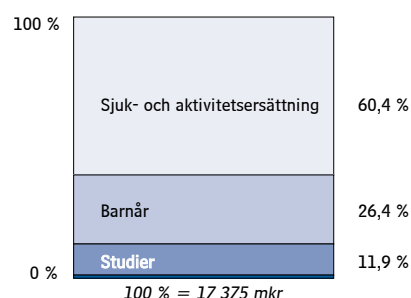
Fördelningen av allmän pensionsavgift på de olika typerna av transfereringar är beräknad, den framgår inte av redovisningssystemen.

Tabell D Pensionsavgifter belöpande på sjuk-/aktivitetsersättning och pensionsgrundande belopp, 2007

Sjuk- och aktivitetsersättning*	10 495
Barnår	4 592
Studier**	2 075
Plikttjänst**	213
Summa	17 375

* Beloppet avser både avgift på utbetald pensionsgrundande ersättning och på pensionsgrundande belopp. I båda fallen är avgiften 18,5 procent.

** En mindre del av beloppen för studier respektive pliktjänst avser pensionsgrundande inkomst.

Not 2 Pensionsutbetalningar med mera

	2007	2006
Tilläggspension	170 491	165 971
Inkomstpension	15 129	10 161
Summa pensionsutbetalningar	185 620	176 132
Överföringar till de Europeiska gemenskaperna	33	24
Summa	185 653	176 156

Under år 2007 utbetalades 185 620 miljoner kronor i pensioner från AP-fonderna. Detta belopp minskar pensionsskulden till de pensionerade.

Enligt lag (2002:125) om överföring av värdet av pensionsrättigheter till och från Europeiska gemenskaperna kan värdet av pensionsrättigheter för tjänstemän i Europeiska gemenskaperna överföras från AP-fonderna och premiepensionssystemet till Europeiska gemenskapernas tjänstepensionssystem. År 2007 överfördes 33 miljoner kronor från AP-fonderna. Beloppet minskar pensionsskulden till de aktiva. Sammantaget belastades AP-fonderna med 185 653 miljoner kronor till följd av pensionsutbetalningar eller överföring av pensionsrätt.

Not 3 Avkastning på fonderat kapital

AP-fond:	Första	Andra	Tredje	Fjärde	Sjätte	Övrigt*	2007 Summa	2006 Summa
Aktier och andelar	7 069	8 154	7 755	3 625	2 474	85	29 162	94 988
varav								
Erhållna utdelningar	3 960	3 609	3 160	2 800	238	70	13 837	12 055
Resultat noterade och onoterade aktier och andelar, netto	3 109	4 545	4 595	825	2 236	15	15 325	82 933
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	4 876	2 852	6 060	3 636	217	204	17 845	6 731
varav								
Räntenetto	4 149	3 615	3 889	3 615	214	204	15 686	11 214
Resultat räntebärande tillgångar, netto	727	-763	2 171	21	3	-	2 159	-4 483
Övrigt	-1 961	-1 987	-2 846	-2 262	138	1	-8 917	-17 838
Resultat derivatinstrument, netto	-1 623	-1 378	-2 417	-2 781	135	-	-8 064	-6 858
Resultat valutakursförändringar, netto	-338	-609	-429	519	3	1	-853	-10 980
Provisionskostnader	-153	-168	-152	-72	0	-1	-546	-526
Summa	9 831	8 851	10 817	4 927	2 829	289	37 544	83 355

* Första och Fjärde AP-fondernas särskilda förvaltning.

Källa: Första, Andra, Tredje, Fjärde och Sjätte AP-fondernas årsredovisningar 2006, 2007.

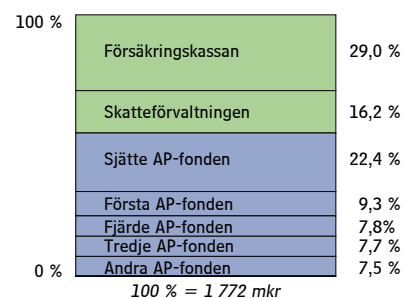
Direktavkastningen för samtliga AP-fonder 2007 uppgick till 12 767 (12 055), 14 165 (5 615) samt -3 990 (-7 041) miljoner kronor för posterna Aktier och andelar, Obligationer och andra räntebärande värdepapper respektive Övrigt (beloppen återfinns ej i tabellen). Resultat derivatinstrument, netto innehåller numera alla derivat varför justering av räntenettet under Obligationer och andra räntebärande värdepapper gjorts.

Posten provisionskostnader består av ej resultatbaserade avgifter. Resultatbaserade avgifter, courtage med mera har reducerat avkastningen (se avsnittet Ålderspensionssystemets kostnader).

Not 4 Administrationskostnader

	2007	2006
Försäkringskassan	514	794
Skatteförvaltningen (inkl. Kronofogdemyndigheten)	287	403
Summa kostnader försäkringsadministrationen	801	1 197
Första AP-fonden	164	153
Andra AP-fonden	133	129
Tredje AP-fonden	137	125
Fjärde AP-fonden	139	133
Sjätte AP-fonden	397	331
Första och Fjärde AP-fondernas särskilda förvaltning*	1	9
Summa kostnader fondförvaltningen	971	880
Summa	1 772	2 077

* Första AP-fondens avvecklingsfond avvecklades i sin helhet under 2007.

Endast interna administrationskostnader redovisas för Första-Fjärde AP-fonden. Externa förvaltningskostnader och depåkostnader benämns provisionskostnader och redovisas som en negativ intäkt (se not 3). Resultatbaserade avgifter, transaktionskostnader med mera har reducerat avkastningen i not 3 (se avsnitt Ålderspensionssystemets kostnader).

Beroende på infasningsregler som gäller fram till år 2020 belastar endast en del av administrationskostnaderna (72 procent år 2007, se not 11) de försäkrades pensionsbehållningar. Varje fond finansierar sina egna förvaltningskostnader med uttag ur den egna fonden.

Not 5 Värdet av förändringen i avgiftsinkomst

	2007	2006
Utjämnad avgiftsinkomst 2007	191 521	–
Utjämnad avgiftsinkomst 2006	–185 491	185 491
Utjämnad avgiftsinkomst 2005	–	–178 116
Förändring av utjämnad avgiftsinkomst	6 030	7 375
(Utjämnad omsättningstid 2007 + utjämnad omsättningstid 2006)/2	x 31,99090	–
(Utjämnad omsättningstid 2006 + utjämnad omsättningstid 2005)/2	–	x 32,08292
Värdet av förändringen i avgiftsinkomst	192 905	236 612

Tid avser år.

Tabell A Underlag för beräkning av utjämnad avgiftsinkomst

	2007	2006	2005	2004
Pensionsavgifter	190 416	183 624	179 552	171 600
Avgiftsunderskott till följd av ej infasad avgift och avgiftsunderlag	–	–	–	1 500
Underlag för beräkning	190 416	183 624	179 552	173 100
Utjämnad avgiftsinkomst	191 521	185 491	178 116	173 049
KPI, juni	289,95	284,68	280,45	278,91

Under en infasningsperiod fram till och med bokslutsåret 2004 gjordes justeringar så att den avgift som användes i beräkningen av avgiftstillgången speglade avgiftsinkomstens nivå när systemet är i full funktion. Hur den utjämnade avgiftsinkomsten beräknas framgår av bilaga B, avsnitt 1.

Not 6 Värdet av förändringen i omsättningstid

	2007	2006
Utjämnad omsättningstid 2007	31,93368	–
Utjämnad omsättningstid 2006	–32,04812	32,04812
Utjämnad omsättningstid 2005	–	–32,11771
Förändring av utjämnad omsättningstid	–0,11444	–0,06959
(Utjämnad avgiftsinkomst 2007 + utjämnad avgiftsinkomst 2006)/2	x 188 506	–
(Utjämnad avgiftsinkomst 2006 + utjämnad avgiftsinkomst 2005)/2	–	x 181 803
Värdet av förändringen i omsättningstid	–21 573	–12 652

Tid avser år.

Tabell A Underlag för beräkning av utjämnad omsättningstid

	2007	2006	2005	2004
Intjänandetid	–	21,09395	21,26565	21,46187
Utbetalningstid	–	10,66803	10,66803	10,58625
Omsättningstid	–	31,76198	31,93368	32,04812
Utjämnad omsättningstid	31,93368	32,04812	32,11771	32,39887

Tid avser år.

Den utjämnade omsättningstiden är medianen av de tre senaste årens omsättningstider. Hur omsättningstiden beräknas beskrivs i avsnitt 3 i bilaga B.

Eftersom intjänandetiden inte kan beräknas innan alla pensionsrätter fastställts, är det senaste året för vilket omsättningstiden kan beräknas året före redovisningsåret. I revision av PÅR 2006 uppmärksammades att Försäkringskassan använt utbetalningsuppgifter från redovisningsåret för att beräkna utbetalningstiden, vilket inte överensstämmer med förordningen

(2002:780) om beräkning av balanstal. Från och med redovisningsår 2007 används utbetalningsuppgifter för året närmast före redovisningsåret i enlighet med förordningen.

Not 7 Nya pensionsrätter och ATP-poäng

	2007	2006
Skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2007	179 769	168 238
Skattat värde av intjänad ATP-poäng	6 123	5 382
Justeringsbelopp, nya pensionsrätter, se tabell A	706	2 024
Justeringsbelopp, nya ATP-poäng, se tabell B	7 464	15 524
Summa	194 062	191 168

Till posten Nya pensionsrätter och ATP-poäng har lagts vissa andra belopp som har påverkat pensionsskuldens storlek. Innebörden av dessa justeringsbelopp förklaras i följande tabeller.

Tabell A Justeringsbelopp, nya pensionsrätter, 2007

Fastställd pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2006	166 120
Skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2006	-168 238
Justeringar som påverkat pensionsbehållningarna m.m.	-1 291
Ändring i utbetalade belopp	4 115
Summa	706

I och med att taxeringen för bokslutsåret inte är slutförd när bokslutet upprättas, kan värdet av intjänad pensionsrätt detta år endast skattas. I pensionssystemets årsredovisning 2006 skattades pensionsrätt intjänad under året till 168 238 miljoner kronor. Efter att taxeringen för 2006 genomförts visade det sig att det verkliga värdet var 166 120 miljoner kronor.

Justeringsbeloppet -1 291 miljoner kronor avser justeringar, taxeringsförändringar med mera som påverkat pensionsbehållningarna, se not 14 tabell A. Pensionskulden till pensionerade har förändrats med 4 115 miljoner kronor till följd av andra ändringar i utbetalade belopp än indexering, se not 14 tabell C.

Tabell B Justeringsbelopp, nya ATP-poäng, 2007

Effekt av skillnad mellan antagande avseende 2007 och skattningen 2006 m.m.	-9 752
Värdet av övriga inbetalda avgifter avseende ATP*	9 565
Ändring i utbetalade belopp	7 651
Summa	7 464

* Exklusive värdet av ATP-poäng.

Tilläggs-pensionsskulden till aktiva, det vill säga till dem som ännu inte tagit ut pension, beräknas i Försäkringskassans pensionsmodell. Hur det går till beskrivs i not 14.

Tilläggs-pensionsskulden till pensionerade har förändrats med 7 651 miljoner kronor till följd av andra ändringar i utbetalade belopp än indexering (se not 14 tabell C).

Av den ATP-poäng som tjänats in under år 2007 är det enbart en mindre del som kommer att ha betydelse för den framtida pensionen. Den del som beräknas bidra till höjd pension har redovisats som skattat värde av intjänad ATP-poäng (6 123). Emellertid bidrar samtliga pensionsavgifter avseende ATP till en ökning av den beräknade pensions-

²⁹ Avgifter som avser ATP uppgick år 2007 till 15,7 miljarder kronor medan värdet av nyintjänade ATP-poäng samma år endast var 6,1 miljarder kronor. Således översteg avgiftsinbetalningarna värdet av de intjänade ATP-poängen med 9,6 miljarder kronor. Förhållandet förklaras av att i ATP-systemet upparbetas ofta pensionsfordran relativt tidigt under det förvärvsaktiva livet. En individ som vid 55 års ålder har sina 15 bästa intjänandeår bakom sig (och som arbetat i minst 30 år) kommer inte att öka sin ATP-pension alls, även om hon eller han fortsätter att arbeta och betala avgift till 65-årsdagen. Förhållandet illustrerar en av de negativa drivkrafter för den äldre arbetskraftens arbetsutbud som ATP-systemet ger upphov till.

³⁰ För individer som tar ut tilläggspension innan 65 års ålder indexeras pensionsskulden med förändringen av prisbasbeloppet fram tills de fyllt 65 år.

skulden. Det sista år som ATP-poäng kan tjänas in är år 2017. Detta innebär att pensionsavgifterna, med undantag av administrativt betingade diskrepanser, kommer att vara lika stora som tillgodoräknad pensionsrätt först år 2018.²⁹

Not 8 Indexering

	2007			2006		
	Aktiva	Pension- erade	Summa	Aktiva	Pension- erade	Summa
Inkomstpension	165 770	5 675	171 445	113 439	3 178	116 617
Tilläggspension	42 624	54 265	96 889	32 608	44 947	77 555
Summa	208 394	59 940	268 334	146 047	48 125	194 172

Pensionsskulden ökar med ökningen i inkomstindex.³⁰ Värdet av indexeringen avser den indexering som påverkat pensionsskulden den 31 december 2007. Pensionsskulden till aktiva 31 december 2007 har förräntats med förändringen i inkomstindex mellan åren 2007 och 2008 som var 4,5 procent. Pensionsskulden till pensionerade samma datum har förräntats med förändringen i inkomstindex årsskiftet dessförinnan, det vill säga 2006/2007, som var 3,2 procent.

Not 9 Värdet av förändringen i medellivslängd

	2007			2006		
	Aktiva	Pension- erade	Summa	Aktiva	Pension- erade	Summa
Inkomstpension	–	1 576	1 576	–	2 027	2 027
Tilläggspension	5 307	10 508	15 815	11 255	19 482	30 737
Summa	5 307	12 084	17 391	11 255	21 509	32 764

Den livslängd som här avses är den tid som ett genomsnittligt pensionsbelopp antas utbetalas, så kallad ekonomisk livslängd, varvid normen 1,6 procent beaktas. Den ekonomiska medellivslängden uttrycks i form av ekonomiska delningstal. Hur de ekonomiska delningstalen beräknas beskrivs i bilaga B, avsnitt 4.

Högre ekonomisk medellivslängd ökar pensionsskulden för tilläggspension, både avseende aktiva och pensionerade. I inkomstpensionssystemet är det endast pensionsskulden till pensionerade som ökar om medellivslängden ökar.

Värdet av förändringen i medellivslängd är skillnaden mellan pensionsskulden beräknad med de ekonomiska delningstal som används det år redovisningen avser och pensionsskulden beräknad med de ekonomiska delningstal som användes föregående år.

Not 10 Uppkomna arvsvinster, Fördelade arvsvinster

Ålder	2007		2006	
	Uppkomna arvsvinster	Fördelade arvsvinster	Uppkomna arvsvinster	Fördelade arvsvinster
60 år eller äldre	3 952	4 861	3 449	4 221
Yngre än 60 år	6 177	6 276	6 041	5 961
Summa	10 129	11 137	9 490	10 182

Pensionsbehållningar efter personer som avlidit (uppkomna arvsvinster) fördelas till de kvarlevande i samma ålder. Fördelningen görs som ett

procentuellt påslag på pensionsbehållningen med hjälp av en arvsvinstfaktor.

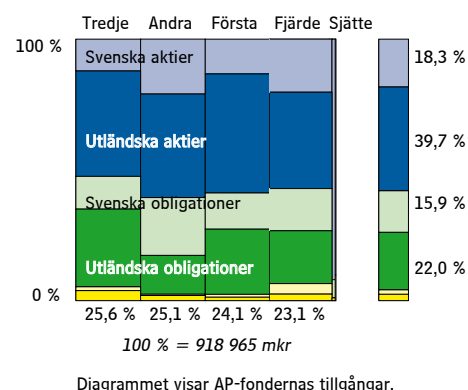
Före det år en årskull fyller 60 år fördelas faktiskt uppkomna arvsvinster. Arvsvinstfaktorn bestäms således av summa pensionsbehållningar för avlidna i samma ålder. Arvsvinsterna efter dem som avled före det 60:e levnadsåret år 2006 (födda 1947 eller senare) fördelades till motsvarande årskullar år 2007. Skillnaden mellan uppkomna och fördelade arvsvinster förklaras bland annat av årliga justeringar i pensionsbehållningarna för taxeringsändringar.

Från och med det år en årskull fyller 60 år fördelas inte de faktiskt uppkomna arvsvinsterna utan i stället de arvsvinster som beräknas uppkomma. Arvsvinstfaktorerna beräknas med utgångspunkt från den mortalitet som Statistiska centralbyrån (SCB) observerat för en tidigare period. Bland annat i och med att denna mortalitet inte exakt överensstämmer med den faktiska dödligheten det aktuella året finns en skillnad mellan uppkomna och fördelade arvsvinster. Arvsvinsterna för dem som avled under det 60:e levnadsåret eller senare år 2007 (födda 1938–1947) fördelas samma år.

Not 11 Avdrag för administrationskostnader

Administrationskostnaderna finansieras genom ett procentuellt avdrag från de försäkrades pensionsbehållningar. För att inte belasta yngre årskullar med en oproportionerligt stor kostnad under den tid ATP fasas ut införs kostnadsavdraget successivt. År 2007 finansierades 72 procent av administrationskostnaden med avdrag från pensionsbehållningarna. Kostnadsavdraget ökar med 2 procentenheter per år och först år 2021 motsvarar avdraget 100 procent av administrationskostnaden.

Beräkningen av förvaltningskostnadsfaktorn baseras på budgeterade administrationskostnader, inklusive AP-fondernas kostnader, för det aktuella året och pensionsbehållningarna året innan (se bilaga A). Skillnaden mellan verkställt avdrag i kronor och fastställd kostnad beaktas i beräkningen av följande års förvaltningskostnadsfaktor. Avdraget för administrationskostnaderna görs genom att pensionsbehållningarna multipliceras med förvaltningskostnadsfaktorn. Avdraget 2007 var 0,0440 procent och summeras till 1 701 (1 130) miljoner kronor.

Not 12 Fondtillgångar

AP-fond:	Första	Andra	Tredje	Fjärde	Sjätte	Övrigt*	2007 Summa	2006 Summa
Aktier och andelar	129 888	139 239	124 114	121 097	18 251	275	532 864	516 517
varav Svenska	29 362	48 254	28 772	42 997	18 251	275	167 911	174 038
Utländska	100 526	90 985	95 342	78 100	–	–	364 953	342 479
Obligationer och andra räntebärande tillgångar	85 592	84 927	99 889	77 020	1 381	–	348 809	321 597
varav Svenska emittenter	30 566	50 803	29 603	34 197	1 381	–	146 550	157 179
Utländska emittenter	55 026	34 124	70 286	42 823	–	–	202 259	164 418
Derivat	2 437	1 076	3 461	8 526	–	–	15 500	14 117
Övriga tillgångar	2 831	4 469	9 000	5 253	209	30	21 792	18 607
Summa tillgångar	220 748	229 711	236 464	211 896	19 841	305	918 965	870 838
Skulder	–1 957	–2 199	–11 567	–4 551	–219	0	–20 493	–12 901
varav Derivat	–1 601	–1 938	–2 467	–2 374	–	–	–8 380	–3 004
Övrigt	–356	–261	–9 100	–2 177	–219	–	–12 113	–9 897
Summa	218 791	227 512	224 897	207 345	19 622	305	898 472	857 937

* Första och Fjärde AP-fondernas särskilda förvaltning.

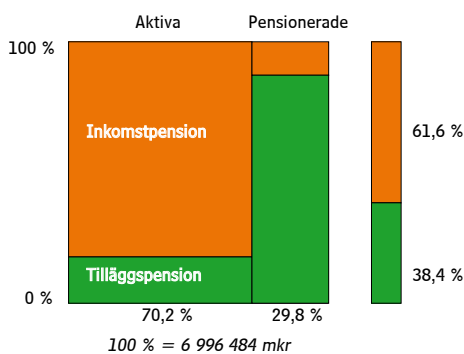
I posten Övriga tillgångar ingår kassa och bankmedel, förutbetalda kostnader och upplupna intäkter med mera. I posten Skulder ingår, förutom derivatinstrument, övriga skulder samt förutbetalda intäkter och upplupna kostnader.

Not 13 Avgiftstillgång

	2007	2006
Utjämnad avgiftsinkomst	191 521	185 491
Utjämnad omsättningstid	x 31,93368	x 32,04812
Avgiftstillgång	6 115 970	5 944 638

Tid avser år.

Se not 5 och 6 samt bilaga B för de värden respektive formler som använts vid beräkningen av utjämnad avgiftsinkomst och omsättningstid.

Not 14 Pensions skuld

	2007			2006		
	Aktiva	Pension- erade	Summa	Aktiva	Pension- erade	Summa
Inkomstpension	4 040 314	266 875	4 307 189	3 786 941	182 574	3 969 515
Tilläggs pension	869 255	1 820 040	2 689 295	963 808	1 769 687	2 733 495
Summa	4 909 569	2 086 915	6 996 484	4 750 749	1 952 261	6 703 010

Pensions skulden till pensionerade avseende tilläggs pension och inkomstpension beräknas på samma sätt. Först summeras årskullens pensionsutbetalningar i december månad och multipliceras med tolv för att få ett teoretiskt årsbelopp. Årsbeloppet multiplicerat med årskullens ekonomiska medellivslängd ger pensions skulden till varje årskull. Den totala skulden till pensionerade är summan av årskullarnas pensions skulder. Den ekonomiska medellivslängden uttrycks i form av ekonomiska delningstal. Inkomstpensions skulden avseende aktiva är summan av alla försäkrades pensions behållningar den 31 december 2007 med tillägg för den skattade intjänade pensions rätten för år 2007. Hur pensions skulden till aktiva och pensionerade och de ekonomiska delningstalen beräknas framgår i bilaga B avsnitt 4.

Tilläggs pensions skulden avseende aktiva kan inte beräknas direkt utifrån uppgifter ur intjänanderegistret. Denna skuld beräknas i Försäkringskassans pensions modell. Beräkningen görs för årskullarna som får en del av sin pension beräknad enligt ATP-reglerna (födda senast 1953) och som inte har uppnått 65 års ålder.

För att kunna beräkna tilläggs pensions skulden uppskattas varje årskulls tilläggs pension det år de fyller 65 år. Det beräknade årsbeloppet multipliceras med det ekonomiska delningstal som gäller för 65-åringar det år redovisningen avser. Nuvärdet av den beräknade pensions skulden erhålls genom att reducera skulden med årskullens antagna framtida avgiftsinbetalningar och diskontera med den antagna framtida ökningen i inkomstindex. Vid beräkningen antas inkomstindex öka med 2 procent per år. Tilläggs pensions skulden till aktiva minskar successivt och är i princip helt borta 2018.

Tabell A Förklaring av pensionskuldens förändring, inkomstpension aktiva, 2007

Pensionskuld inkomstpension aktiva 31 december 2006	3 786 941
Varav skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2006	-168 238
Pensionsbehållning 31 december 2006	3 618 703
Uppkomna arvsvinster, yngre än 60 år*	-6 177
Justeringar som påverkat pensionsbehållningarna**	-98
Ingående pensionsbehållning 2007	3 612 428
Taxeringsförändringar m.m. som påverkat pensionsbehållningarna	-1 193
Fastställd pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2006	166 120
Fördelade arvsvinster, 60 år eller äldre	4 861
Fördelade arvsvinster, yngre än 60 år	6 276
Indexering	165 770
Avdrag för administrationskostnader	-1 701
Uttagen pension	-88 437
Återkallade pensioner	373
Uppkomna arvsvinster, 60 år eller äldre	-3 952
Pensionsbehållning 31 december 2007	3 860 545
Skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2007	179 769
Pensionskuld inkomstpension aktiva 31 december 2007	4 040 314

* Fördelas 2007.

** Överföringar till de Europeiska gemenskaperna (se not 2), justeringar för avlidna, spärrade ärenden med mera.

Tabell B Förklaring av pensionskuldens förändring, tilläggspension aktiva, 2007

Pensionskuld tilläggspension aktiva 31 december 2006	963 808
Effekt av skillnad mellan antagande avseende 2007 och skattningen 2006 m.m.	-9 752
Ingående tilläggspensionsskuld 2007	954 056
Indexering	42 624
Skattat värde av intjänad ATP-poäng 2007	6 123
Uttagen pension	-148 420
Värdet av övriga inbetalda avgifter avseende ATP	9 565
Värdet av förändringen i medellivslängd	5 307
Pensionskuld tilläggspension aktiva 31 december 2007	869 255

Tabell C Förklaring av pensionskuldens förändring, tilläggs- och inkomstpension pensionerade, 2007

	Inkomst- pension	Tilläggs- pension	Summa
Pensionskuld pensionerade 31 december 2006	182 574	1 769 687	1 952 261
Skuld tillkommande från aktiva	88 064 *	148 420 **	236 484
Ändring i utbetalade belopp	4 115	7 651	11 766
Pensionsutbetalningar***	-15 129	-170 491	-185 620
Indexering	5 675	54 265	59 940
Värdet av förändringen i medellivslängd	1 576	10 508	12 084
Pensionskuld pensionerade 31 december 2007	266 875	1 820 040	2 086 915

* Netto av Uttagen pension och Återkallade pensioner, se tabell A.

** Se tabell B.

*** Se not 2.

Skulden till pensionerade ökar med indexeringen och ökad livslängd och minskar med de utbetalningar som görs under året. Pensionen kan ändras av orsaker som nyintjänande, ändrat civilstånd (gäller tilläggspension), taxeringsändringar med mera. Sådana skuldförändringar redovisas som ändring i utbetalade belopp. Skulden till pensionerade ökar också med nybeviljade pensioner. Denna skuldökning motsvaras av en minskning av pensionsskulden till aktiva.

Noter och kommentarer avseende premiepension

Not 15 Pensionsutbetalningar

	2007	2006
Pensionsutbetalningar från fondförsäkring	405	206
Pensionsutbetalningar från traditionell försäkring	50	25
Summa pensionsutbetalningar	455	231
Överföring till de Europeiska gemenskaperna	1	1
Summa	456	232

Vid pensioneringen kan pensionsspararen låta sitt tillgodohavande ligga kvar i fondförsäkringen. Då är den årliga pensionen beroende av värdeutvecklingen i de fonder som spararen har valt. Pensionsspararen kan också välja att gå över till traditionell försäkring, antingen i samband med pensioneringen eller senare. I traditionell försäkring betalas pensionen med ett nominellt garanterat belopp varje månad. Från den 1 april 2007 har räntan vid beräkning av de garanterade beloppen sänkts från 2,75 procent till 0,0 procent. Sänkningen av räntan gäller endast för nya pensionsavgifter som tillkommer efter den 1 april 2007. Redan bestämda garanterade belopp ändras inte på grund av sänkningen. Om PPM:s förvaltning av den traditionella försäkringen ger en högre avkastning än den garanterade får pensionsspararna återbäring. Den betalas ut som ett tilläggsbelopp varje månad, vilket kan variera från år till år. Under år 2007 har 5,3 (0,7) miljoner kronor betalats ut som tilläggsbelopp.

Enligt lag (2002:125) om överföring av värdet av pensionsrättigheter till och från Europeiska gemenskaperna kan värdet av pensionsrättigheter för tjänstemän i Europeiska gemenskaperna överföras från AP-fonderna och premiepensionssystemet till Europeiska gemenskapernas tjänstepensionssystem. År 2007 överfördes 1 miljon kronor från premiepensionssystemet.

Not 16 Avkastning på fonderat kapital

	Fond- försäkring	Traditionell försäkring	2007 Summa	2006 Summa
Aktier och andelar	13 961	40	14 001	28 255
Varav Direktavkastning	3 497	46	3 543	2 528
Realiserade och orealiserade kursvinster	10 464	-6	10 458	25 727
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	79	-9	70	-70
Varav Direktavkastning (räntenetto)	19	-1	18	8
Realiserade och orealiserade kursvinster	60	-8	52	-78
Valutakursresultat, netto	-52	-	-52	-1 213
Delsumma avkastning	13 988	31	14 019	26 972
Förändring traditionell försäkring	-	156	156	15
Summa	13 988	187	14 175	26 987

Avkastningen inkluderar realiserat och orealiserat valutakursresultat efter avdragen fondförvaltningskostnad. Den genomsnittliga fondförvaltar-kostnaden efter avdragna rabatter uppgår till 0,33 procent av genom-snittligt kapital.

Not 17 Administrationskostnader

	2007	2006
Driftskostnader	267	289
Finansiella poster netto	46	40
Summa	313	329

Finansiella poster netto avser främst kostnader för lån, handelslagrets resultat och ränteintäkter (netto). Fondförvaltningskostnaderna tas direkt ur försäkringstillgångarna och ingår inte i PPM:s driftskostnader. Totalt för år 2007 uppgick administrationskostnader till 318 (335) miljoner kronor varav 5 (6) miljoner kronor ingår i not 16, förändring traditionell försäkring. En sammanställning av pensionssystemets brutto- respektive nettoredovisade kostnader finns i avsnittet Ålderspensionssystemets kostnader.

Not 18 Nya pensionsrätter

	2007	2006
Fastställd pensionsrätt för premiepension intjänad 2004	–	24 829
Fastställd pensionsrätt för premiepension intjänad 2005	–	25 172
Fastställd pensionsrätt för premiepension intjänad 2006	28 080	–
Summa	28 080	50 001

I premiepensionssystemet motsvarar avgiftsinkomsten nya pensionsrätter inklusive ränta för den period avgiftsmedlen förvaltas av PPM innan de placeras i de försäkrades fonder. I beloppet ingår även ändrade pensionsrätter från tidigare intjänandeår samt fördelade återförda fondförvaltaravgifter.

Placering av nya pensionsrätter för både nya och befintliga pensions-sparare har för år 2006 anpassats till att ske i så nära anslutning som möj- ligt till beslutet om fastställd taxering. Det innebär att för år 2006 ingår fastställd pensionsrätt för två år, intjänandeår 2004 och 2005.

Not 19 Värdeförändring

Pensionsskulden förändrades med avkastningen i premiepensionsfond-erna som summerar till 14 019 (26 972) miljoner kronor, se not 16.

Not 20 Uppkomna arvsvinster, Fördelade arvsvinster

Uppkomna och fördelade arvsvinster motsvaras av dödsfallskapital. Arvs- vinsten fördelas en gång per år, en mindre del fördelas även löpande un- der året vid byte från fondförsäkring till traditionell försäkring. År 2007 fördelades som arvsvinst 550 (375) miljoner kronor, vilket bestämdes av hur mycket kapital som frigjorts genom dödsfall under kalenderåret 2006, det vill säga uppkomna arvsvinster 550 (375) miljoner kronor. I den fördelade arvsvinsten ingår 12 (2) miljoner kronor som avser byte från fondförsäkring till traditionell försäkring och minskar den uppkomna arvsvinsten som tillkommit under kalenderåret 2007. I posten ingår även minskningsmedel som avser den minskning av premiepensionsrätten som

görs när premiepension överförs mellan makar. Under kalenderåret 2006 överförde totalt 7 632 (7 116) personer ett sammanlagt belopp på 45 (40) miljoner kronor mellan makar eller mellan registrerade partners.

Not 21 Avdrag för administrationskostnader

Beloppet 379 (370) miljoner kronor motsvarar de avgifter som PPM tog ut för att finansiera sina administrationskostnader. Under år 2007 har principen för avgiftsuttaget förändrats. Tidigare avgiftsuttag bestod endast av en procentsats men numera finns även ett avgiftstak på 100 kronor. Avgiften för år 2007 motsvarade 0,13 procent av värdet på pensionsspararnas konton. Under uppbyggnadsskedet och fram till 2018 finansieras myndigheten genom en kombination av avgiftsuttag och räntekontokredit för rörelsekapitalbehov samt låneramar hos Riksgäldskontoret. Avgiftsuttaget baserades på den prognostiserade kostnadsnivån för år 2007.

Not 22 Försäkringstillgångar

	Fond- försäkring	Traditionell försäkring	2007 Summa	2006 Summa
Aktier och andelar	294 904	351	295 255	260 072
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	13 442	935	14 377	8 604
Pågående handel och uppkomna arvsvinster	1 077	2	1 079	771
Summa	309 423	1 288	310 711	269 447

I fondförsäkringstillgångarna 309 423 miljoner kronor ingår likvida medel med 6 miljoner kronor som tillhör övriga tillgångar, överföring till övriga tillgångar har skett januari 2008. Uppkomna arvsvinster som tillhör år 2007 uppgår totalt till 656 (538) miljoner kronor, varav fondförsäkring 648 (534) miljoner kronor och traditionell försäkring 8 (4) miljoner kronor, och fördelas till pensionsspararna år 2008.

Per den 31 december 2007 fanns totalt 5 838 802 pensionssparare varav 5 782 582 hade sitt sparande placerat i fondförsäkring och 56 220 i traditionell försäkring. Av pensionsspararna var det 448 691 personer som fick utbetalning av pension.

Not 23 Övriga tillgångar

	2007	2006
Tillfällig förvaltning av preliminära avgiftsmedel	27 817	24 521
PPM:s administrativa fondandelslager (handelslager)	155	85
Övriga tillgångar	1 826	1 350
Summa	29 798	25 956

Tillfällig förvaltning av preliminära avgiftsmedel avser intjänandeåret 2007.

PPM:s administrativa fondandelslager används för att underlätta handeln med fondandelar genom att det minskar antalet handelstransaktioner med fondförvaltarna.

I övriga tillgångar ingår immateriella tillgångar, kassa och bank, fordringar, förutbetalda kostnader och upplupna intäkter samt inventarier och övriga anläggningstillgångar.

Not 24 Förändring i eget kapital

	Fond- försäkring	Traditionell försäkring	2007 Summa	2006 Summa
Eget kapital vid årets ingång:				
Konsolideringsfond	-1 594	29	-1 565	-1 622
Från konsolideringsfond utbetalad återbäring	-	-5	-5	-
Periodens resultat	66	156	222	56
Summa eget kapital	-1 528	180	-1 348	-1 565

PPM redovisar ett totalt negativt eget kapital för verksamheten. Solvensreglerna i Försäkringsrörelselagen gäller ej för PPM, fram till och med år 2018 finansieras underskottet av krediter hos Riskgälden. År 2018 beräknas balans mellan tillgångar och skulder vara uppnådd. Traditionell försäkring redovisar ett positivt resultat som läggs i konsolideringsfonden i eget kapital. Medel i konsolideringsfonden fördelas till pensionspararna och utbetalas som återbäring i samband med pensionsutbetalningarna. Posten periodens resultat, traditionell försäkring, förklaras bland annat av att garantiräntan sänktes från 2,75 procent till 0 procent och att uppskattningen av driftkostnaderna har sänkts.

Not 25 Pensionsskuld

	2007	2006
Pensionsskuld, fondförsäkring	309 417	268 708
Pensionsskuld, traditionell livförsäkring	1 100	739
Summa	310 517	269 447

Pensionsskulden är en skuld till förvärvsaktiva och pensionerade pensionsparare. Pensionsskuld, fondförsäkring är i huvudsak knuten till fondandelar och påverkas av hur marknadsvärdet i valda fonder utvecklas. Innehavet i fonderna värderas till bokslutsdagens kurs och motsvaras av tillgångsvärdet som återfinns i not 22.

Pensionsskuld, traditionell försäkring bestäms för varje försäkring som kapitalvärdet av återstående garanterade utbetalningar. Värdet beräknas med antaganden om framtida avkastning, livslängder och driftkostnader. Information om hur de ekonomiska delningstalen beräknas finns i bilaga A.

Tabell A Förklaring av pensionsskuldens förändring, fondförsäkring, 2007

Pensionsskuld fondförsäkring 31 dec 2006	268 708
Fastställd pensionsrätt för premiepension intjänad 2006*	27 506
Fördelade arvsvinster**	-546
Värdeförändring	13 988
Avdrag för administrationskostnader	-379
Skuldminskning på grund av uttagen pension 2007	-405
Uppkomna arvsvinster	546
Premiepensionskapital 31 december 2007	309 418
Justering som påverkat premiepensionskapitalet ***	-1
Pensionsskuld fondförsäkring 31 december 2007	309 417

* Taxeringsändringar, ändrade pensionsrätter ingår med -7.

** Arvsvinster, kapital som frigjorts under 2006, fördelas 2007.

*** Överföringar till de Europeiska gemenskaperna m.m.

Tabell B Förklaring av pensionsskuldens förändring, traditionell försäkring, 2007

Pensionsskuld traditionell försäkring 31 dec 2006	739
Justering av pensionsskuld	-5
Eget kapital 31 dec 2006	-29
Taxeringsförändringar m.m. som påverkat premiepensionskapitalet	0
Fastställd pensionsrätt för premiepension intjänad 2006	574
Fördelade arvsvinster*	-4
Värdeförändring	31
Skuldminskning på grund av uttagen pension 2007	-50
Förändring av pensionsskuld**	-156
Premiepensionskapital 31 december 2007	1 100
Pensionsskuld traditionell försäkring 31 december 2007	1 100

* Arvsvinster, kapital som frigjorts under 2006, fördelas 2007.

** Administrationskostnader -1, uppkomna arvsvinster år 2007 +4 ingår i förändring av pensionsskuld, se not 24 förändring eget kapital.

Pensionsskulden beräknas från och med 2007 exklusive eget kapital. Pensionsskulden förändras med nyintjänande pensionsrätter, ändrad omfattning av pensionsuttag, taxeringsändringar, värdeförändring på tillgångarna, administrationskostnader, pensionsutbetalningar och uppskattning av den framtida dödligheten bland de försäkrade.

Not 26 Övriga skulder

	2007	2006
Skulder avseende preliminära avgiftsmedel	26 313	24 520
Övriga skulder	5 027	3 001
Summa	31 340	27 521

Skulder avseende preliminära avgiftsmedel består av ej fastställda pensionsrätter för intjänandeår 2007 och motsvaras av tillgångarna som finns placerade i den tillfälliga förvaltningen, se not 23.

I Övriga skulder ingår pågående fondhandel, leverantörsskulder, lån hos Riksgäldskontoret, upplupna förvaltningsavgifter, upplupna kostnader och förutbetalda intäkter.

BDO Nordic Stockholm AB
Auktoriserade revisorer

REVISIONSBERÄTTELSE

för

PENSIONSSYSTEMETS ÅRSREDOVISNING

Till Försäkringskassan

Vi har granskat Pensionssystemets årsredovisning för år 2007. Enligt förordning (2002:135) om årlig redovisning av det inkomstgrundande ålderspensionssystemets finansiella ställning och utveckling har Försäkringskassan uppdragits att upprätta denna årsredovisning. Det är generaldirektören för Försäkringskassan som har ansvaret för årsredovisningens upprättande och för att den har upprättats i enlighet med lag (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension. Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen på grundval av vår revision.

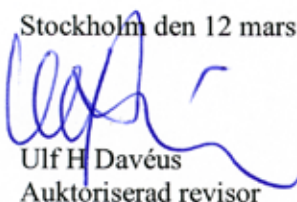
Revisionen har utförts i enlighet med god revisions sed i Sverige. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att i rimlig grad försäkra oss om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i årsredovisningen. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och generaldirektörens tillämpning av dem samt att bedöma de betydelsefulla uppskattningar som generaldirektören gjort när årsredovisningen upprättats samt att utvärdera den samlade informationen i årsredovisningen.

Vår revision omfattar, förutom granskning av tillämpade principer och beräkningar vid upprättandet av årsredovisningen, granskning såväl av inkomstpensionens, premiepensionens och den inkomstgrundande ålderspensionens resultat- och balansräkningar som noter och kommentarer jämte redovisningsprinciper och annan förklarande information. Det ingår inte i vår revision att granska principer för den allmänna pensionen och ej heller att granska framskrivningar eller annan information som ej är förenlig med de områden som ingår i vår revision.

Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Årsredovisningen har upprättats enligt lag (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, förordning (2002:135) om årlig redovisning av det inkomstgrundande ålderspensionssystemets finansiella ställning och utveckling samt i övrigt enligt vad som finns beskrivet i årsredovisningen under avsnittet Redovisningsprinciper mm. I årsredovisningen redovisat balanstal har beräknats enligt förordning (2002:780) om beräkning av balanstal.

Stockholm den 12 mars 2008

Ulf H Davéus
Auktoriserad revisor

Ove Olsson
Auktoriserad revisor

* Belopp och värden finns under Aktuella belopp på www.forsakringskassan.se och på www.ppm.nu.

Bilaga A. Beräkningsfaktorer*

Enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (LIP) ska Försäkringskassan beräkna inkomstindex. Enligt förordningen (1998:1340) om inkomstgrundad ålderspension ska Försäkringskassan även beräkna och fastställa faktorer för arvsvinster, förvaltningskostnader samt delningstal.

Enligt LIP ska PPM:s verksamhet bedrivas enligt försäkringsmässiga principer. Det är PPM:s tolkning av försäkringsmässiga principer som styr beräkningen av återbäringsränta, arvsvinst och delningstal för premiepension. Vidare ska PPM beräkna den avgift som finansierar verksamheten.

Inkomstindex

Förändringen i inkomstindex visar genomsnittsinkomstens utveckling. Med inkomst avses här pensionsgrundande inkomster utan takbegränsning, men efter avdrag för allmän pensionsavgift.

$Inkomstindex(t) =$

$$\left(\frac{u(t-1)}{u(t-4)} \times \frac{KPI(t-4)}{KPI(t-1)} \right)^{\frac{1}{3}} \times \frac{KPI(t-1)}{KPI(t-2)} \times k \times Inkomstindex(t-1)$$

$$u(t) = \frac{Y(t)}{N(t)}$$

där

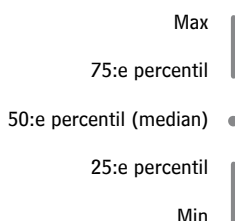
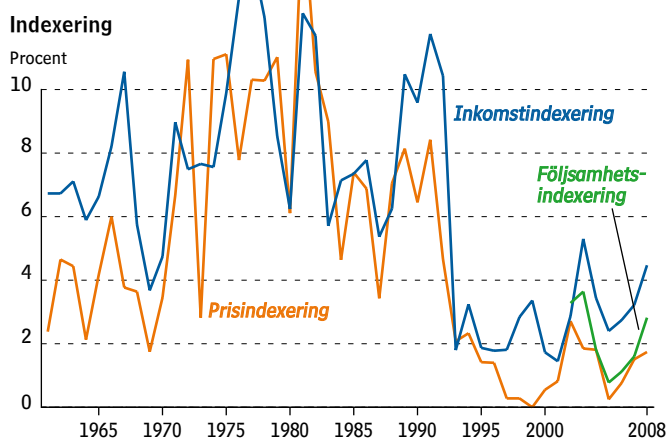
t = kalenderår

$KPI(t)$ = konsumentprisindex för juni månad år t

k = korrigeringsfaktor för skattningsfel i $u(t-2)$ och $u(t-3)$

$Y(t)$ = summa pensionsgrundande inkomster utan takbegränsning för personer 16–64 år år t , efter avdrag för allmän pensionsavgift

$N(t)$ = antal personer 16–64 år som har pensionsgrundande inkomst år t

Indexförändringen består av två delar. Den första delen är genomsnittlig årlig förändring i medelinkomst under den senaste treårsperioden, inflationen frånräknad, och den andra är inflationen under den senaste tolv månadersperioden fram till juni månad. Pensionsgrundande inkomster är kända först efter taxeringen, det vill säga i december året efter inkomståret. Det innebär att de två senaste årens inkomst baseras på skattningar. Korrigeringsfaktor för skattningsfel görs i senare års index. Inflationen under treårsperioden räknas bort och det senaste årets inflation läggs tillbaka för att ge en snabbare anpassning av pensionerna till förändringar i inflationstakten än vad det ”rena” treåriga glidande medelvärde för inkomstutvecklingen skulle ha inneburit.

Förändringen i inkomstindex mellan år $t-1$ och år t påverkar pensionskulden för pensionerade år t via fölsamhetsindexeringen av utbetald inkomst- och tilläggspension (se not 8 och not 14 tabell C). Förändringen i inkomstindex mellan år t och $t+1$ påverkar inkomstpensionsskulden för aktiva år t via inkomstindexeringen av pensionsbehållningar (se not 8 och not 14 tabell A).

Balansindex

När balanseringen är aktiverad används balansindex i stället för inkomstindex.

$$\text{Balansindex}(t) = I(t) \times BT(t)$$

$$\text{Balansindex}(t+1) =$$

$$\text{Balansindex}(t) \times \left(I(t+1) / I(t) \right) \times BT(t+1) = I(t+1) \times BT(t) \times BT(t+1)$$

där

$I(t)$ = inkomstindex år t

$BT(t)$ = balanstal år t

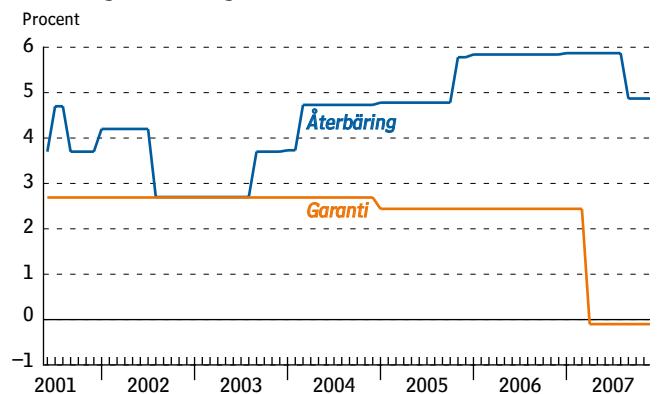
Årsskiftet ($t-1/t$) sker indexeringen genom att pensionerna multipliceras med kvoten mellan balansindex år t och inkomstindex år $t-1$ dividerat med 1,016 och pensionsbehållningar med kvoten mellan balansindex år t och inkomstindex år $t-1$. Årsskiftet ($t/t+1$) sker indexeringen på motsvarande sätt med kvoten mellan balansindex år $t+1$ och balansindex år t . Indexeringen med balansindex upphör när produkten av balanstalen ≥ 1 , det vill säga när balansindex når inkomstindexets nivå.

Återbäringsränta

Om premiepensionen tas ut i form av traditionell försäkring räknas det utbetalda beloppet om varje år. Det kan bli högre än det garanterade beloppet om den traditionella livförsäkringsrörelsen ger bättre resultat än vad som antagits vid beräkningen av det garanterade beloppet. Resultatet i den traditionella rörelsen återspglas i återbäringsräntan som används för att skriva upp de traditionella försäkringarnas värden.

Återbäringsräntan påverkar inte pensionsskulden eftersom pensionsskulden beräknas utifrån garanterade belopp.

Återbäringsränta och garanti

Arvsvinstfaktorer för inkomstpension

Avlidna personers pensionsbehållningar tillgodoräknas de kvarlevande i samma åldersgrupp i form av arvsvinster. För förvärvsaktiva sker det genom att de kvarlevandes pensionsbehållningar vid en årlig omräkning multipliceras med en arvsvinstfaktor för inkomstpension.

$$\text{Arvsvinstfaktor}_i(t) = 1 + \frac{\sum_{j=2}^{17} PBd_{j-1}(t-1)}{\sum_{j=2}^{17} PB_{j-1}(t-1)} \quad \text{för } i = 2, 3, \dots, 17$$

$$\text{Arvsvinstfaktor}_i(t) = 1 + \frac{PBd_{i-1}(t-1)}{PB_{i-1}(t-1)} \quad \text{för } i = 18, 19, \dots, 60$$

$$\text{Arvsvinstfaktor}_i(t) = \frac{L_i^*(t)}{L_i(t)} \quad \text{för } i = 60, 61, \dots, r$$

- där
- i = ålder vid utgången av år t
  - $PB_{i-1}(t-1)$ = summan av pensionsbehållningarna år $t-1$ för avlidna år $t-1$ i åldersgruppen $i-1$
  - $PB_{i-1}(t-1)$ = summan av pensionsbehållningarna år $t-1$ för kvarlevande år $t-1$ i åldersgruppen $i-1$
  - r = den äldsta åldersgrupp där $L_i > 0$
  - $L_i(t)$ = antal kvarlevande personer i åldersgruppen i av 100 000 födda vid utgången av år t enligt SCB:s livslängdsstatistik för den femårsperiod som närmast har föregått det år då den försäkrade uppnådde 60 års ålder för $i = 60-64$ respektive 64 års ålder för $i = 65$ år eller äldre
  - $L_i^*(t)$ = antal kvarlevande personer i åldersgruppen i av 100 000 födda vid ingången av år t enligt SCB:s livslängdsstatistik för den femårsperiod som närmast har föregått det år då den försäkrade uppnådde 60 års ålder för $i = 60-64$ respektive 64 års ålder för $i = 65$ år eller äldre

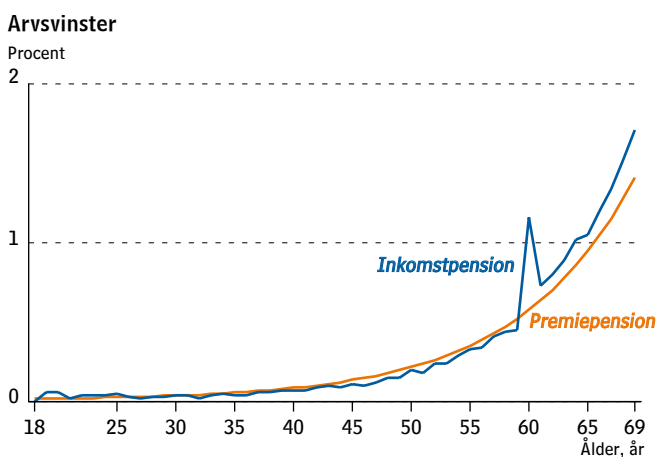
Arvsvinstfaktorer för personer 60 år eller yngre beräknas som summan av pensionsbehållningar för avlidna dividerat med summan av pensionsbehållningar

för kvarlevande i samma åldersgrupp. För gruppen 2-17-åringar beräknas en gemensam arvsvinstfaktor. På grund av viss fördröjning i informationen om vilka personer som avlidit under året görs arvsvinstfördelningen till personer 60 år eller yngre med ett års eftersläpning. För äldre personer beräknas arvsvinstfaktorerna utifrån livslängdsstatistik från SCB. Arvsvinsttilldelningen till äldre personer görs dödsfallsåret.

Arvsvinster som uppkommer efter pensioneringen inkluderas underförstått i delningstalet genom omfördelningen från dem som lever kortare än genomsnittet till dem som lever längre. För att arvsvinsttilldelningen ska ske efter samma princip för både förvävsaktiva och pensionerade inom samma födelseårgång byts fördelningsmetoden från och med 60 års ålder. Genom att metodväxlingen sker redan det år individen fyller 60 år undviks eftersläpningen i fördelningen av arvsvinster avseende året före pensionsuttaget för personer som tar

ut pension från 61 år. Under det år en försäkrad fyller 60 år får hon eller han dubbla arvsvinster med anledning av de olika tillvägagångssätten.

Arvsvinsternas påverkan på pensionsskulden är begränsad eftersom innebörden är en omfördelning av avlidnas pensionsbehållningar till de kvarlevande. En effekt på inkomstpensionsskulden till aktiva uppstår dock på grund av skillnaden mellan uppkomna och fördelade arvsvinster, som redovisas i not 10. För gruppen avlidna före det 60:e levnadsåret förklaras skillnaden av taxeringsändringar mellan det att arvsvinstfaktorerna beräknades och tillfället då fördelningen sker samt sent inkomna uppgifter om avlidna. För gruppen avlidna under det 60:e levnadsåret eller senare är orsaken skillnader i uppskattad och faktisk dödlighet samt att dödligheten kan variera beroende på den försäkrades inkomstnivå, det vill säga effekten av att låginkomsttagare inom respektive kön i genomsnitt har en kortare livslängd än höginkomsttagare.

Arvsvinstfaktorn för inkomstpension för 60-åringar visas i diagrammet som de båda arvsvinstfaktorerna multiplicerade med varandra. Vid faktisk arvsvinstfördelning används dock de två olika arvsvinstfaktorerna på olika underlag.

Arvsvinstfaktorer för premiepension

I premiepensionssystemet beräknas arvsvinster som en procentsats på det premiepensionskapital de kvarlevande har. Procentsatsen motsvarar den ett-åriga dödsrisken, det vill säga sannolikheten att avlida inom ett år. Arvsvinsterna delas för närvarande ut en gång om året både för förvärvsaktiva och pensionärer. Arvsvinsterna som uppkommer efter pensioneringen ingår, precis som för inkomstpensionen, i delningstalet och delas ut genom en faktisk arvsvinsttilldelning. Om den försäkrade väljer efterlevandeskydd blir arvsvinsten betydligt lägre eftersom den då baseras på sannolikheten att den sist kvarlevande av först- och medförsäkrad avlider inom ett år.

Dödsrisken år t beräknas med hjälp av Makehams formel (se sidan 73). Värdena på a , b och c i formeln bestäms av kapitalet från pensionssparare som avlidit år $t-1$ i förhållande till kvarlevande pensionssparares kapital samma år, räknat per åldersklass. Pensionskapitalet som används för att bestämma arvsvinsten år t motsvarar behållningen på premiepensionskontot den sista december år $t-1$. Arvsvinstbeloppen justeras med en faktor för att det totala belopp som fördelas år t ska motsvara kapitalet från pensionssparare som avlidit år $t-1$.

Arvsvinsterna för premiepension påverkar inte pensionsskulden över tiden eftersom dödsfallskapital balanseras av tilldelad arvsvinst.

Förvaltningskostnadsfaktor för inkomstpension

Kostnaden för förvaltningen av inkomstpensionssystemet minskar de förvärvsaktivas pensionsbehållningar. Avdraget görs genom att pensionsbehållningarna multipliceras med en förvaltningskostnadsfaktor vid en årlig omräkning.

Förvaltningskostnadsfaktor(t) =

$$1 - \left[(B(t) \times A(t) - C(t-1) + F(t-1) \times A(t-1)) / PB(t-1) \right]$$

där

$B(t)$ = budgeterade administrationskostnader år t

$A(t)$ = andel som belastar pensionsbehållningarna år t

$C(t-1)$ = det belopp som pensionsbehållningarna minskades med år $t-1$

$F(t-1)$ = faktiska administrationskostnader år $t-1$

$PB(t-1)$ = summan av pensionsbehållningar år $t-1$

Förvaltningskostnadsfaktorn beräknas utifrån en viss andel, A , av de budgeterade kostnaderna för år t . Fram till år 2021 är andelen som belastar pensionsbehållningarna mindre än 100 procent (se not 11). Därtill sker en justering avseende administrationskostnaden år $t-1$. Justeringsbeloppet uppgår till skillnaden mellan faktiska administrationskostnader år $t-1$ och det avdrag som gjordes från pensionsbehållningarna samma år.

Förvaltningskostnadsfaktorn påverkar inkomstpensionsskulden till aktiva genom avdraget från pensionsbehållningarna (se not 14 tabell A). Skillnaden mellan de totala administrationskostnaderna (se not 4) och avdraget på pensionsbehållningarna innebär en påfrestning på balanstalet.

Administrationsavgift för premiepension

Kostnaden för förvaltningen av premiepensionssystemet får motsvara högst 0,3 procent av de sammanlagda tillgodohavandena på pensionsspararnas premiepensionskonton. Avgiften, som dras från pensionsspararnas premiepensionskonton en gång per år, ska täcka PPM:s totala driftskostnader inklusive räntor och andra finansiella kostnader.

Förvaltningskostnaden påverkar kapitalet i premiepensionssystemet och samtidigt, genom avdraget på pensionsbehållningarna, även premiepensions-skulden med samma belopp (se not 17 och not 21).

Delningstal för inkomstpension

Delningstalen för inkomstpension används för omräkningen av pensions-behållningen till årsutbetalning och är ett mått på den beräknade återstående medellivslängden vid pensioneringstillfället med beaktande av den ränta om 1,6 procent (normen) som tillgodoräknas pensionen i förväg.

Delningstal_i =

$$\frac{1}{12L_i} \sum_{k=i}^r \sum_{X=0}^{11} \left(L_k + (L_{k+1} - L_k) \frac{X}{12} \right) (1,016)^{-(k-i)} (1,016)^{-X/12} \text{ för } i = 61, 62, \dots, r$$

där

$k-i$ = antal år som pensionär ($k=i, i+1, i+2$ etc.)

X = månader (0, 1, ... 11)

L_i = antal kvarlevande personer i åldersgrupp i av 100 000 födda enligt SCB:s livslängdsstatistik. Statistiken avser den femårsperiod som närmast föregick det år den försäkrade uppnådde 60 års ålder vid pensionsuttag före 65-årsåret respektive 64 års ålder vid senare pensionsuttag

För personer som tagit ut sin ålderspension före 65-årsåret sker en omräkning av utbetalt belopp vid årsskiftet det år de fyller 65 med anledning av omräknade delningstal. Omräkningen sker på grund av byte av statistikunderlag till den senaste livslängdstatistik som är tillgänglig vid individens 65:e år. Den kontinuerliga ökningen av medellivslängden leder till att de omräknade delningstalen hittills blivit högre än de tidigare, vilket i sin tur innebär en sänkning av framtida månadsbelopp. Det resulterar i en marginell sänkning av inkomstpensionsskulden till pensionärer och är en delmängd av "Ändring av utbetalade belopp" i not 14 tabell C.

Efter 65 års ålder sker inte någon ytterligare omräkning av delningstalen. Den ökning av systemets pensionsskuld som de fasta delningstalen ger upphov till när medellivslängden ökar innebär en påfrestning för balanstalet.

Ett uttag av ålderspension innebär en överföring av pensionsskulden från aktiva till pensionerade. Själva omräkningen av pensionsbehållningen till årsutbetalning resulterar i en marginell förändring av pensionsskulden. Förändringen uppstår på grund av skillnaden mellan delningstalen och vad vi här kallar de ekonomiska delningstalen. För beskrivning av ekonomiska delningstal, se bilaga B avsnitt 4. De ekonomiska delningstalen används för att beräkna pensions-skulden till pensionerade.

Fastställda delningstal för inkomstpension*

	Ålder									
	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
1938	17,87	17,29	16,71	16,13	15,56	14,99	14,42	13,84	13,27	12,71
1939	17,94	17,36	16,78	16,19	15,62	15,04	14,47	13,89	13,32	12,76
1940	18,02	17,44	16,86	16,27	15,69	15,11	14,54	13,96	13,39	12,82
1941	18,14	17,56	16,98	16,39	15,81	15,23	14,65	14,08	13,50	12,94
1942	18,23	17,65	17,06	16,48	15,89	15,31	14,74	14,16	13,59	13,02
1943	18,33	17,75	17,16	16,58	15,99	15,41	14,84	14,26	13,68	13,11

* Försäkringskassan fastställer årligen delningstal upp till 80 år, men i tabellen redovisas endast upp till 70 år.

Delningstal för premiepension

För att beräkna den årliga premiepensionen divideras värdet av premiepensionskontot med ett delningstal för premiepension. Till skillnad från inkomstpensionen bygger premiepensionens delningstal på prognostiserade framtida livslängder.

$$\text{Delningstal}_x = \int_0^{\infty} e^{-\delta t} \frac{l(x+t)}{l(x)} dt$$

$$l(x) = e^{-\int_0^x \mu(t) dt}$$

$$\mu(x) = a + be^{cx}$$

där

x = exakt ålder vid pensioneringstidpunkten

Delningstalen beräknas i kontinuerlig tid och med exakt ålder vid pensionering men överensstämmer i princip med formeln för delningstalet för inkomstpensionen.³¹ Överlevnadsfunktionen, $l(x)$, kan sägas motsvara de tal L som används vid beräkning av inkomstpensionen. Dödlighetsfunktionen, $\mu(x)$, är den så kallade Makehams formel som används för att beräkna den årliga dödsrisken. Värdena på a , b och c motsvarar Statistiska centralbyråns prognos för återstående livslängder åren 2006–2050 för individer födda 1943.³² Vid beräkning av det garanterade beloppet i traditionella försäkringen används SCB:s alternativ med låg dödlighet. Till skillnad från tidigare år tillämpas däremot SCB:s huvudalternativ för dödlighet vid beräkning av de pensionsbelopp som ska betalas ut. Den kortare antagna livstiden som följer av denna förändring har sänkt delningstalet i fondförsäkringen (utan efterlevandeskydd) med 15 procent för en 65-åring. Ett skäl för att göra denna förändring är att PPM anser det vara mer realistiskt att anta samma livslängdsökning som SCB gör i sin huvudprognos. Det tidigare antagandet anses vara onödigt försiktigt och förändringen ger därmed en bättre antagen utbetalningsprofil.

Den tillgodoräknade räntan, δ , är sedan 2007-04-01 4 procent före kostnadsavdrag i fondförsäkring. Premiepension i form av traditionell försäkring som betalas ut från och med 2007-04-01 och framgent beräknas med en ränta på för närvarande 2,3 procent och det garanterade beloppet med en ränta på 0 procent. Den ränta som används för beräkningen av det garanterade beloppet har tidigare varit betydligt högre, se diagrammet Återbäringsränta och garanti. Ett skäl för att PPM beslutat göra denna förändring är att det gör det möjligt för PPM att i sin traditionella livförsäkringsverksamhet ta minst samma risk som tidigare och på så vis få minst samma förväntade avkastning. Det lägre ränteantagandet medför ett högre delningstal vid beräkning av det garanterade beloppet. Delningstalet har höjts med närmare 40 procent för en person som tar ut pensionen vid 65 år. Nettoeffekten av den lägre räntan och den högre dödlighet som används från och med 2007-04-01 vid beräkning av belopp att betala ut från den traditionella livförsäkringen är att delningstalet är i stort sett oförändrat jämfört med förra årets delningstal.

Vid beräkning av de försäkringstekniska avsättningarna (FTA) används räntan 2,75 procent. I samtliga fall görs ett kostnadsavdrag på räntan motsvarande 0,1 procent. Kostnadsavdraget görs för att täcka PPM:s kostnader.

För premiepension i form av fondförsäkring är pensionsskulden per definition lika med värdet av tillgångarna som i sin tur motsvarar det samlade värdet av alla fondandelar. För fondförsäkring ger därför en ändring av delningstalen ingen effekt på pensionsskulden. När det gäller traditionell försäkring är pensionsskulden lika med FTA. Den räknas ut genom att varje garanterat belopp

³¹ Formeln avser ett-livsförsäkring, det vill säga utan efterlevandeskydd.

³² Födda 1943 motsvarar den årskull som är närmast 65 år under perioden 2007–2009. Aktuella värden för belopp att utbetala i fondförsäkring: $a=0,0082$, $b=0,0000001$, $c=0,1576$, $\delta=3,8221$ procent vilket motsvarar en årlig räntefot på 3,8961 procent. För $x>97$ ansluter $\mu(x)$ till en rät linje med lutning 0,001.

multiplieras med ett delningstal. Delningstalet räknas ut på samma sätt som vid bestämning av pensionsbelopp. Vid beräkning av FTA används dock olika dödlighetsantaganden för kvinnor och män. En sänkning av dödlighets- eller ränteantagandet ökar FTA.

Delningstal för årligt belopp (fondförsäkring)

Utan efterlevandeskydd

Ålder	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
	14,72	14,42	14,11	13,79	13,46	13,12	12,77	12,40	12,03	11,65

Med efterlevandeskydd

Ålder medförsäkrad	Ålder förstförsäkrad	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
55		18,05	17,95	17,85	17,75	17,66	17,57	17,49	17,41	17,33	17,25
60		17,26	17,13	16,99	16,86	16,73	16,61	16,49	16,38	16,28	16,18
65		16,55	16,36	16,18	16,00	15,83	15,66	15,50	15,34	15,19	15,05
70		15,95	15,73	15,50	15,27	15,05	14,82	14,60	14,39	14,18	13,97

Delningstal för årligt belopp (traditionell försäkring)

Utan efterlevandeskydd

Ålder	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
	17,75	17,30	16,85	16,38	15,91	15,42	14,93	14,43	13,93	13,41

Med efterlevandeskydd

Ålder medförsäkrad	Ålder förstförsäkrad	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
55		22,62	22,46	22,30	22,15	22,01	21,88	21,75	21,63	21,52	21,41
60		21,30	21,08	20,87	20,67	20,47	20,29	20,12	19,96	19,80	19,66
65		20,18	19,89	19,61	19,33	19,07	18,82	18,58	18,35	18,13	17,93
70		19,31	18,96	18,61	18,26	17,93	17,60	17,28	16,97	16,67	16,38

Delningstal för garanterat årligt belopp (traditionell försäkring)

Utan efterlevandeskydd

Ålder	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
	26,91	26,05	25,21	24,36	23,53	22,70	21,88	21,07	20,27	19,48

Med efterlevandeskydd

Ålder medförsäkrad	Ålder förstförsäkrad	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
55		36,48	36,14	35,82	35,53	32,25	34,99	34,75	34,52	34,31	34,12
60		33,68	33,24	32,82	32,43	32,06	31,71	31,38	31,08	30,79	30,53
65		31,48	30,93	30,40	29,90	29,42	28,97	28,54	28,13	27,75	27,40
70		29,86	29,21	28,59	27,98	27,40	26,84	26,30	25,79	25,30	24,84

2008 års delningstal jämfört med 2007 års delningstal, procent*

Utan efterlevandeskydd

	Ålder	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
Fond		-16	-16	-16	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15
Traditionell		1	1	1	0	0	0	-1	-1	-1	-2
Traditionell, garanterat		45	43	42	41	40	38	37	36	35	34

* Effekt av förändrade dödlighetsantaganden respektive förändrade antagande om dödlighet och ränta.

Bilaga B. Matematisk beskrivning av balanstalet

Utdrag ur förordning (2002:780) om beräkning av balanstal*

* Vissa redigeringar har gjorts för att förenkla framställningen.

Försäkringskassan skall för varje år beräkna balanstalet enligt 1 kap. 5 a och 5 b §§ lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension i enlighet med följande formel.

1. Balanstalet, BT ,

$$BT(t+2) = \frac{AT(t) + BF(t)}{S(t)} \quad (1.0)$$

$$AT(t) = \bar{A}(t) \times \overline{OT}(t) \quad (1.1)$$

$$\bar{A}(t) = \frac{A(t) + A(t-1) + A(t-2)}{3} \times \left(\frac{A(t)}{A(t-3)} \times \frac{KPI(t-3)}{KPI(t)} \right)^{\frac{1}{3}} \times \left(\frac{KPI(t)}{KPI(t-1)} \right) \quad (1.2)$$

$$\overline{OT}(t) = \text{median} [OT(t-1), OT(t-2), OT(t-3)] \quad (1.3)$$

där

t = kalenderår om variabeln avser flöden, utgången av kalenderåret om variabeln avser stockar

$AT(t)$ = avgiftstillgång år t

$BF(t)$ = buffertfond, det samlade marknadsvärdet av tillgångarna hos Första- Fjärde och Sjätte AP-fonden år t . Med marknadsvärde avses det värde som, enligt 6 kap. 3 § lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder och 4 kap. 2 § lagen (2000:193) om Sjätte AP-fonden, ska upptas i fondernas årsredovisningar

$S(t)$ = pensionsskulden år t

$\bar{A}(t)$ = utjämnad avgiftsinkomst till fördelningssystemet år t

$\overline{OT}(t)$ = utjämnad omsättningstid år t

$A(t)$ = avgiftsinkomst till fördelningssystemet år t

$OT(t)$ = omsättningstid år t

$KPI(t)$ = konsumentprisindex för juni månad år t

2. Genomsnittlig pensionsålder, $\bar{R}$,

$$\bar{R}(t) = \frac{\sum_{i=61}^{R^*(t)} U_i^*(t) \times D_i(t) \times i}{\sum_{i=61}^{R^*(t)} U_i^*(t) \times D_i(t)}, \quad \bar{R} \text{ avrundas till närmaste heltal} \quad (2.0)$$

där

i = ålder vid utgången av året

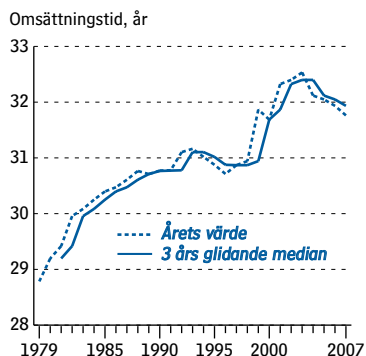
$R^*(t)$ = den äldsta åldersgrupp som det under år t nybeviljats pension för

$U_i^*(t)$ = summan av nybeviljat månatligt pensionsbelopp till personer i åldersgruppen i år t

$D_i(t)$ = delningstal år t vid ålder i

3. Omsättningstiden, OT ,

$$OT(t) = IT(t) + UT(t) \tag{3.0}$$

	Uppmätta förändringsprocent	Förändringsprocent med 3 års glidande median
3	0	
2	0	4
1	148	148
0	022222444555668	0000022223445668
-0	22455556	02359
-1	3	

1 | 148 läses som tre stycken årliga förändringar om 1,1, 1,4 respektive 1,8 procent.

3.1 Intjänandetiden, IT ,

$$IT(t) = \frac{\sum_{i=16}^{\bar{R}(t)-1} \overline{PR}_i(t) \times L_i(t) \times (\bar{R}(t) - i - 0,5)}{\sum_{i=16}^{\bar{R}(t)-1} \overline{PR}_i(t) \times L_i(t)} \tag{3.1.1}$$

$$\overline{PR}_i(t) = \frac{PR_i(t)}{N_i(t)} + \frac{PR_{i+1}(t)}{N_{i+1}(t)} \text{ för } i = 16, 17, \dots, \bar{R}(t)-2 \tag{3.1.2}$$

$$\overline{PR}_{\bar{R}(t)-1}(t) = \frac{PR_{\bar{R}(t)-1}(t)}{N_{\bar{R}(t)-1}(t)} \tag{3.1.3}$$

$$L_i(t) = L_{i-1}(t) \times h_i(t) \text{ för } i = 17, 18, \dots, \bar{R}(t)-1 \text{ där } L_{16}(t) = 1 \tag{3.1.4}$$

$$h_i(t) = \frac{N_i(t)}{N_{i-1}(t-1)} \text{ för } i = 17, 18, \dots, \bar{R}(t)-1 \tag{3.1.5}$$

där

$PR_i(t)$ = summan av 16 % av pensionsgrundande inkomster beräknade enligt 2 kap. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension och 16 % av pensionsgrundande belopp beräknade enligt 3 kap. samma lag intjänandeår t för åldersgruppen i för individer som inte registrerats som avlidna år t

$N_i(t)$ = antalet individer i åldersgruppen i som någon gång fram t.o.m. intjänandeår t tillgodoräknats pensionsgrundande inkomst eller pensionsgrundande belopp och som inte registrerats som avlidna

$L_i(t)$ = andel personer i åldersgrupp i år t

$h_i(t)$ = utveckling av andel personer i åldersgrupp i år t

3.2 Utbetalningstiden, UT ,

$$UT(t) = \frac{\sum_{i=\bar{R}(t)}^{R(t)} 1,016^{-(i-\bar{R}(t)+0,5)} \times L_i^*(t) \times (i-\bar{R}(t) + 0,5)}{\sum_{i=\bar{R}(t)}^{R(t)} 1,016^{-(i-\bar{R}(t)+0,5)} \times L_i^*(t)} \quad (3.2.1)$$

$$L_i^*(t) = L_{i-1}^*(t) \times he_i(t) \text{ där } L_{60}^*(t) = 1 \quad (3.2.2)$$

$$he_i(t) = \frac{U_i(t)}{U_i(t) + Ud_i(t) + 2 \times Ud_i^*(t)} \text{ för } i = 61, 62, \dots, R(t) \quad (3.2.3)$$

där

$R(t)$ = den äldsta åldersgrupp som uppburit pension år t

$U_i(t)$ = summan av pensionsutbetalningar i december år t till åldersgruppen i

$Ud_i(t)$ = summan av sista månatliga pensionsbelopp till personer i åldersgruppen i som fick pension utbetald i december år $t-1$ men inte i december år t

$Ud_i^*(t)$ = summan av sista månatliga pensionsbelopp till personer i åldersgruppen i som fick sin pension beviljad under år t och som inte fick pension utbetald i december år t

$L_i^*(t)$ = andel kvarstående utbetalningar till åldersgrupp i år t

$he_i(t)$ = pensionsutbetalningarnas utveckling på grund av dödsfall år t , åldersgrupp i

4. Pensionsskulden, S ,

$$S(t) = SA(t) + SP(t) \quad (4.0)$$

$$SA(t) = PB(t) + IPR(t) + TP(t) \quad (4.1)$$

$$SP(t) = \sum_{i=61}^{R(t)} U_i(t) \times 12 \times \left(\frac{De_i(t) + De_i(t-1) + De_i(t-2)}{3} \right) \quad (4.2)$$

$$De_i(t) = \frac{\sum_{j=i}^{R(t)} \frac{1}{2} \times (L_j^*(t) + L_{j+1}^*(t)) \times 1,016^{i-j-1}}{L_i^*(t)} \text{ för } i = 61, 62, \dots, R(t) \quad (4.3)$$

där

$SA(t)$ = pensionsskuld år t avseende pensionsåtagande som inte börjat utbetalas (pensionsskulden till förvärvsaktiva)

$SP(t)$ = pensionsskuld år t till pensionerade i fördelningssystemet avseende pensioner som utbetalas

$PB(t)$ = summan av pensionsbehållningar år t enligt 5 kap. 2 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension

$IPR(t)$ = skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad under år t enligt 4 kap. 2-6 §§ samma lag

$TP(t)$ = skattat värde för tilläggspension år t till personer som inte börjat att lyfta sin tilläggspension

$De_i(t)$ = ekonomiskt delningstal för åldersgrupp i år t

* Belopp och värden finns under Aktuella belopp på www.forsakringskassan.se och på www.ppm.nu.

Ordlista

administrationsavgift*

administrationskostnaderna för inkomst- och tilläggspension minskar pensionsbehållningarna. Kostnadsavdraget görs som ett procentuellt avdrag från pensionsbehållningen med en förvaltningskostnadsfaktor. Avdrag för administrationskostnaden för premiepension görs som ett procentuellt avdrag som minskar försäkringstagarnas premiepensionskapital (se bilaga A).

den allmänna pensionen

Sveriges allmänna pensionssystem. Den allmänna pensionen består av inkomstpension, premiepension och garantipension. Inkomstpension kan även innefatta tilläggspension.

allmän pensionsavgift

den del av pensionsavgiften, 7 procent av inkomsten upp till avgiftstaket, som den försäkrade betalar själv tillsammans med preliminärskatten.

AP-fonderna

juridiskt och administrativt består fördelningssystemets buffertfond av fem olika fonder; Första, Andra, Tredje, Fjärde och Sjätte Allmänna Pensionsfonden. Pensionsavgifterna tillfaller Första–Fjärde AP-fonderna i lika delar och de betalar pensionsutgifter i lika delar. Den Sjätte AP-fonden tilldelas inte några avgiftsinkomster och betalar inte pensioner. Ur fördelningssystemets perspektiv kan, i vissa avseenden, de fem buffertfonderna betraktas som en enda.

arvsvinst*

avlidna personers pensionsbehållning eller premiepensionskapital som ärvs av övriga försäkrade (se bilaga A).

ATP

se tilläggspension.

avgiftsbestämt pensionssystem

pensionssystem där pensionsrätten i kronor tillgodoräknas med samma belopp som den pensionsavgift som betalats av eller för individen. I ett avgiftsbestämt pensionssystem bärs den finansiella risken, som kommer av att avkastningen på systemets tillgångar respektive dödligheten varierar över tiden, av den försäkrade. Detta innebär att pensionens värde kan variera.

avgiftsinkomst

summan av de pensionsavgifter som betalas till fördelningssystemet under ett år. I beräkningen av avgiftstillgången används en utjämnad avgiftsinkomst.

avgiftstak

8,07 inkomstbasbelopp. Allmän pensionsavgift och statlig ålderspensionsavgift betalas på inkomster upp till avgiftstaket. Ålderspensionsavgift betalas på hela inkomsten, men den del av avgiften som belöper på inkomstdelar över avgiftstaket tillfaller inte pensionsystemet utan staten.

avgiftstillgång

värdet av avgiftsflödet till inkomstpensionen. Beräknas genom att multiplicera den utjämnade avgiftsinkomsten med omsättningstiden.

avgiftsunderlag

de inkomster och belopp som pensionsavgift ska betalas för. Huvudsakligen förvärvsinkomster, men också ersättningar från socialförsäkringen som exempelvis sjukpenning och arbetslöshetsersättning samt pensionsgrundande belopp.

avkastning

inkomst som är resultatet av en investering. För aktier kan avkastningen bestå av utdelning och kursförändring. Här används begreppet för den direktavkastning och värdeförändring som buffertfonden samt premiepensionsfonderna erhåller.

balansering

metod för att via indexeringen av pensionsskulden för inkomstpension (pensionsbehållning och utgående pensioner) säkerställa att försäkringens utgifter inte överstiger dess inkomster. Balanseringen aktiveras om balanstalet faller under 1,0000, det vill säga då pensionsskulden är större än systemets tillgångar. Förräntningen av pensionsskulden sker då med ett närmevärde för systemets internränta.

balansindex

när balanseringen är aktiv indexeras pensionsbehållningar och pensioner med förändringen i ett balansindex i stället för inkomstindex. Förändringar i balansindex är beroende av förändringen i inkomstindex och balanstalets storlek.

balanstal

fördelningssystemets tillgångar, det vill säga avgiftstillgång och buffertfond, dividerat med systemets pensionsskuld. Balanstalet kan betraktas som motsvarigheten till konsolideringskvot i ett fonderat system. Till skillnad från vad som gäller för måttet konsolideringskvot ger dock inte balanstalet någon information om de fonderade tillgångarnas storlek i förhållande till pensionsskulden.

buffertfond

hanterar periodiska skillnader mellan pensionsavgifter och pensionsutgifter i ett fördelningssystem. En buffertfonds främsta syfte är att stabilisera pensionsutbetalningarna och/eller pensionsavgiften i förhållande till ekonomiska och demografiska variationer. Buffertfonden i den allmänna pensionen består av fem olika fonder: Första- Fjärde och Sjätte AP-fonderna.

delningstal*

tal som speglar den beräknade återstående livslängden vid pensioneringstillfället med beaktande av den ränta som tillgodoräknas pensionen.

Vid beräkningen av den årliga inkomst- respektive premiepensionen divideras individens pensionsbehållning respektive premiepensionskapital vid pensioneringstillfället med ett delningstal (se bilaga A).

Ekonomiska delningstal används vid beräkning av pensionsskulden (se bilaga B).

fond

juridisk enhet som förvaltas av ett fondbolag. Fondbolaget investerar i värdepapper som en investerare kan köpa andelar i.

fonderat system

pensionssystem där inbetalda premier avsätts och sparas till dess pension aktualiseras. Premiepensionssystemet är ett exempel på ett fonderat system.

fondförsäkring

försäkring utan garanterat pensionsbelopp. Den försäkrade bestämmer själv inriktningen på sitt sparande genom val av fonder och står själv risken för kapitalets utveckling.

fondstyrka

buffertfondens storlek i kronor vid utgången av ett år dividerad med samma års pensionsutbetalningar. Ett mått på buffertfondens storlek i förhållande till betalningsströmmen.

fondtillgång

värdet av tillgångarna vid utgången av fastställelseåret.

följsamhetsindexering*

omräkningen av pensioner med förändring i inkomstindex varvid indexförändringen reduceras med den ränta om 1,6 procent som tillgodoräknats i delningstalet. Observera att det inte finns något följsamhetsindex, utan endast följsamhetsindexering. Om inkomstindex för år t betecknas med $I(t)$ beräknas följsamhetsindexeringen enligt:

$$\text{Följsamhetsindexering (vid årsskiftet } t-1/t) = \frac{I(t)/I(t-1)}{1,016}$$

fördelningssystem

system där krav saknas på att pensionsskulden ska motsvaras av fonderade tillgångar av en viss storlek. Ofta beskrivs fördelningssystem som system där avgiftsinkomsterna direkt används för att finansiera pensionsutgifterna. Denna beskrivning är inte helt korrekt i fördelningssystem med buffertfond.

förmånsbestämt pensionssystem

pensionssystem där den finansiella risken, som kommer av att avkastningen på systemets tillgångar respektive dödligheten varierar över tiden, bärs av försäkringsgivaren. I ett nationellt pensionssystem är försäkringsgivaren lika med skattebetalarna, vilket innebär att avgiften/skatten till systemet kan komma att variera. Pensionen är i förväg bestämd till ett visst belopp eller till en viss nivå av exempelvis slutlön eller medelinkomst.

förräntning

här används ordet synonymt med indexering.

försäkringstekniska avsättningar

medel som ska garantera försäkringsgivarens åtaganden i traditionell försäkring. Motsvarande tillgångar måste följaktligen placeras försiktigt så att försäkringstagarna kan få sina utbetalningar under sin pensionstid.

garantipension

ett grundskydd för den som haft låg eller ingen inkomst. Garantipensionen är en utfyllnad till den inkomstgrundade pensionen.

garantiregel/garantitillägg

regel som garanterar de som är födda mellan 1938 och 1953 en pension lägst motsvarande vad de tjänat in till och med 1994 i ATP-systemet.

indexering*

omräkningen av pensionsbehållningar med förändringen i inkomstindex, eller balansindex, respektive omräkningen av pensioner genom följsamhetsindexering.

inkomstbasbelopp*

basbelopp som räknas om varje år med förändringen i inkomstindex. Inkomstbasbeloppet används främst för att beräkna avgifts- och intjänandetaket.

inkomstgrundad ålderspension

inkomst- och tilläggspension samt premiepension.

inkomstindex*

förändringen i inkomstindex visar genomsnittsinkomstens utveckling. Med inkomst avses här pensionsgrundande inkomst utan takbegränsning, men efter avdrag för allmän pensionsavgift.

Indexförändringen beräknas som den genomsnittliga reala inkomstförändringen för den senaste treårsperioden med tillägg för inflationen för den senaste tolv månadersperioden fram till juni (se bilaga A).

inkomstpension

del av den inkomstgrundade ålderspensionen som grundar sig på 16 procent av pensionsunderlaget. Beskrivningsmässigt innefattar inkomstpension ibland också tilläggspension.

Här används ordet också som benämning på det delsystem som inkomstpensionen utgör inom den allmänna pensionen. Inkomstpensionssystemet är, precis som premiepensionssystemet, ett avgiftsbestämt pensionssystem.

internränta

här, den förräntning av pensionsskulden som medför att skulden växer i takt med systemets tillgångar. Internräntan bestäms av förändring i systemets avgiftsinkomster och förändring i dessa avgifters förmåga att finansiera pensionsskulden, det vill säga förändringar i omsättningstid, och buffertfondens avkastning samt kostnaden (vinsten) av förändringar i medellivslängd. Om balanseringen är aktiverad sker förräntningen av pensionsskulden med ett närmevärde för fördelningssystemets internränta.

intjänandetak*

7,5 inkomstbasbelopp. Den högsta inkomst, efter avdrag för allmän pensionsavgift, som pensionsrätt tillgodosätts för.

intjänandetid

speglar skillnaden i år mellan förväntad genomsnittlig intjänandeålder och genomsnittlig pensionsålder.

omsättningstid

speglar den förväntade tiden från det att pensionsrätt tjänas in till det att den betalas ut som inkomstpension. Omsättningstiden beräknas som summan av intjänandetiden och utbetalningstiden. Omsättningstiden används för att värdera avgiftsflödet. Den bestäms av reglerna för intjänande och utbetalning av pension och av varje åldersgrupps förvärvs- och dödlighetsmönster.

pensionsavgift

se allmän pensionsavgift, ålderspensionsavgift och statlig ålderspensionsavgift.

pensionsbehållning

summan av fastställda pensionsrätter för inkomstpension som årligen omräknats med hänsyn till inkomstindex (eller balansindex), arvsvinster och administrationsavgifter.

pensionsgrundande belopp

underlag för tillgodosättande av pensionsrätt som inte bygger på någon faktisk inkomst. Pensionsgrundande belopp kan tillgodosättas för sjuk- eller aktivitetsersättning, år med små barn (barnår), studier och pliktjänst.

pensionsgrundande inkomst

den inkomst som, tillsammans med pensionsgrundande belopp, används för att räkna ut den försäkrades pensionsrätt. I princip årsinkomsten (förvärvsinkomst, sjukpenning, föräldrapenning, arbetslöshetsersättning m.m.) minskad med den allmänna pensionsavgiften. För att vara pensionsgrundande måste årsinkomsten från och med 2003 överstiga 42,3 procent av ett prisbasbelopp. Endast inkomst upp till intjänandetaket grundar pensionsrätt.

pensionsnivå

här, genomsnittlig pension i förhållande till genomsnittlig pensionsgrundande inkomst för personer 16–64 år.

pensionspoäng

används för beräkning av tilläggspension. Pensionspoäng kan tjänas in till och med 64 års ålder av personer födda före 1954. Poängen beräknas enligt:

$$\text{Pensionspoäng} = \frac{PGI - HPBB}{HPBB}$$

där

PGI = pensionsgrundande inkomst

HPBB = det förhöjda prisbasbeloppet

pensionsrätt

pensionsrätten är 18,5 procent av pensionsunderlaget, lika stor som den sammanlagda pensionsavgiften som tillfaller pensionssystemet. Pensionsrätten för inkomstpension är 16 procent och pensionsrätten för premiepension 2,5 procent av pensionsunderlaget för personer födda 1954 eller senare. Pensionsrätten ökar pensionsbehållningen respektive premiepensionskapitalet.

pensionsskuld

här, pensionsåtagandet vid utgången av varje år. Pensionsskulden till förvärvsaktiva avseende inkomstpension beräknas som summan av alla individers pensionsbehållningar. Pensionsskulden till pensionerade beräknas genom att multiplicera pensionsbeloppet för varje årskull med årskullens ekonomiska delningstal. Fram till år 2018 tillkommer också en beräkning av pensionsskulden till förvärvsaktiva avseende tilläggspension. Pensionsskulden för premiepension beräknas för fondförsäkring som det samlade värdet av alla fondandelar. Pensionsskulden för traditionell försäkring beräknas som varje garanterat belopp multiplicerat med ett delningstal.

pensionsunderlag

summan av pensionsgrundande inkomster och pensionsgrundande belopp, dock högst upp till intjänandetaket.

premiepension

del av den inkomstgrundade ålderspensionen som är utformad som ett fonderat system. Pensionsrätten för premiepension är 2,5 procent av pensionsunderlaget och placeras i värdepappersfonder efter individens egna val. Premiepension kan tas ut i form av fondförsäkring eller i form av traditionell försäkring med ett garanterat nominellt månadsbelopp. Premiepensionssystemet är, precis som inkomstpensionssystemet, ett avgiftsbestämt pensionssystem.

prisbasbelopp*

ett belopp som i den allmänna pensionen bland annat används för att beräkna garantipension och skattereglernas grundavdrag som för närvarande motsvarar 42,3 procent av det för intjänandeåret gällande prisbasbeloppet. Prisbasbeloppet räknas varje år om med förändringen i konsumentprisindex (juniindex). Det finns även ett förhöjt prisbasbelopp. Det används för att beräkna pensionspoäng och följer också förändringen i konsumentprisindex.

statlig ålderspensionsavgift

pensionsavgift som betalas av staten. Avgiften är 10,21 procent på pensionsgrundande socialförsäkringsersättningar, utom sjuk- och aktivitetsersättning. För sjuk- och aktivitetsersättning och så kallade pensionsgrundande belopp är avgiften 18,5 procent.

tilläggs pension

motsvarar tidigare ATP plus folkpension och utbetalas till personer födda före 1938. För personer födda 1938-1953 betalas ett visst antal tjugondelar av den inkomstgrundade pensionen ut i form av tilläggs-pension och resterande antal tjugondelar i form av inkomstpension och premiepension. Antalet tjugondelar bestäms av födelseåret. ATP-systemet var ett förmånsbestämt pensionssystem. Tilläggs pensionens ATP-del motsvarar 60 procent av genomsnittet av de 15 högsta pensionspoängen och folkpensionsdelen motsvarar 96 procent av ett prisbasbelopp för ogifta och 78,5 procent för gifta pensionärer. Det krävs 30 inkomstår för oavkortad pension.

traditionell försäkring

försäkringsgivaren garanterar ett visst nominellt pensionsbelopp beroende på försäkringstagarens pensionskapital. I traditionell försäkring kan den försäkrade inte själv påverka hur kapitalet förvaltas och det blir därför försäkringsgivaren som väljer risknivå för placeringen och som står risken.

utbetalningstid

speglar skillnaden i år mellan genomsnittlig pensionsålder och förväntad genomsnittlig utbetalningsålder.

ålderspensionsavgift

betalas av arbetsgivaren via arbetsgivaravgiften och av egenföretagare via egenavgiften. Ålderspensionsavgiften är 10,21 procent. Den tas ut på hela inkomsten, men den del av avgiften som belöper på inkomstdelar över avgiftstaket tillfaller inte pensionssystemet utan staten.

Mer information om socialförsäkringen finns på Försäkringskassans hemsida www.forsakringskassan.se.
Information om premiepensionssystemet finns på www.ppm.nu.

För information om AP-fonderna – se respektive fonds hemsida;
www.ap1.se, www.ap2.se, www.ap3.se, www.ap4.se och www.ap6.se.

Utgivare: Försäkringskassan
Redaktör: Ole Settergren
Projektledare: Helena Kristiansson-Torp och Gudrun Ehnsson

Databearbetningar och analyser: Atosa Anvarizadeh, Gudrun Ehnsson, Nils Holmgren, Claes Jonsson,
Helena Kristiansson-Torp, Kristoffer Lundberg, Boguslaw D. Mikula.
Medverkat har även: Andrzej Dudziuk, Hans Karlsson, Lena Larsson, John Tseung,
samt från PPM: Lars Billberg, Karin Leth, Olle Sylvén, Gerd Wallström.

Grafisk produktion: Kristina Malm
Fotografer: omslag + sid 2–6: Camilla Svensk, sid 1: Torbjörn Sundqvist,
sid 9 (Riitta Korpiluoma): Uzi Varon, sid 11: Michel Fainsilber
Bildbearbetning sid 9–13: Jonas Engholm
Tryckeri: NRS Tryckeri, 2008

Försäkringskassan
Huvudkontoret
Adolf Fredriks kyrkogata 8
103 51 Stockholm
Telefon: 08-786 90 00
E-post: huvudkontoret@forsakringskassan.se

ISSN 1654-126X
ISBN 978-91-7500-349-8

ORANGE RAPPORT – VAD ÄR DET?

Orange rapport är det svenska pensionssystemets årsredovisning. Rapporten beskriver den ekonomiska ställningen, årets utveckling och framtiden för den del av det lagstadgade pensionssystemet som ger pension i förhållande till betalade avgifter och avgifternas avkastning, m.m. Det vill säga inkomst- och premiepension. Dessutom ingår i redovisningen arvet från ATP, som nu kallas tilläggs pension. De myndigheter som är ansvariga för skötsel av detta pensionssystem är Försäkringskassan, PPM och AP-fonderna. Vidare har Skatteverket en viktig roll för att ta in avgifterna m.m.

Totalt uppgår de årliga avgifterna och premierna till allmän, tjänste- och privat pension till 343 miljarder kronor – lönesumman i Sverige är 1 157 miljarder. Det innebär att vi avsätter ett belopp som motsvarar 30 procent av våra löner till olika pensioner.

Tabellen och diagrammen visar hur inbetalda premier, förvaltad kapital och utbetalda pensioner fördelar sig på allmän pension, tjänstepension och privat pension.

Orange rapport handlar – förenklat – om 68, 45 respektive 74 procent av helheten i Sveriges pensionsverksamhet. Därmed är denna redovisning lämplig läsning för såväl dem som vill följa det allmänna pensionssystemets utveckling som för dem som vill följa svenska pensionsfrågor i stort.

Orange rapport och Sveriges pensioner år 2006

Miljarder kronor

	Inbetalda premier	Förvaltad kapital 31 dec.	Utbetalningar	
Allmän pension	234	1 127 *	176 **	Orange rapport
Tjänstepension	90	960	44	
Privat pensionsförsäkring	19	390	17	
Summa	343	2 477	237	

* Avgiftstillgången ingår inte.

** Enbart inkomstgrundad pension ingår. Därtill kommer utbetalningar av garantipension (21 miljarder), efterlevandepension (15 miljarder), bostadstillägg till pensionärer och äldreförsörjningsstöd (8 miljarder) från staten.

